

Bu Proje, Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmektedir.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

VERGİ DAVALARI VE VERGİ YARGILAMASI REHBER EL KİTABI

İDARİ YARGININ ETKİNLİĞİNİN ARTIRILMASI VE DANIŞTAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ

TC HAZNE VE
MALİYE BAKANLIĞI
MERKEZİ FİNANS VE
İHALE BİRİMİ

Bu Proje, Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmektedir.

VERGİ DAVALARI VE VERGİ YARGILAMASI REHBER EL KİTABI

Vergi Davaları ve Vergi Yargılaması Rehber El Kitapları

İstanbul 15. Vergi Mahkemesi Başkanı
Yasin Çetin

İDARİ YARGININ ETKİNLİĞİNİN ARTIRILMASI VE DANIŞTAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ

T.C. HAZINE VE
MALİYE BAKANLIĞI
MERKEZİ FİNANS VE
İHALE BİRLİĞİ

Vergi Davaları ve Vergi Yargılaması Rehber El Kitabı, İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Ortak Projesi kapsamında Türkçe olarak hazırlanmıştır. Proje Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından ortak finanse edilmekte ve Avrupa Konseyi (AK) tarafından yürütülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı, Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Projenin nihai faydalanıcısıdır. Bu Projenin sözleşme makamı Merkezi Finans ve İhale Birimidir.

Bu kitabın orijinali Türkçe olarak İstanbul 15. Vergi Mahkemesi Başkanı Sayın Yasin Çetin tarafından hazırlanmış olup, İstanbul 2. Vergi Dava Dairesi üyesi Sayın Ziya Erdoğan ve Prof. Dr. Sn. Selami Demirkol katkı sunmuşlardır.

Bu yayın Avrupa Birliği'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla, yazarların sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

İçeriğinde yer alanların sorumluluğu yalnızca yazarlara aittir ve her zaman Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi veya Türkiye Cumhuriyeti'nin görüşlerini yansıtmayabilir.

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, İletişim Müdürlüğünden (F-67075 Strasbourg Cedex ya da publishing@coe.int) önceden yazılı izin alınmaksızın çevrilemez, fotokopi, kayıt ya da herhangi bir bilgi depolama ya da geri erişim sistemi dâhil olmak üzere, elektronik (CD-Rom, internet, vb.) ya da mekanik olarak, herhangi bir biçimde ya da araçla çoğaltılamaz ya da iletilemez.

Avrupa Konseyi, Eylül 2022 Türkçe baskısı. Şartlar altında Avrupa Birliği'ne lisans verilmiştir.

Kapak fotoğrafları: Adobestock
Kapak tasarımı ve sayfa düzeni:
© Avrupa Konseyi, Eylül 2022
Basım yeri: 7 Punto Tasarım Matbaacılık Pro. Org.
Basım ve Reklam Hizmetleri Ltd. Şti.
Kazım Karabekir Caddesi No: 95/48
İskitler, Altındağ/ANKARA
T: +90 312 342 42 55
F: +90 312 341 77 64
info@7punto.com
www.7punto.com

Bu Proje, Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmektedir.

VERGİ DAVALARI VE VERGİ YARGILAMASI REHBER EL KİTABI

Vergi Davaları ve Vergi Yargılaması Rehber El Kitapları

İstanbul 15. Vergi Mahkemesi Başkanı
Yasin Çetin

İDARİ YARGININ ETKİNLİĞİNİN ARTIRILMASI VE DANIŞTAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ

T.C. HAZINE VE
MALİYE BAKANLIĞI
MERKEZİ FİNANS VE
İHALE BİRLİĞİ

Bu Vergi Davaları ve Vergi Yargılaması Rehber El Kitabı, İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Ortak Projesi kapsamında Türkçe olarak hazırlanmıştır.

Vergi Davaları ve Vergi Yargılaması Rehber El Kitapları

Vergi Davaları ve Vergi Yargılaması Rehber El Kitabı

Yasin Çetin / İstanbul 15. Vergi Mahkemesi Başkanı
Ziya Erdoğan / İstanbul 2. Vergi Dava Dairesi Üyesi

Vergi Davaları ile İlgili Sıkça Sorulan Sorular

Yasin Çetin / İstanbul 15. Vergi Mahkemesi Başkanı

Vergi Davaları - Dilekçe Örnekleri

Abidin Şahin / BİM 2. Vergi Dava Dairesi Başkanı

Çalışma Grubu Üyeleri

Abidin Şahin / BİM 2. Vergi Dava Dairesi Başkanı
Ahmet Çimen / Ankara 1. Vergi Mahkemesi Başkanı
Ahmet Derin / Ankara 5. Vergi Mahkemesi Başkanı
Atanur Erol / İstanbul 7. Vergi Mahkemesi Başkanı
Yasin Çetin / İstanbul 15. Vergi Mahkemesi Başkanı

Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü (Proje Ekibi)

Metin Engin / Daire Başkanı, Adalet Bakanlığı HİGM
Ekrem Gökçe / Tetkik Hâkimi, Adalet Bakanlığı HİGM
Abdulkadir Tutar / Tetkik Hâkimi, Adalet Bakanlığı HİGM
Ahmet Emre Dilekcan / Tetkik Hâkimi, Adalet Bakanlığı HİGM
Selahattin Sotar / Büro Amiri, Adalet Bakanlığı HİGM
Hanife Şenol / Proje Büro Memuru, Adalet Bakanlığı HİGM
Nezafet Adanur / Proje Büro Memuru, Adalet Bakanlığı HİGM
Büşra Sert / Proje Büro Memuru, Adalet Bakanlığı HİGM

Avrupa Konseyi Proje Ekibi

Özlem Demirel Cook, Proje Müdürü
Damla Sariaslan Yeniçerioğlu, Kıdemli Proje Sorumlusu
Gülşah Doğan, Proje Sorumlusu
Aslıhan Sevimli Yılmaz, Proje Dil Asistanı
Ayşe Günçe Erdal, Proje Asistanı

Hak kayıplarına yol açılmaması bakımından, dava tarihi itibarıyla bu kitapçıkların güncellendiği tarihten sonra yapılmış mevzuat ve içtihat değişikliklerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

SUNUŞ

Bu Rehber El Kitabı **İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi** kapsamında, seçilen pilot mahkemelerin hâkimleri tarafından ve çalışma gruplarının katkıları ile hazırlanmıştır.

Proje kapsamında hazırlanan **Vergi Davaları ve Vergi Yargılaması Rehber El Kitabı**, idari yargı sistemi içerisindeki vergi yargılamasında uygulanacak usul ve esaslar açısından 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31. maddesinde atıf yapılan hususlarda 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümleri ile vergi yargısında bazı hususlarda 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümlerinin uygulanmasına yönelik olarak hazırlanmış olup, bir vergi davasının usulüne uygun şekilde nasıl açılacağı ve yargılama usulünün nasıl işlediğine ilişkin rehber bilgiler yer almaktadır. Hazırlanan çıktılar tamamen bilgilendirme amaçlı olup, herhangi bir yönlendirme içermemektedir.

Bu Rehber El Kitabının amacı ilgili kanun hükümlerine göre vergi mahkemelerinde görülecek davaların yargılama sürecinde zaman ve iş kaybını en aza indirmenin yanı sıra mahkemeye erişimi kolay ve yargılamayı etkili kılmaktır.

Söz konusu yayın yürürlükte bulunan mevzuat uyarınca bilgilendirme mahiyetinde hazırlanmış olup herhangi hukuki bir yönlendirme içermemektedir.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu uyarınca hukuki danışmanlık yapma yetkisi yalnızca baroda kayıtlı avukatlara aittir. Bu materyaller, bilgilendirme amaçlı hazırlanmış olup herhangi bir hak kaybı yaşamamak için bir avukatın yardımına başvurulmasının uygun olacağı ve maddi imkanlarınızın yetersiz olması durumunda Adli Yardım talepleri Barolar tarafından karşılandığından, söz konusu talebinizi bulduğunuz yer Baro Başkanlığı Adli Yardım Merkezine yapılması gerektiği hususunu bilgilerinize sunarız.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
1- DAVA DİLEKÇESİ HAZIRLANIRKEN DİKKATE ALINMASI GEREKEN HUSUSLAR.....	1
2- DAVA DİLEKÇESİNİN VERGİ MAHKEMESİNE SUNULMASI (VERGİ DAVASININ AÇILMASI).....	6
3- VERGİ DAVASINDA SÜRELER.....	10
4- VERGİ DAVASINDA İPTAL VE TAM YARGI DAVALARI.....	16
5- DAVA DİLEKÇESİ ÜZERİNE VERGİ MAHKEMESİNCE YAPILACAK İLK İNCELEMEDE DİKKATE ALINACAK HUSUSLAR.....	16
6- VERGİ DAVASINDA DAVA DOSYASININ TEKEMMÜL ETMESİ.....	28
7- VERGİ DAVALARINDA DURUŞMA.....	29
8- VERGİ MAHKEMELERİNCE DAVA DOSYASININ ESASTAN İNCELENMESİ.....	31
9- VERGİ DAVASI DEVAM EDERKEN TARAFLARIN KİŞİLİK VEYA NİTELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK.....	33
10-VERGİ DAVALARINDA YÜRÜTMENİN DURDURULMASI.....	35
11-VERGİ MAHKEMESİ KARARLARININ YERİNE GETİRİLMESİ.....	38
12-VERGİ MAHKEMESİ KARARININ AÇIKLANMASI VE KARARDAKİ YANLIŞLIKLARIN DÜZELTİLMESİ.....	40
13-VERGİ DAVALARINDA YETKİLİ VERGİ MAHKEMESİNİN BELİRLENMESİ.....	42
14-VERGİ DAVALARINDA BAĞLANTI.....	43
15-VERGİ MAHKEMELERİNE AÇILAN DAVALARDA GÖREV VE YETKİ UYUŞMAZLIĞI.....	45
A- Olumlu Görev Uyuşmazlığı.....	46
B- Olumsuz Görev Uyuşmazlığı.....	47
C- Vergi Davalarında Mercî Tayini.....	48

16-VERGİ DAVALARINDA HUKUK MUHAHEMELERİ KANUNU İLE VERGİ USUL KANUNU'NUN UYGULANACAĞI HALLER.....	51
A- Hâkimin Davaya Bakmaktan Yasaklılığı.....	51
B- Hâkimin Reddi.....	52
C- Ehliyet.....	55
D- Davanın İhbarı.....	57
E- Davaya Müdahale (Üçüncü Şahısların Davaya Katılması).....	58
F- Davaya Vekâlet (Tarafların Vekilleri).....	59
G- Feragat ve Kabul.....	61
H- Bilirkişi.....	62
I- Keşif.....	68
J- Yargılama Giderleri.....	70
K- Adli Yardım.....	71
17-VERGİ DAVALARINDA OLAĞAN KANUN YOLLARI.....	73
A- Vergi Davalarında İstinaf Kanun Yolu.....	73
B- Vergi Davalarında Temyiz Kanun Yolu.....	79
18-VERGİ DAVALARINDA OLAĞANÜSTÜ KANUN YOLLARI.....	83
A- Vergi Davalarında Kanun Yararına Temyiz.....	83
B- Vergi Davalarında Yargılamanın Yenilenmesi.....	84
19-VERGİ DAVALARINDA ANAYASA MAHKEMESİNE BİREYSEL BAŞVURU YOLU.....	87
20-VERGİ DAVALARINDA AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNE BİREYSEL BAŞVURU YOLU.....	91

GİRİŞ

Vergi yargılaması, idari yargı içerisinde görev konularına göre ilk derece mahkemesi olarak vergi mahkemelerince veya ilk derece mahkemesi sıfatıyla Danıştay'ın görevli dava dairesince yapılmaktadır. Vergi yargılamasında uygulanacak usul ve esaslar açısından 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu uygulanmaktadır. Ayrıca 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31. maddesinde atfı yapılan hususlarda, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanmaktadır. Vergi yargısında bazı hususlarda 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümleri de uygulandığı görülmektedir.

Vergi yargısında yazılı yargılama usulü uygulanmaktadır. Yargılamanın tüm süreci genellikle yazılı olarak gerçekleşmektedir. Bu nedenle bir vergi davası ile ilgili olarak yargı merciinden bir talepte bulunulmak istenmesi durumunda bu talebin yazılı olarak yargı merciine iletilmesi gerekmektedir.

1- DAVA DİLEKÇESİ HAZIRLANIRKEN DİKKATE ALINMASI GEREKEN HUSUSLAR

Bir vergi davası açmak için öncelikle bir dava dilekçesinin hazırlanması gerekir. Hazırlanan dilekçe, dava dilekçesi formatına uygun hazırlanmış olmalıdır. Dava dilekçesi formatları incelenerek bu formatlara uygun şekilde dava dilekçesi hazırlanabilir. Dava dilekçesine dava konusu edilen işlemin ve diğer belgelerin asılları veya örnekleri (fotokopileri) eklenir. Dava dilekçesi ile buna ekli evrakların örnekleri karşı taraf sayısından bir fazla olmalıdır. Genelde vergi davalarında, tek davalıya karşı dava açıldığından iki nüsha şeklinde dava dilekçesi hazırlanır. Dava dilekçesi ve ikinci nüshası mutlaka ıslak imzalı olmalıdır. UYAP (Ulusal Yargı Ağı Projesi) üzerinden dava dilekçesinin elektronik imza ile imzalanması suretiyle dava açılması da mümkündür.

Dava dilekçesi hazırlandıktan sonra söz konusu dava dilekçesi; Danıştay veya ait olduğu vergi mahkemesi başkanlığına veya bunlara gönderilmek

üzere bir vergi mahkemesi başkanlığına, vergi mahkemesi bulunmayan yerlerde davanın açılacağı vergi mahkemesine gönderilmek üzere idare mahkemesi başkanlığına, idare veya vergi mahkemesi bulunmayan yerlerde asliye hukuk hâkimliklerine veya yabancı memleketlerde Türk konsolosluklarına verilebilir. Söz konusu dava dilekçesinin ilgili mercilere verilme tarihi, davanın açıldığı tarih olarak kabul edilir.

Vergi mahkemeleri; genel bütçeye, il özel idarelerine, belediye ve köylere ait vergi, resim, harçlar ile benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezaları ile tarifelere ilişkin davaları ve ayrıca bu konularda 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un uygulanmasına ilişkin davaları (örneğin vergi borçlarından kaynaklı ödeme emri, haciz, ihtiyati haciz, ihtiyati tahakkuk, teminat istenmesine ilişkin yazıya karşı açılan davalar vs.) ve diğer kanunlarla verilen uyuşmazlıkları çözümler.

Eğer açmak istediğiniz davanın vergi mahkemesinin görevine girdiğini düşünüyorsanız vergi mahkemesi başkanlığına hitaben hazırlanmış dava dilekçesi ile dava açabilirsiniz. Açtığınız dava vergi mahkemesinin görevine girmeyip idare mahkemesinin görevine giriyorsa vergi mahkemesi görev ret kararıyla dosyanızı idare mahkemesine gönderir. Buna karşın açtığınız dava adli yargının (asliye hukuk mahkemesi, sulh hukuk mahkemesi, icra mahkemesi, aile mahkemesi, tüketici mahkemesi, asliye ceza mahkemesi, ağır ceza mahkemesi vs.) görevine giriyorsa; vergi mahkemesi görev ret kararı verir ancak dosyanızı görevli gördüğü adli yargı merciine göndermez. Vergi mahkemesinin söz konusu görev ret kararının kesinleşmesini izleyen günden itibaren otuz gün içerisinde adli yargı merciinde dava açmanız gerekmektedir. Aksi durumda da aynı hususlar geçerlidir.

Dava dilekçesinde; a) tarafların, varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları, adresleri ile gerçek kişilere ait Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası (tüzel kişilerde mersis numarası varsa isteğe bağlı olarak mersis numarası), b) Davanın konusu, sebepleri ve dayandığı deliller, c) Dava konusu edilen idari işlemin yazılı bildirim (tebliğ) tarihi, d) Vergi davalarında ve tam yargı (tazminat) davalarında uyuşmazlık konusu miktar, e) Vergi davalarında davanın ilgili bulunduğu verginin veya cezanın türü ve dönemi, tebliğ edilen ihbarnamenin tarihi ile sayısı gösterilir.

Vergi davası için hazırlanan dava dilekçesinde ihbarnamenin tarih ve sayısına veya ihbarname içeriği vergi ve/veya cezanın türü ve dönemine yer verilmesi yeterlidir. Uygulamada vergi mahkemesi hâkiminin dava konusu

edilen idari işlemleri anlayabileceği şekilde idari işlem ile ilgili bilgiye yer vermeniz yeterlidir. Dava dilekçesinin konu ve sonuç kısımlarında dava konusu edilen işlemin açık ve net bir şekilde belirtilmesi gerekir. Özellikle dava konusu ettiğiniz idari işlem ve isteminizi dava dilekçesinin konu ve sonuç kısımlarında uyumlu şekilde belirtmelisiniz. Yani dava dilekçesinin konu ve sonuç kısımları uyumlu olmalı, bu kısımlar arasında farklı talepler bulunmamalıdır. Eğer dava dilekçesinin konu ve sonuç kısımları uyumlu değilse veya farklı talepler içeriyorsa, vergi mahkemesince davanın konusunun netleştirilmesi için dava dilekçesinin reddine karar verilebilir. Bu nedenle dava konusu ettiğiniz idari işlemi dava dilekçesinin konu ve sonuç kısımlarında açıkça ve uyumlu bir şekilde belirtmeli, bu kısımlarda farklı taleplerde bulunmamalısınız. Örneğin dava dilekçesinin konu kısmında ihbarname içeriği vergi ve cezanın iptali isteminde bulunurken sonuç kısmında ödeme emri veya haczin iptali isteminde bulunursanız vergi mahkemesince dilekçe ret kararı verilerek davanın konusunun netleştirilmesi istenecektir. Dava dilekçesinin konu ve sonuç kısımlarında uyumlu şekilde ihbarname içeriği vergi ve cezanın iptali isteminde bulunmanız durumunda vergi mahkemesince davanın konusunun net olması nedeniyle dilekçe ret kararı verilmeyecektir. Dava dilekçesinin konu kısmında 1 sayılı ihbarnamenin dava konusu edildiğini belirtip sonuç kısmında 2 sayılı ihbarname içeriği vergi ve cezanın iptali isteminde bulunursanız, vergi mahkemesince dava konusu edilen ihbarname veya ihbarnamelerin netleştirilmesi için dilekçe ret kararı verilecektir.

Dava dilekçesinin konu ve sonuç kısımlarının uyumlu olmasının yanında dava dilekçesine eklenen idari işlemlerin dava dilekçesiyle uyumlu olması gerekmektedir. Dava dilekçesinde belirtilen idari işlemten fazla idari işlemin dava dilekçesine eklenmesi durumunda, vergi mahkemesince, dava dilekçesine fazladan eklenen idari işlemlerin dava konusu edilip edilmediğinin net olarak anlaşılabilmesi nedeniyle dilekçe ret kararı verilebilir. Örneğin dava dilekçesinde yalnızca 1 sayılı ihbarnamenin dava konusu edildiği belirtilmesine karşın dava dilekçesi ekinde 1-2-3 sayılı ihbarnamelerin sunulması durumunda, vergi mahkemesince, 2-3 sayılı ihbarnamelerin dava konusu edilip edilmediğinin netleştirilmesi için dilekçe ret kararı verilebilecektir. Söz konusu üç adet ihbarname de dava konusu ediliyorsa üç adet ihbarnamenin dava konusu edildiği yenileme dilekçesinde belirtilmelidir. Yenileme dilekçesinde yalnızca 1 sayılı ihbarnamenin dava konusu edildiği belirtilmişse, vergi mahkemesince 1 sayılı ihbarname yönünden yargılama yapılır.

Dava konusu edilen idari işlemin bir kısmını dava konusu etmeniz durumunda dava dilekçesinin konu ve sonuç kısımlarında idari işlemin bir kısmını dava konusu ettiğinizi açıkça belirtmeniz gerekmektedir. Örneğin bir ihbarnamenin içeriğinde yer alan vergi ve cezadan yalnızca cezayı dava konusu etmek istiyorsanız dava dilekçesinin konu ve sonuç kısımlarında söz konusu ihbarname içeriği yalnızca cezanın dava konusu edildiğini açıkça belirtmeniz gerekir. Aksi takdirde vergi mahkemesince ihbarname içeriği vergi ve cezanın dava konusu edildiği düşünülerek vergi ve ceza hakkında yargılama yapılabilir. Eğer dava dilekçesinin konu kısmında ihbarname içeriği yalnızca cezanın iptali isteminde bulunmanıza karşın sonuç kısmında ihbarname içeriği vergi ve cezanın iptali isteminde bulunursanız, vergi mahkemesince dilekçe ret kararı verilerek bahse konu ihbarname içeriği verginin dava konusu edilip edilmediğinin netleştirilmesi sizden istenecektir.

Vergi davalarında dava konusu edilen idari işlemler genellikle,

- Vergi/ceza ihbarnamesi,
- Ödeme emri,
- Haciz,
- İhtiyati tahakkuk,
- İhtiyati haciz,
- Vergi hatası kapsamında yapılan düzeltme-şikâyet başvurusunun reddine ilişkin işlem,
- İhtirazi kayıtla verilen beyanname üzerine yapılan tahakkuk işlemi,
- Gümrük vergilerine ilişkin vergi davalarında ek tahakkuk ve/veya ceza kararına karşı yapılan itirazın reddine ilişkin işlem, geri verme/kaldırma başvurusunun reddedilmesine vaki itirazın reddine ilişkin işlem,
- Gümrük idaresince alınan idari karara vaki itirazın reddine ilişkin işlem,
- Vergi borçlarıyla ilgili uzlaşma talebinin reddine ilişkin işlem,
- Vergi iadesinin yapılması istemiyle yapılan başvurunun reddine ilişkin işlem,
- Vergi mükellefiyeti ile ilgili tesis edilen idari işlemler,
- Özel esaslara tabi mükellefler listesine veya KDV iadeleri yönünden özel esaslara tabi mükellefler listesine alınmasına ilişkin işlem gibi idari işlemlerdir.

Bu idari işlemler; vergi daireleri, Gelir İdaresi Başkanlığı, gümrük idareleri ve belediyeler tarafından tesis edilir.

Vergi mahkemelerinin yargılama yetkisi, idari işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olup, vergi mahkemelerince yerindelik denetimi yapılamaz. Bu nedenle vergi mahkemelerinden idari işlem tesisi niteliğinde taleplerde bulunulmaması gerekir. Yani vergi mahkemeleri, ilgili idarenin yerine geçerek idari işlem tesis etme yönünde karar veremezler. Yalnızca dava konusu edilen idari işlemin iptali istenerek vergi mahkemelerinin hukuka uygunluk denetimi yapması sağlanmalıdır. Eğer vergi mahkemesinden idari işlem tesisi niteliğinde bir talepte bulunursanız vergi mahkemesince bu talep yönünden incelenmeksizin ret kararı verilebilir veya bu talepten vazgeçilmesi için dilekçe ret kararı verilebilir. Örneğin dava dilekçesinde ihbarnamenin iptali ile birlikte herhangi bir vergi borcunun bulunmadığına ilişkin karar verilmesi istenirse, vergi mahkemesince, ihbarnamenin hukuka uygunluk denetimi yapılırken vergi borcunun bulunmadığı yönünde idarenin yerine geçerek idari işlem tesis edilmeyeceğinden bu talep yönünden incelenmeksizin ret kararı verilebilir veya bu talepten vazgeçilmesi için dilekçe ret kararı verilebilir. Başka bir örnek vermek gerekirse usulsüzlük cezasını gerektiren fiil ile ilgili olarak vergi dairesince özel usulsüzlük cezası kesilmişse, vergi mahkemesince, özel usulsüzlük cezasının iptaline karar verilirken bu fiil ile ilgili usulsüzlük cezası kesilmesi gerektiği yönünde ayrıca bir karar verilemez. Yalnızca özel usulsüzlük cezasının hukukilik denetimi yapılarak özel usulsüzlük cezasının iptaline karar verilir, yerindelik denetimi yapılmak suretiyle usulsüzlük cezası kesilmesi gerektiğine hükmedilemez.

Dava dilekçesinin konu ve sonuç kısımlarında terditli (basamaklı) taleplerde bulunulmaması gerekmektedir. Terditli talep, davacının birden fazla isteminin bulunması ve asıl istemin reddedilmesi durumunda ferî isteminin kabulünün talep edilmesi anlamına gelir. Dava dilekçesinde bu yönde talepte bulunulması durumunda vergi mahkemesince terditli talebin ortadan kaldırılması için dilekçe ret kararı verilir. Örneğin dava dilekçesinde ihbarname içeriğindeki vergi ve cezaların iptali, bu yönde talebin kabul edilmesi durumunda yalnızca ihbarname içeriğindeki cezaların iptali şeklinde istemde bulunulamaz. Ya ihbarname içeriğindeki vergi ve cezaların iptali isteminde bulunulması ya da ihbarname içeriğindeki cezaların iptali isteminde bulunulması gerekmektedir. Bir başka örnek vermek gerekirse dava dilekçesinde fazladan ödenen verginin mevduat hesabına uygulanan en yüksek faiz oranında hesaplanacak faiz ile birlikte iadesi, bu yönde talep kabul edilmezse yasal faiziyle birlikte iadesi isteminde bulunulursa, vergi mahkemesince, dava dilekçesinde terditli talep bulunması nedeniyle dilekçe ret kararı verilir.

Birden fazla işlem dava konusu edilmek istendiğinde kural olarak her idari işlem aleyhine ayrı ayrı dava açılır. Ancak aralarında maddi veya hukuki yönden bağıllık ya da sebep-sonuç ilişkisi bulunan birden fazla işleme karşı tek dava açılabilir. Örneğin aynı vergi inceleme raporu uyarınca aynı vergi dairesince düzenlenen ihbarnameler içeriği muhtelif dönemlere ilişkin vergi ve cezalara karşı bir dava açılabilir. Yine aynı vergi dairesi tarafından aynı maddi olaya dayanılarak aynı yılın farklı dönemlerine ilişkin olarak düzenlenen ihbarnamelere karşı tek dava açılabilir. Bu şekilde dava açtığınızda harç ve posta masrafı açısından tek bir dava masrafı ödersiniz ve tek dava dilekçesi hazırlayarak birden fazla idari işlemi dava konusu edebilirsiniz. Eğer idari işlemler arasında maddi veya hukuki yönden bağıllık ya da sebep-sonuç ilişkisi yoksa bu idari işlemlere karşı tek dilekçe ile dava açmanız durumunda vergi mahkemesince dilekçe ret kararı verilerek söz konusu idari işlemlere karşı ayrı ayrı dava açmanız istenebilir.

Birden fazla kişinin birlikte bir dilekçe ile tek dava açabilmesi için şahısların hak ve menfaatlerinde birliktelik bulunması ve davaya yol açan maddi olay veya hukuki sebebin aynı olması gerekir. Vergi yargısında birden fazla kişinin birlikte bir dava dilekçesi ile tek dava açması; genelde müşterek veya iştirak halinde taşınmaz mülkiyetinden kaynaklı vergi davalarında (örneğin bir taşınmaz ile ilgili müşterek veya iştirak halinde mülkiyet bulunması durumunda bu mülkiyet ile ilgili olarak doğan emlak vergisi, tapu harcı vs. borçları yönünden söz konusu mülkiyet sahiplerinin birlikte dava açması), müteselsil sorumluluk ile ilgili vergi davalarında (örneğin adi ortaklıklarda adi ortaklık hakkında yapılan cezalı tarhiyatlara adi ortakların müteselsil sorumlu sıfatıyla birlikte dava açabilmesi) veya genel düzenleyici işlemlere karşı menfaati etkilenen kişilerin birlikte açtıkları vergi davalarında görülmektedir.

2- DAVA DİLEKÇESİNİN VERGİ MAHKEMESİNE SUNULMASI (VERGİ DAVASININ AÇILMASI)

Dava dilekçesi hazırlandıktan sonra dava dilekçesinin sunulacağı yerler;

1. Bölge idare mahkemesi başkanlığının bulunduğu yerdeki ön büro birimi;
2. Bölge idare mahkemesi başkanlığı bulunmayan yerlerde idare veya vergi mahkemelerinin bulunduğu yerlerdeki ön büro birimi,
3. Eğer ön büro bulunmuyorsa idare veya vergi mahkemesi başkanlığı;

4. Eğer idare veya vergi mahkemeleri bulunmuyorsa asliye hukuk hâkimlikleri,
5. Yabancı memleketlerde Türk konsolosluklarıdır.

Dava dilekçesini ilgili birimlere sunduğunuzda gerekli harç ve posta avansını yatırmanız gerekmektedir. Söz konusu harç ve posta avansını ön büroya veya ilgili birime yatırdığınızda dava dilekçesi UYAP üzerinden vergi mahkemesinin esas defterine derhal kaydı yapılarak kayıt tarihi ve sayısı dava dilekçesinin üzerine yazılır. Vergi davası bu kaydın yapıldığı tarihte açılmış sayılır. Gerekli harç ve posta masrafı yatırılmadan dava dilekçesinin ön büroya veya ilgili birime verilmesi durumunda da vergi davası dava dilekçesinin ön büroya veya ilgili birime sunulduğu tarihte açılmış sayılacaktır.

Vergi davası açılırken herhangi bir sebeple başvurma harcı veya posta avansının ödenmemesi veya eksik ödenmesi durumunda, vergi mahkemesince dava açan kişiye gönderilen bir yazı ile, söz konusu yazının tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içerisinde harç ve posta avansı eksikliğinin giderilmesi istenir. Eğer söz konusu eksiklik otuz gün içerisinde dava açan kişi tarafından giderilmezse vergi mahkemesince ikinci bir yazı düzenlenip dava açan kişiye tebliğ edilir. Bu yazı üzerine yine söz konusu eksikliğin otuz gün içerisinde yerine getirilmemesi halinde vergi mahkemesince bahse konu davanın açılmamış sayılmasına karar verilir ve bu karar dava açan kişiye tebliğ edilir. Uygulamada bu karardan haberdar olması açısından söz konusu karar davalı idareye de tebliğ edilir.

Vergi davasının açıldığını gösteren dava bilgi formu dava açan kişiye verilecektir. UYAP sistemi üzerinden alınan dava bilgi formunda, açılan dava ile ilgili tüm bilgiler (davanın hangi mahkemede açıldığı, davanın esas numarası, davanın açıldığı tarih, ortalama davanın karara bağlanma süresi, diğer bilgiler vs.) yer alır. Vergi mahkemesince dava dilekçesi davalı idareye gönderilirken dava bilgi formunun bir örneği de davalı idareye gönderilir.

Başka bir birimden ilgili vergi mahkemesi başkanlığına sunulmak üzere verilen dava dilekçeleri, en geç üç gün içinde söz konusu vergi mahkemesi başkanlığına taahhütlü olarak posta yoluyla gönderilir. Bu şekilde verilen dilekçeleri göndermek için dava açandan ayrıca posta ücreti alınır. Bu durumda muhabere ile ilgili düzenlenen dava bilgi formu dava açan kişiye verilir.

Vergi davası açılırken yalnızca başvurma harcı ve posta avansı tutarlarının ödenmesi yeterli olacaktır. Eğer yürütmenin durdurulması istemli bir dava

dilekçesinin sunulması durumunda dava açan kişiden daha yüksek tutarda posta avansının yatırılması istenecektir. Zira dosyada yapılacak tebligatların yanında yürütmenin durdurulması istemi yönünden verilen kararların tebliğ işlemlerinin gerçekleştirilebilmesi için posta avans tutarı daha yüksek tutarda belirlenmektedir.

Bir gerçek veya tüzel kişinin vekili sıfatıyla avukat tarafından açılan vergi davalarında, dava dilekçesi ekinde vekâletnamenin aslı yerine onaylı örneği sunulursa ayrıca vekâlet suret harcı da ödenir. Avukat tarafından dava dilekçesi ekinde sunulan vekâletname örneği sayısı kadar vekâlet suret harcı ödenmesi ve her bir vekâletnameye baro pulu yapıştırılması veya dava dosyasına UYAP üzerinden baro pulu tutarının ödenmesi gerekmektedir. Dava dilekçesi ekinde vekâletnamenin aslının sunulması durumunda da baro pulu yapıştırılması zorunludur. Avukat tarafından vekâletnameye baro pulu yapıştırılmaması veya dava dosyasına UYAP üzerinden baro pulu tutarının ödenmemesi halinde, vergi mahkemesince düzenlenecek Başkanlık yazısıyla veya ara kararlar, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 27.maddesi uyarınca baro pulu eksikliğinin tamamlanması için avukata on gün süre verilir, söz konusu Başkanlık yazısının veya ara kararın avukata tebliğinden itibaren on gün içerisinde baro pulu eksikliği tamamlanmazsa vergi mahkemesince söz konusu vekâletname işleme konulamaz. Bu durumda avukat tarafından vekâletname sunulmaksızın dava açılması ile ilgili hükümler uygulanır.

Vergi davası devam ederken, yani dava açılırken başvuru harcı ve posta avansı yatırıldıktan sonra davanın devamı esnasında, posta avansında tebliğ işlemlerinin yapılmasını engelleyecek şekilde azalma olursa, vergi mahkemesince, otuz gün içerisinde posta avansının belirli bir tutar kadar tamamlanması için dava açan şahsa bir yazı gönderilir. Bu yazının tebliğinden itibaren otuz gün içerisinde söz konusu eksiklik giderilmezse, vergi mahkemesince, eksikliğin giderilmesi için ikinci bir yazı yazılır ve dava açan kişiye gönderilir. İkinci yazının tebliğinden itibaren otuz gün içerisinde bahse konu eksiklik yine giderilmezse, vergi mahkemesince üç ay süreyle dava dosyasının işlemde kaldırılmasına karar verilir. Eğer dosyanın işlemde kaldırıldığı tarihten itibaren üç ay içerisinde yine posta avansı eksikliği giderilmezse, vergi mahkemesince davanın açılmamış sayılmasına karar verilir ve bu karar davanın taraflarına tebliğ edilir.

Harç ve posta masrafı eksikliğinin giderilmesi veya tamamlanmasına ilişkin söz konusu yazılar ile bu hususta alınan mahkeme kararlarının tebliği ile ilgili resmi tebligat tutarları re'sen genel bütçeden karşılanır. Vergi mahke-

mesince bu konuda verilen davanın açılmamış sayılmasına ilişkin kararlarda, bahse konu yazı ve mahkeme kararlarının tebliğ edilmesi için harcanan söz konusu resmi tebligat tutarlarının (resmi posta gideri) dava açan kişiden tahsiline hükmedilir.

Eğer dava açacak kişinin vergi davası ile ilgili başvurma harcı ve posta avansını ödeyebilecek ekonomik durumu bulunmuyorsa, bu kişi tarafından dava dilekçesinde adli yardım talebinde bulunulduğu açıkça belirtilmelidir. Ayrıca dava dilekçesi ekinde dava açan kişinin mernis adresinin bağlı bulunduğu mahalle muhtarından alınacak fakirlik belgesi veya dava açan kişinin herhangi bir mal varlığının bulunmadığını gösteren belgelerin sunulması gerekmektedir. Dava dilekçesine söz konusu belgelerin eklenmemesi durumunda vergi mahkemesince bahse konu belgelerin sunulması istenir.

Vergi mahkemesine fakirlik belgesinin veya diğer ilgili belgelerin sunulması üzerine dava açan kişinin geliri veya mal varlığının bulunmadığının tespit edilmesi durumunda, vergi mahkemesince, dava açan kişinin adli yardım talebi kabul edilir ve bu karar dava açan kişiye ve davalı idareye tebliğ edilir. Vergi mahkemesince adli yardım talebi kabul edilirse vergi davasının sonuçlanmasına kadar dava açan kişi tarafından başvurma harcı ve posta avansı, istinaf başvurusu yapılırsa istinaf başvurma harcı, bilirkişi incelemesi yapılması halinde bilirkişi masrafları, keşif yapılırsa keşif masrafları ödenmez. Vergi yargılaması neticesinde vergi davasının, dava açan kişinin kısmen veya tamamen aleyhine sonuçlanması durumunda haksız olduğu nispette hesaplanan yargılama masraflarının dava açan kişiden tahsil edilmesine vergi mahkemesince karar verilir. Söz konusu mahkeme kararının kesinleşmesi halinde dava açan kişi haksız olduğu nispette yargılama giderini ödemek zorunda kalır.

Vergi mahkemesince davacının adli yardım talebi reddedilirse, bu mahkeme kararına karşı dava açan kişinin itiraz hakkı bulunmaktadır. Adli yardım talebinin reddine ilişkin mahkeme kararının dava açan kişiye tebliğ edildiği tarihten itibaren bir hafta içerisinde kararı veren mahkemeye itiraz dilekçesi verilmesi suretiyle itiraz edilebilir.

Kamuya yararlı dernek ve vakıflar, iddia ve savunmalarında haklı görünüyorsa ve mali açıdan zor duruma düşmeksizin gerekli yargılama giderlerini kısmen veya tamamen ödeyemeyecek durumda ise adli yardımdan yararlanabilirler.

Vergi davası devam ederken dava açan kişinin ödeme gücünde sonradan gerçekleşen ciddi bir azalmaya dayanılarak tekrar adli yardım talebinde bulunulabilir.

3- VERGİ DAVASINDA SÜRELER

Vergi mahkemelerinde dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde otuz gündür. Bu süre;

1. Vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezalarından doğan uyuşmazlıklarda; tahakkuku tahsile bağlı vergilerde (örneğin damga vergisi, tapu harcı vs.) tahsilatın;
2. Tebliğ yapılan hallerde veya tebliğ yerine geçen işlemlerde ([örneğin ihbarname, 2 nolu ihbarname, ödeme emri, haciz tutanağı, ihtirazi kayıtle verilen beyanname üzerine düzenlenen tahakkuk fişi, ihtiyati haciz ve/veya ihtiyati tahakkuk kararı alındığını bildiren işlem, teminat isteme yazısı, şikâyet başvurusunun reddine ilişkin işlem, ek tahakkuk ve/veya ceza kararına vaki itirazın reddine ilişkin işlem, gümrük vergileriyle ilgili olarak yapılan geri verme/kaldırma başvurusunun reddine vaki itirazın reddine ilişkin işlem, 6183 sayılı Kanun'un 37. maddesi (vade belirleme) veya 56. maddesi (teminatın paraya çevrilmesi öncesinde tesis edilen işlem) kapsamında tesis edilen idari işlem, vergi iadesinin yapılması istemiyle yapılan başvurusunun reddine ilişkin işlem vs.]) tebliğinin;
3. Tevkif yoluyla alınan vergilerde (örneğin gelir stopaj vergisi vs.) istihkak sahiplerine ödemenin;
4. Tescile bağlı vergilerde tescilin yapıldığı;
5. İdarenin dava açması gereken konularda (örneğin muhtarlık veya ilgili idarelerin asgari ölçüde arsa veya arazilerin metrekaresi birim değer tespitine ilişkin takdir komisyonu kararına karşı dava açması durumunda) ise ilgili merci veya komisyon kararının idareye ulaştığı tarihi izleyen günden başlar.

Tarafınıza elektronik tebligat (e-tebligat) yapılmışsa elektronik tebligatın elektronik tebligat adresinize ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda elektronik tebligat yapılmış sayılır. Bu durumda dava açma süresi, elektronik tebligatın yapılmış sayıldığı tarihi izleyen günden itibaren işlemeye başlar.

Dava açan kişinin adresi belli değilse özel kanunlarındaki hükümlere göre ilan yoluyla bildirim yapılan hallerde, özel kanunlarında aksine hüküm yok-

sa dava açma süresi, son ilan tarihini izleyen günden itibaren on beş gün sonra işlemeye başlar.

İlanı gereken düzenleyici bir işleme karşı vergi davası açılmak istenirse dava açma süresi, ilan tarihini izleyen günden itibaren başlar. Ancak söz konusu düzenleyici işlemin bir kişiye uygulanması üzerine bu kişi tarafından düzenleyici işleme veya uygulanan işleme yahut her iki işleme (düzenleyici işlem ve uygulama işlemi) karşı dava açılabilir. Örneğin Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle ilan edilen bir genel tebliğ ile mükelleflere bir konuda yükümlülük yüklenmesi durumunda, genel tebliğde yer alan bu yükümlülüğü yerine getirmeyen bir mükellefe idari işlem tesis edilmesi halinde bu mükellef tarafından idari işlemin tebliğinden itibaren dava açma süresi içerisinde yalnızca genel tebliğe veya yalnızca uygulama işlemine (idari işlem) dava açılabileceği gibi genel tebliğ ve uygulama işlemine birlikte dava açılabilir. Düzenleyici işlemin iptal edilmemiş olması, bu düzenlemeye dayalı uygulama işleminin iptaline engel olmayacağından, düzenleyici işleme dava açılmayıp doğrudan uygulama işlemine dava açılması mümkündür.

Vergi mahkemelerinde dava açma süresi; tebliğ, yayın ve ilan tarihini izleyen günden itibaren işlemeye başlar. Tatil günleri (örneğin cumartesi, pazar, resmi tatiller vs.) bu süreler dahilidir. Ancak dava açma süresinin son günü tatil gününe rastlarsa dava açma süresi tatil gününü izleyen çalışma gününün bitimine kadar uzar. Örneğin dava açma süresinin son günü cumartesi gününe denk gelirse, dava açma süresi pazartesi gününün bitimine kadar uzar.

Otuz günlük dava açma süresinin son günü çalışmaya ara verme zamanına (yani 20 Temmuz-31 Ağustos tarihleri arasında uygulanan adli tatile) rastlarsa, söz konusu dava açma süresi çalışmaya ara verme süresinin sona erdiği günü izleyen tarihten itibaren yedi gün (7 Eylül kadar) uzamış sayılır. Örneğin bir mükellefe 25 Haziran tarihinde bir vergi/ceza ihbarnamesi tebliğ edilmişse, bu ihbarnameye karşı otuz günlük dava açma süresinin son günü adli tatile rastladığından dava açma süresi 7 Eylül tarihine kadar uzar. Eğer 7 Eylül tarihi hafta sonuna denk gelirse dava açma süresi 7 Eylül tarihini takip eden pazartesi gününün bitimine kadar uzar.

Bazı vergi davalarında dava açma süresinin son gününün tespitinde mali tatil uygulaması da dikkate alınmaktadır. Her yıl 1 Temmuz-20 Temmuz (20 Temmuz dahil) tarihleri arasında mali tatil uygulanır. Haziran ayının son gününün tatil günü olması durumunda mali tatil, temmuz ayının ilk iş gününü

takip eden günden başlar. 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'na göre vergiyle ilgili işlemlere ilişkin dava açma süreleri mali tatil süresince işlemeyebilir. Belirtilen süreler mali tatilin bitiminden itibaren kaldığı yerden tekrar işlemeye başlar. Mesela 10 Haziran'da bir mükellefe tebliğ edilen ihbarname içeriği vergi ziyai cezalı gelir vergisi tarhiyatına karşı otuz günlük dava açma süresi, 20.gününde 1 Temmuz-20 Temmuz tarihleri arasında mali tatil nedeniyle durur, ayrıca 20 Temmuz'dan sonra kaldığı yerden yeniden işlemeye başlayan kalan dava açma süresinin (kalan 10 günlük) son günü adli tatile denk geldiğinden söz konusu cezalı tarhiyata karşı dava açma süresi 7 Eylül (tatil gününe denk gelmezse) tarihine kadar uzar.

Mali tatilin uygulanmadığı vergi davaları; özel tüketim vergisi, banka ve sigorta muameleleri vergisi, özel iletişim vergisi, şans oyunları vergisi ile gümrük idareleri, il özel idareleri ve belediyeler tarafından tarh ve/veya tahsil edilen vergi, resim ve harçlar ile ilgili olarak açılan davalardır. Bu vergi davalarında dava açma süresi mali tatil döneminde durmaz. Bunun yanında gümrük vergileriyle ilgili açılan tüm davalarda ve belediyeler tarafından tesis edilen tüm vergisel işlemler ile ilgili açılan vergi davalarında dava açma süresi mali tatil boyunca durmamaktadır. Öte yandan özel tüketim vergisi, banka ve sigorta muameleleri vergisi, özel iletişim vergisi, şans oyunları vergisi tarhiyatlarına ve/veya tahakkuk işlemlerine ve bunlara ilişkin kesilen vergi ziyai cezalarına karşı açılan davalarda da dava açma süresi mali tatil süresi boyunca durmaz. Bu konuda örnek vermek gerekirse, bir mükellefe cezalı özel tüketim vergisi tarhiyatını içeren ihbarnamenin 15 Haziran tarihinde tebliğ edilmesi durumunda bu cezalı tarhiyata karşı en geç 16 Temmuz (tatil gününe denk gelmezse) tarihine kadar dava açılmalıdır. Zira bu durumda mali tatil nedeniyle dava açma süresi durmaz. Yine bir kişi adına yapılan ek tahakkuka vaki itirazın reddine ilişkin Bölge Müdürlüğü işleminin 5 Haziran tarihinde tebliğ edilmesi halinde bu Bölge Müdürlüğü işlemine karşı en geç 5 Temmuz (tatil gününe denk gelmezse) tarihine kadar dava açılmalıdır.

Vergi davalarında dava açma süresi genel olarak otuz gündür. Ancak kendi kanunlarında belirlenmiş özel bir dava açma süresi öngörülmüşse bu süre içerisinde vergi davasının açılması gerekir. Örneğin 6183 sayılı Kanun'a göre ödeme emrine karşı ödeme emrinin tebliğinden itibaren on beş gün içerisinde, ihtiyati hacze karşı ihtiyati haciz kararının tebliğinden itibaren on beş gün içerisinde, ihtiyati tahakkuka karşı ihtiyati tahakkuk kararının tebliğinden itibaren on beş gün içerisinde dava açılması gerekir.

Emlak vergisi tahakkukları ile ilgili dava açma süresinin başladığı tarihin tespiti önemlidir. Bir önceki yılın emlak vergisi tahakkuk tutarına yalnızca yeniden değerlendirme oranı uygulanmak suretiyle otomatik olarak hesaplanan emlak vergisi tahakkukuna karşı dava açılmak istenirse, söz konusu emlak vergisi tahakkuku ilgili yılın 1 Ocak tarihinde tahakkuk edeceğinden 30 Ocak (tatile denk gelmezse) tarihine kadar davanın açılması gerekir. Aynı durum motorlu taşıtlar vergisi tahakkuklarında da geçerlidir. Bir önceki yılın tahakkuk tutarına yalnızca yeniden değerlendirme oranı uygulanmak suretiyle otomatik hesaplanan motorlu taşıtlar vergisinin 1 Ocak tarihinde tahakkuk etmesi nedeniyle 30 Ocak (tatile denk gelmezse) tarihine kadar davanın açılması gerekmektedir.

Emlak vergisi tahakkukları yönünden dört yılda bir defa olmak üzere arsa ve araziye ait asgari ölçüde metrekare birim değerlerinin tespit edilmesine ilişkin takdir işlemlerinin yapıldığı yılı takip eden bütçe yılına ilişkin emlak vergisi tahakkuklarına karşı ilgili belediye tarafından o yılın emlak vergisi tahakkuku ile ilgili yazılı bildirim yapılmışsa yazılı bildirim yapıldığı tarihten, yazılı bildirim yapılmamışsa emlak vergisinin ödendiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde vergi davasının açılması gerekmektedir. Örneğin 2017 yılında alınan arsa ve araziye ait asgari ölçüde metrekare birim değerlerinin tespit edilmesine ilişkin takdir komisyonu kararında belirlenen metrekare birim değeri üzerinden hesaplanan 2018 yılına ilişkin emlak vergisi tahakkuklarına karşı dava açılmak istenirse, ilgili belediye tarafından 2018 yılının emlak vergisi tahakkuku ile ilgili yazılı bildirim yapılmışsa yazılı bildirim yapıldığı tarihten, yazılı bildirim yapılmamışsa emlak vergisinin ödendiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde davanın açılması gerekmektedir.

Arsa ve araziye ait asgari ölçüde metrekare birim değerlerinin tespit edilmesine ilişkin takdir komisyonu kararının, emlak vergisi mükellefinin taşınmazının bulunduğu yere (cadde, sokak, mevkii vs.) ilişkin kısmının iptali istemiyle emlak vergisi mükellefi tarafından dava açılmak istenirse, ilgili yasal mevzuat gereğince en geç takdirin yapıldığı yılın (takdir komisyonu kararının alındığı yılın) 7 Eylül (tatil gününe rastlamazsa) tarihine kadar dava açılabilir. Zira bu konuya ilişkin olarak çıkarılan Emlak Vergisi Kanunu ilgili İç Genelgelerine göre, arsa ve araziye ait asgari ölçüde metrekare birim değer tespit işlemlerinin tamamlanıp yasal mevzuat gereği en geç 30 Haziran-1 Temmuz tarihlerine kadar ilgili yerlere (ilgili mahalle muhtarlıkları, ticaret veya ziraat odaları ve belediyeler) tebliğ edilmesi, emlak vergisi mükelleflerinin de bu tarihlerde (30 Haziran-1 Temmuz) ilgili yerlerden taşın-

mazları ile ilgili arsa ve araziye ait asgari ölçüde metrekare birim değerlerinin tespit edilmesine ilişkin takdir komisyonu kararını öğrenebilmesi ve bu tarihlerden (30 Haziran-1 Temmuz) itibaren başlayan dava açma süresinin son gününün adli tatile rastlaması nedeniyle söz konusu dava açma süresinin 7 Eylül (tatil gününe rastlamazsa) tarihine kadar uzadığı görülmektedir. Yine söz konusu takdir komisyonu kararlarının belli bir kısmının iptali istemiyle ilgili mahalle muhtarlıkları, ticaret veya ziraat odaları ve belediyeler tarafından en geç takdirin yapıldığı yılın 7 Eylül (tatil gününe rastlamazsa) tarihine kadar dava açılabilir.

Bazı idari işlemler ile ilgili olarak davalı idare tarafından size tebligat yapılmayabilir. Özellikle haciz işlemi, özel esaslara tabi mükellefler listesine alınmasına ilişkin işlem, mükellefiyetin re'sen terkin edilmesine ilişkin işlem gibi idari işlemler ile ilgili olarak size herhangi bir tebligat yapılmayabilir. Bu durumda söz konusu idari işlemi öğrendiğiniz tarihten itibaren otuz gün içerisinde dava açabilirsiniz.

Süregelen zarara sebebiyet veren işlemler (örneğin haciz işlemi, özel esaslara tabi mükellefler listesine alınmasına ilişkin işlem, mükellefiyetin re'sen terkin edilmesine ilişkin işlem, mükellefiyet ile ilgili diğer işlemler vs.), yani zararın sürekliliğinin devam ettiği işlemler, açısından dava açma süresi genellikle vergi mahkemeleri tarafından geniş yorumlanır ve bu davalarda genel olarak süre aşımı yönünden davanın reddine karar verilmeyebilir.

İdari işlem tesis edilmesi amacıyla idareye bir başvuru yapılırsa ve ilgili idarece bu başvuruya otuz gün içerisinde herhangi bir cevap verilmezse, söz konusu başvuru zımnen reddedilmiş sayılır. Otuz günün bitiminden itibaren otuz gün içerisinde vergi mahkemesine dava açılabilir. Örneğin bir verginin düzeltilmesi istemiyle vergi hatası kapsamında Gelir İdaresi Başkanlığı'na yapılan şikayet başvurusuna otuz gün içerisinde cevap verilmezse bu başvuru zımnen reddedilmiş sayılır ve zımni ret tarihinden itibaren otuz gün içerisinde vergi mahkemesine dava açılabilir. Otuz gün içerisinde idarece verilen cevap kesin değilse (örneğin başvuru ile ilgili incelemelerin devam ettiği yönünde verilen bir cevap gibi), bu cevabı başvurunun reddedildiği kabul edilmek suretiyle söz konusu cevabın tebliğinden itibaren otuz gün içerisinde dava açılabilir veya kesin cevap beklenebilir. Ancak kesin cevabı bekleme süresi, başvuru tarihinden itibaren dört ayı geçemez. Yani başvuru tarihinden itibaren otuz gün içerisinde kesin olmayan cevap verilmişse ve başvuru tarihinden itibaren dört ay içerisinde kesin cevap verilmemişse, söz konusu dört ayın bitiminden itibaren otuz gün içerisinde dava açılma-

lıdır. Söz konusu süreler içerisinde dava açılmamışsa ya da açılan dava süre aşımı nedeniyle reddedilmişse ve bahse konu sürelerin bitiminden sonra yetkili idari makamca bir cevap verilmişse, söz konusu cevabın tebliğinden itibaren otuz gün içerisinde vergi davası açılabilir. Mesela bir şahsın hakkında mükellefiyet tesis edilmesi amacıyla vergi dairesine yaptığı başvuru zımnen reddedilmiş ve söz konusu zımni ret işlemine karşı dava açma süresi içerisinde dava açılmamışsa buna karşın bu süreler geçtikten sonra vergi dairesince söz konusu başvuru bir yazıyla reddedilmişse, bu yazıyla bildirilen idari işleme karşı söz konusu yazının tebliğinden itibaren otuz gün içerisinde dava açılabilir.

Yetkili idari makamca hakkınızda bir idari işlem tesis edilmiş ve size bir yazı ile idari işlem tebliğ edilmişse, vergi davası açmadan önce işlemi tesis eden idari makamın üstü konumunda olan üst makamdan, üst makam yoksa idari işlemi tesis eden makamdan idari işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem tesis edilmesini bu makamlara verilecek bir başvuru dilekçesiyle isteyebilirsiniz. Bu başvuru, işlemeye başlayan dava açma süresini durdurur. Özellikle bu konuda üst makamın doğru tespit edilmesi gerekir. İdari işlemi tesis eden makamın üst makamı yoksa aynı makama başvuru yapabilirsiniz. Dava açma süresinin durması için başvuru yapılacak makamın doğru belirlenmesi gerekmektedir. Yanlış makama yapılacak başvuru dava açma süresini durdurmaz. Eğer doğru makama yapılan bu başvuru üzerine başvuru yapılan idari makamca otuz gün içerisinde bir cevap verilmezse başvurunuz zımnen reddedilmiş sayılır. Söz konusu başvurunuz otuz gün içerisinde ilgili idarece bir yazıyla reddedilmişse veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi nedeniyle zımnen reddedilmişse, duran dava açma süresi kaldığı yerden yeniden işlemeye başlar. İdari işlemin tebliğinden başvuru tarihine kadar geçmiş sürenin de dava açma süresi hesaplanırken dikkate alındığı unutulmamalıdır. Bu konuda bir örnek vermek gerekirse, mükellefe 5 Eylül tarihinde tebliğ edilen ihbarnameye karşı 10 Eylül tarihinde mükellef tarafından vergi dairesi başkanlığına başvuru yapılması halinde dava açma süresinin 5. gününde dava açma süresi durur. Söz konusu idare tarafından otuz gün içerisinde bir cevap verilmezse 10 Ekim tarihi itibarıyla zımni ret oluşur ve dava açma süresi bu tarihten itibaren kaldığı yerden yeniden işlemeye başlar. 10 Ekim tarihinden itibaren dava açma süresinin geriye kalan 25 günlük kısmı uygulandığında dava açma süresinin son günü 4 Kasım (tatile denk gelmezse) olarak hesaplanır.

Bir mükellef veya ceza muhatabı adına düzenlenen ihbarname içeriği vergi ve/veya ceza ile ilgili olarak söz konusu ihbarnamenin tebliğinden itibaren

otuz gün içerisinde mükellef/ceza muhatabı tarafından uzlaşma başvurusu yapılabilir. Söz konusu ihbarname içeriği vergi ve/veya cezanın 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun Ek 1.maddesi kapsamında uzlaşmanın konusuna girmesi gerekmektedir. Uzlaşma konusuna giren vergi ve/veya ceza ile ilgili olarak idarece belirlenen günde yapılan uzlaşma görüşmelerinde uzlaşmanın vaki olmaması veya temin edilememesi halinde, uzlaşmanın vaki olmadığına ilişkin tutanağın mükellefe veya ceza muhatabına tebliğ edilmesinden itibaren genel hükümler çerçevesinde ve yetkili vergi mahkemesi nezdinde dava açılabilir. Bu takdirde, dava açma süresi bitmiş veya on beş günden az kalmışsa bu süre tutanağın tebliğ edildiği tarihten itibaren on beş gün uzar.

Uzlaşmanın vaki olmadığına ilişkin tutanak üzerine ihbarnameye karşı dava açılması durumunda, dava dilekçesinde mutlaka ihbarname açısından uzlaşmaya başvurulmasına karşın uzlaşmanın vaki olmadığı belirtilmeli ve uzlaşmanın vaki olmadığına ilişkin tutanak dava dilekçesine eklenmelidir. Çünkü dava dilekçesinde uzlaşmadan bahsedilirse ilk inceleme aşamasında vergi davasında süre aşımı bulunup bulunmadığı hususu incelenirken vergi mahkemesine kolaylık sağlayacak ve böylece inceleme sürecini hızlandıracaktır.

4- VERGİ DAVASINDA İPTAL VE TAM YARGI DAVALARI

Bir idari işlem nedeniyle vergi mahkemesinde iptal ve tam yargı (tazminat) davası birlikte açılabileceği gibi yalnızca iptal davası veya yalnızca tam yargı davası da açılabilir. Ayrıca ilk önce iptal davası açılıp bu davanın karara bağlanması üzerine kararın tebliğinden itibaren, karara karşı kanun yollarına başvurulmuşsa kanun yolu aşamasında verilen kararın tebliğinden itibaren, bir idari işlemin icrası nedeniyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava açma süresi içerisinde tam yargı davası açılabilir.

5- DAVA DİLEKÇESİ ÜZERİNE VERGİ MAHKEMESİNCE YAPILACAK İLK İNCELEMEDE DİKKATE ALINACAK HUSUSLAR

Dava dilekçesi ön büro tarafından gerekli kayıt işlemleri yapılarak ilgili vergi mahkemesine havale edilir. Ön büro tarafından verilen dava bilgi formunda, dava dilekçesinin sunulması üzerine açılan davanın hangi vergi mahkemesinde ve hangi esas numarası ile kaydedildiği yazmaktadır. Artık söz konusu dava dosyası dava bilgi formunda belirtilen vergi mahkemesi tara-

ından oluşturulacaktır. Dava dosyasının takibi, dava bilgi formunda belirtilen vergi mahkemesi ve bu vergi mahkemesinin esasına kayıtlı bahse konu davaya ait esas numarasıyla yapılabilir.

Dava dilekçesinin ilk incelemesi, vergi mahkemesinde mahkeme başkanı veya görevlendireceği üye hâkim tarafından yapılır. İlk inceleme aşamasında dava dilekçesi; görev ve yetki yönünden, idari merci tecavüzü bulunup bulunmadığı (tüketilmesi gerekli idari merci varsa söz konusu idari merciye başvuru yapıp yapılmadığı) yönünden, ehliyet (dava açan kişinin bu davayı açma hususunda ehliyetli olup olmadığı) yönünden, dava konusu edilen idari işlemin idari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı yönünden, süre aşımı (bakılan davanın süresinde açılıp açılmadığı) yönünden, husumet (dava dilekçesinde davalı olarak belirtilen idarenin doğru olarak belirlenip belirlenmediği) yönünden, dava dilekçesinin 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 3. ve 5.maddelerine uygun olup olmadığı yönünden sırasıyla incelenir.

Dava dilekçesinin sunulması suretiyle davanın açıldığı tarihten itibaren en geç on beş gün içerisinde ilk inceleme aşaması sonuçlandırılır. Dava dilekçesi ilk inceleme hususları yönünden kanuna aykırı görülmezse dava dosyasının ilk inceleme aşaması tamamlanmış olur. İlk incelemeyi yapan başkan veya görevlendirilen hâkim tarafından ilk inceleme tutanağı çıkarılır. Dava dosyasının tekemmül ettirilmesi (savunma ve cevap aşamaları) için tebligat işlemlerine başlanır.

Dava dilekçesi ilk inceleme hususları yönünden kanuna aykırı görülürse ve eğer söz konusu dava dosyası heyetli karara bağlanması gereken bir dosya ise, ilk incelemeyi yapan başkan veya hâkim tarafından ilk inceleme tutanağı çıkarılıp durum vergi mahkemesinde oluşturulan üç kişilik heyete bir rapor ile bildirilir ve bu hususta heyetçe karar verilir. Dava dosyası miktar itibarıyla tek hâkimle çözümlenecek bir dosya ise rapor düzenlenmeksizin ilk inceleme tutanağı çıkarılıp ilk inceleme hususları yönünden ilgili hâkim tarafından karar verilir.

Bir dava dosyasının heyetli veya tek hâkimli olarak karara bağlanması özellikle uyuşmazlık konusu miktara göre değişmektedir. 2022 takvim yılı için uyuşmazlık toplam değeri 77.000-TL'yi geçmeyen vergi davaları tek hâkimle karara bağlanır. Buna karşın uyuşmazlık toplam değeri 77.000-TL ve üzerinde olan vergi davaları ile miktar içermeyen idari işlemlere karşı açılan vergi davaları, bir başkan iki üyeden oluşan üç kişilik heyetçe görüşülüp

karara bağlanır. Vergi davalarında tek hâkimli/heyetli karar verilmesi için öngörülen parasal sınır her yıl yeniden belirlenmektedir.

İlk inceleme ile ilgili hususlarda kanuna aykırılığın ilk inceleme aşamasından sonra tespit edilmesi halinde de ilk inceleme hususları yönünden karar verilir. Yani vergi davasının her aşamasında ilk inceleme hususları yönünden karar verilebilir.

Vergi mahkemesinde açılan bir dava eğer adli yargının görev alanına giriyorsa bu davada vergi mahkemesince görev ret kararı verilir. Bu durumda vergi mahkemesince dava dosyası adli yargı merciine gönderilmez. Söz konusu görev ret kararının kesinleşmesinden itibaren otuz gün içerisinde görevli adli yargı merciinde yeniden dava açılması gerekmektedir. Eğer söz konusu dava idari yargının görev alanındaysa ve fakat idare mahkemesinin görevine giriyorsa görev ret kararı verilerek dava dosyası görevli ve yetkili idare mahkemesine gönderilir. Yani bu durumda vergi mahkemesince dava dosyası idare mahkemesine gönderilir. Yine söz konusu dava idari yargının görev alanında olmasına karşın ilk derece mahkemesi sıfatıyla Danıştayın görev alanına giriyorsa, vergi mahkemesince görev ret kararı verilerek dava dosyası görevli Danıştay dava dairesine gönderilir.

Vergi mahkemesinin görev alanına giren bir dava olmasına karşın, dava açılan vergi mahkemesi yer bakımından yetkili değilse, dava dosyası yetki yönünden reddedilerek yer yönünden yetkili vergi mahkemesine gönderilir. Vergi mahkemesi kendiliğinden dava dosyasını yer yönünden yetkili vergi mahkemesine gönderir.

Vergi mahkemeleri; genel bütçeye, il özel idareleri, belediye ve köylere ait vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezaları ile tarifelere ilişkin davaları, ayrıca bu konularda 6183 sayılı Kanun'un uygulanmasına ilişkin davaları ve diğer kanunlarla verilen işleri çözümler. Örneğin;

- I. Gelir vergisi, kurumlar vergisi, katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, damga vergisi, emlak vergisi, banka ve sigorta muameleleri vergisi, motorlu taşıtlar vergisi, veraset ve intikal vergisi, gider vergileri ve diğer vergi türleri;
- II. Tapu harçları, kadastro harçları ve diğer harçlar;
- III. Belediye Gelirleri Kanunu'na göre belediyelerce alınan ilan ve reklam vergisi, çevre temizlik vergisi, eğlence vergisi ve diğer vergi türleri, işgal harcı, ruhsat harçları, bina inşaat harcı ve diğer harçlar, harcamalara katılma payları;

IV. Gümrük idarelerince alınan gümrük vergileri vs. vergi mahkemelerinin görev alanına girmektedir.

Bahse konu vergi, resim, harç ve katılma payı üzerinden hesaplanan vergi ziyai cezaları; özel usulsüzlük ve usulsüzlük cezaları; gümrükte alınan para cezaları vs. vergi mahkemelerinin görevine girer. Ayrıca söz konusu vergi, ceza ve fer'ileri ile ilgili vergi borçlarının tahsili maksadıyla düzenlenen ödeme emri, haciz, ihtiyati haciz, teminat istenilmesine ilişkin işlem, kıymet takdiri işlemi vs. ile ilgili uyuşmazlıkları vergi mahkemeleri çözümler. Bunun yanında bahse konu vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümler ile ilgili olarak vergi hatası kapsamında yapılan düzeltme-şikâyet başvurusunun reddine ilişkin işlemler de vergi mahkemesinin görev alanındadır. Diğer taraftan gümrük işlemleri sırasında alınan gümrük vergileri ve gümrükte alınan diğer vergiler, yine gümrük vergilerinin tahsili amacıyla düzenlenen ödeme emirleri, haciz, ihtiyati haciz, 6183 sayılı Kanun'un 37 ve 56.maddeleri kapsamında düzenlenen yazılar vs. vergi mahkemelerinin görevine girer. Gümrük vergilerinin geri alınması/kaldırılması amacıyla yapılan geri verme-kaldırma başvurusunun reddine vaki itirazın reddine ilişkin işlemler ile ilgili uyuşmazlıklar da vergi mahkemelerince çözümlenir.

Genelde vergi mahkemelerinde vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümler ile ilgili düzenlenen vergi/ceza ihbarnamesi, ihtirazi kayıtlı verilen beyanname üzerine yapılan tahakkuk işlemi, 2 nolu ihbarname, ödeme emri, haciz, ihtiyati haciz, ihtiyati tahakkuk, teminat istenmesine ilişkin işlem, düzeltme-şikâyet başvurusunun reddine ilişkin işlem, gümrükte yapılan ithalat-ihracat işlemlerinden doğan vergiler ile ilgili alınan ek tahakkuk ve/veya para cezası kararlarına vaki itirazın reddine ilişkin işlem, gümrük vergileriyle ilgili alınan mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin karara vaki itirazın reddine ilişkin işlem, gümrük vergileri ile ilgili yapılan geri verme/kaldırma başvurusunun reddine vaki itirazın reddine ilişkin işlem, 6183 sayılı Kanun'un 37. veya 56.maddeleri kapsamında düzenlenen idari işlemler, gümrük idaresince herhangi bir konuda alınan idari karara vaki itirazın reddine ilişkin işlem, uzlaşma talebinin reddine ilişkin işlem, vergi borçlarının yasal mevzuat kapsamında yapılandırılması veya belli dönemler için matrah artırımını yapılması amacıyla yapılan başvurusunun reddine ilişkin işlem, ihbar ikramiyesi ödenmesi istemiyle yapılan başvurusunun reddine ilişkin işlem, özel esaslara tabi mükellefler listesine alınmasına ilişkin işlem vs. vergi mahkemelerinde idari davaya konu olabilecek kesin ve yürütülmesi gerekli idari işlemlerdir.

Vergi davalarında ilk inceleme konularından idari merci tecavüzü bulunup bulunmadığı hususu önem arz etmektedir. Vergi davalarında özellikle vergi hatası kapsamında yapılan düzeltme-şikâyet başvurusunun reddine ilişkin işlemlere karşı açılan davalarda idari merci tecavüzü tespit edilebilmektedir. Vergi mahkemesinde dava konusu edilebilecek idari işleme (ihbarname, tahakkuk vs.) karşı otuz günlük dava açma süresi geçtikten sonra ilgili vergi dairesine düzeltme başvurusu yaptıysanız ve düzeltme başvurusunun reddedilmesi veya zımnen reddedilmesi üzerine söz konusu düzeltme başvurusunun reddine ilişkin işleme karşı doğrudan vergi mahkemesine dava açarsanız, vergi mahkemesince, dava dosyasında idari merci tecavüzü bulunması nedeniyle dava dilekçesi ve eklerinin şikâyet başvurusu yönünden işlem tesis edecek makam olan Gelir İdaresi Başkanlığı'na tevdiine karar verilecektir. Yine gümrük vergisi ile ilgili ek tahakkuk ve/veya ceza kararına karşı on beş günlük itiraz süresi içerisinde itiraz edilmeyip ek tahakkuk ve/veya ceza kararının tebliğinden itibaren on beş gün içerisinde doğrudan dava açarsanız, vergi mahkemesince, idari itiraz süreci tüketilmediğinden dava dilekçesi ve eklerinin idari itirazı karara bağlayacak ilgili Bölge Müdürlüğü'ne tevdiine karar verilir. Ancak ek tahakkuk ve/veya ceza kararının tebliğinden itibaren on beş gün geçtikten sonra itiraz yapmaksızın doğrudan dava açmanız halinde, vergi mahkemesince, idari itiraz sürecinin tüketilmemesi ve on beş günlük itiraz süreci geçtikten sonra dava açılması nedeniyle dava dilekçesi ve eklerinin merciine tevdiinde hukuki yarar bulunmadığı gerekçesiyle davanın incelenmeksizin reddine karar verilir. Aynı durum gümrük vergileri ile ilgili yapılan geri verme/kaldırma başvurusunun ilgili gümrük idaresince reddedilmesi üzerine ilgili Bölge Müdürlüğü'ne itiraz edilmeyip doğrudan dava açılması durumunda da geçerlidir. Yine mülkiyetin kamuya geçirilmesi işlemleri veya gümrük idarelerince alınan diğer idari kararlara itiraz edilmeksizin doğrudan dava açılması halinde de idari merci tecavüzü olduğuna dair karar verilir. Söz konusu on beş günlük itiraz süresi içerisinde doğrudan dava açılırsa merciine tevdi kararı verilir, on beş günlük itiraz süresi geçtikten sonra dava açılırsa merciine tevdiinde hukuki yarar bulunmaması nedeniyle incelenmeksizin ret kararı verilir.

Vergi mahkemesince, idari merci tecavüzü nedeniyle dava dilekçesi ve eklerinin idari itirazı karara bağlayacak idari makam olarak Gelir İdaresi Başkanlığı'na gönderilmesine karar verilmişse, dava dilekçesi ve ekleri ile idari merci tecavüzüne ilişkin mahkeme kararının Gelir İdaresi Başkanlığı'na tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde Gelir İdaresi Başkanlığı'nca bu konuda bir cevap verilmemesi halinde, söz konusu otuz günlük sürenin

bitiminden itibaren otuz gün içerisinde Gelir İdaresi Başkanlığı hasım olarak gösterilmek suretiyle dava açılmalıdır. Eğer bahse konu otuz günlük süre içerisinde Gelir İdaresi Başkanlığı'nca bu konuda bir cevap verilmesi halinde, bu cevabın tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde Gelir İdaresi Başkanlığı hasım olarak gösterilmek suretiyle dava açılmalıdır.

Vergi mahkemesince, idari merci tecavüzü nedeniyle dava dilekçesi ve eklerinin idari itirazı karara bağlayacak idari makam olarak ilgili Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü'ne gönderilmesine karar verilmişse, dava dilekçesi ve ekleri ile idari merci tecavüzüne ilişkin mahkeme kararının ilgili Bölge Müdürlüğü'ne tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde ilgili Bölge Müdürlüğü'nce bu konuda bir cevap verilmemesi halinde, söz konusu otuz günlük sürenin bitiminden itibaren otuz gün içerisinde ilgili gümrük müdürlüğü hasım olarak gösterilmek suretiyle dava açılabilir. Eğer bahse konu otuz günlük süre içerisinde ilgili Bölge Müdürlüğü'nce bu konuda bir cevap verilmesi halinde, bu cevabın tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde ilgili gümrük müdürlüğü hasım olarak gösterilmek suretiyle dava açılmalıdır.

İdari merci tecavüzü bulunması durumunda vergi mahkemesince dava dilekçesi ve eklerinin görevli idari merciine tevdiine karar verilmesi halinde, vergi mahkemesine başvurma tarihi (dava açma tarihi), idari merciine başvurma tarihi olarak kabul edilir.

Vergi davası açarken bu davayı açma ehliyetinizin bulunması gerekmektedir. İdarece tebliğ edilen dava konusu edilecek idari işlemde gerçek kişilerde gerçek kişinin ad ve soyadı ile TC Kimlik numarası, tüzel kişilerde tüzel kişinin unvanı ve vergi kimlik numarasının bulunması gerekmektedir. Bu durumda söz konusu idari işlem hakkınızda tesis edilmiş bir idari işlemdir ve söz konusu idari işleme karşı bizzat siz tarafından veya sizin verdiğiniz vekâlete ilişkin vekâletnameye istinaden avukat olan vekiliniz tarafından dava açılabilir. Avukat olmayan vekiliniz sizin adınıza vergi davası açamaz.

Gerçek kişi olarak adınıza düzenlenen idari işlemlerde (örneğin vergi/ceza ihbarnamesi, ödeme emri vs.), ad-soyadınız ve TC kimlik numaranız yer almaktadır. Ayrıca söz konusu idari işlemin hangi sıfat nedeniyle adınıza düzenlendiği idari işlemde açıkça yazmaktadır. Örneğin ihbarnamenin “asil borçlu”, “müteselsil sorumlu” veya “kanuni temsilci” sıfatı nedeniyle adınıza düzenlendiği ihbarnamaya yazılır. Yine ödeme emrinin “asil borçlu”, “müteselsil sorumlu”, “kanuni temsilci”, “ortak” veya “varis/eş” sıfatı nede-

niyle adınıza düzenlendiği ödeme emrine yazılır. Eğer tüzel kişinin (örneğin şirket) vergi borçları nedeniyle adınıza ihbarname veya ödeme emri düzenlenmişse, asıl borçlu tüzel kişinin unvanına da ihbarname veya ödeme emrinde yer verilir. Söz konusu idari işlemlerin şahsınız adına düzenlenmesi nedeniyle idari işlemlere karşı şahsınız adına vergi davasını açmalısınız.

Gerçek kişi olarak hacze karşı vergi davası açabilmeniz için şahsi veya tüzel kişiye ait vergi borçları nedeniyle haczin size ait malvarlığına uygulanması gerekir. Vergi borçları nedeniyle malvarlığınıza (gayrimenkul, menkul, taşıt, banka hesabı vs.) haciz uygulandığını öğrenmeniz durumunda hacze karşı gerçek kişi olarak kendi adınıza vergi davası açabilirsiniz.

Gerçek kişi okuma ve yazma bilmiyorsa dava dilekçesine mühür veya parmak basmak suretiyle vergi davası açabilir. Yani okuma ve yazma bilmeyen kişiler dava dilekçesine mühür veya parmak basmak suretiyle dava açma iradesini beyan edebilir. Bu durumda bu kişinin parmak izi, mührü veya farklı bir alet kullanmış ise bunların işaretinin noter tarafından düzenlenme biçiminde onaylanması gerekir. Noter onaylı bu belgenin aslı veya okunaklı bir örneğinin dava dilekçesine eklenmesi gerekmektedir. Bahse konu noter onaylı belgenin dava dilekçesi ekinde sunulmaması halinde vergi mahkemesince yapılacak ara karar ile söz konusu belgenin dava dosyasına sunulması istenir.

Tüzel kişi adına düzenlenen idari işlemlerde tüzel kişinin unvanı ve vergi kimlik numarası belirtilir. Yani söz konusu idari işlemlerde yalnızca tüzel kişi ile ilgili bilgilere yer verilir. Bu durumda söz konusu tüzel kişi adına vergi davası açılmalıdır. Mesela bir limited şirketin vergi borçlarının tahsili amacıyla şirket adına düzenlenen ödeme emrine karşı söz konusu şirket adına dava açılmalıdır.

Tüzel kişi adına vergi davası açılırken dava dilekçesinin tüzel kişinin hâlihazırda kanuni temsilcisi tarafından imzalanması gerekmektedir. Bu durumda dava dilekçesi ekinde dava dilekçesini imzalayan kanuni temsilcinin tüzel kişiyi temsil ve ilzama yetkili olduğunu gösteren bir belgenin (imza sirküleri, ticaret sicil gazetesi, karar defteri vs.) sunulması gerekir. Örneğin limited veya anonim şirket adına açılan vergi davasında, dava dilekçesi ekinde şirketin hâlihazırda kanuni temsilcisi olan kişi ya da kişileri gösteren imza sirkülerinin sunulması gerekmektedir. Limited şirketlerde dava dilekçesinin tüm ortakların imzasıyla şirket adına dava açılması mümkündür ve bu durumda dava dilekçesi ekinde imza sirküleri sunulmasına gerek bulun-

mamaktadır. Anonim şirketlerde şirket yönetim kurulu tarafından bir veya birkaç kişiye temsil ve ilzam yetkisi verilmişse şirket adına açılacak vergi davası temsil ve ilzam yetkisi verilen bu kişi veya kişiler tarafından, eğer verilmemişse şirket adına açılacak vergi davası şirket yönetim kurulu üyelerinin tamamının dava dilekçesini imzalamasıyla açılmalıdır. Adi şirketlerde ise adi şirket ortaklarının tamamının dava dilekçesini imzalamasıyla dava açılabilir.

İmza sirküleri, bir şirketi temsil ve ilzama yetkili kişi ya da kişileri gösteren noterde düzenlenmiş ve/veya onaylanmış bir belgedir. İmza sirküleri dava dilekçesine eklenmeden şirket kanuni temsilcisi tarafından şirket adına vergi davası açılmaz. İmza sirkülerinin noter onaylı olması şarttır. Şirket kanuni temsilcisinin şirketi temsil ve ilzama yetkili kılınmasına ilişkin dayanak belgeye ilişkin bilgiler imza sirkülerinin dayanak (müstenidat) kısmında gösterilir. Dava dilekçesi ekinde imza sirkülerinin tüm sayfalarının (dayanak-müstenidat kısmı dâhil) sunulması gerekir.

Dava dilekçesinin davacı şirketin kanuni temsilcisi tarafından imzalanmasına karşın dava dilekçesi ekinde imza sirküleri ibraz edilmezse, vergi mahkemesince ara karar yapılarak davacıdan, ara kararda belirtilen süre içerisinde imza sirkülerini mahkemeye sunması istenir.

Dava dilekçesi ekinde imza sirküleri sunulmasına karşın sunulan söz konusu imza sirküleri güncel değilse, yani sunulan imza sirkülerine göre kanuni temsilcinin şirketi temsil ve ilzama yetkili olduğu sürenin davanın açıldığı tarih itibarıyla sona ermiş olması halinde (örneğin dava dilekçesi ekinde sunulan imza sirkülerine göre kanuni temsilcinin şirketi temsil ve ilzam süresi 10.01.2020 tarihinde sona ermesine karşın vergi davasının bu kanuni temsilcinin dava dilekçesini imzalaması suretiyle 20.06.2020 tarihinde açılması halinde), vergi mahkemesince ara karar yapılarak davacıdan, ara kararda belirtilen süre içerisinde güncel imza sirkülerini mahkemeye sunması istenir.

Avukat olan vekille temsil edilen vergi davası dosyalarında, davacı vekili dava dilekçesi ekinde vekâletname sunmazsa, avukat tarafından yargılamayla ilgili hiçbir işlem yapılamaz. Yalnızca gecikmesinde sakınca olan durumlarda mahkemece verilecek kesin süre içerisinde vekâletnamesini getirmesi koşuluyla avukatın usul işlemlerini yapmasına izin verilebilir. Avukatın mahkemece verilen kesin süre içerisinde vekâletname sunmaması ve asıl taraf olan davacının avukatın yaptığı işlemleri kabul ettiğini bir dilekçeyle mahkemeye bildirmemesi halinde, vergi mahkemesince davanın açılmamış sayılmasına karar

verilir. Genelde uygulamada, avukat tarafından mahkemece verilen kesin süre içerisinde vekâletname sunulmazsa, asıl olan davacıya ara karar yapılarak davacıdan, avukat tarafından yapılan işlemleri kabul edip etmediği sorulur ve yapılan işlemleri kabul ediyorsa ara kararda belirtilen süre içerisinde bu hususta dilekçe vermesi istenir. Belirtilen süre içerisinde davacı tarafından bu hususta dilekçe verilmezse, vergi mahkemesince davanın açılmamış sayılmasına karar verilir. Davacı tarafından, avukatça yapılan işlemleri kabul ettiğini bildiren bir dilekçe vergi mahkemesine sunulursa, vergi mahkemesince bundan sonra tüm tebligatlar davacıya yapılır ve avukat dava dosyası ile ilgili UYAP ekranından silinir. Avukatın daha sonra geçerli bir vekâletname sunması halinde ise avukatın vekil olarak UYAP kaydı yapılır ve bundan sonra tüm tebligatlar avukata yapılır.

Dava dilekçesi ekinde sunulan vekâletnamenin süreli olması durumunda, vekâletnamede belirtilen sürenin sona ermesiyle birlikte vekâlet ilişkisi sona erdiğinden davacı vekili olan avukatın yeni ve güncel bir vekâletname sunması zorunludur. Eğer avukat tarafından yeni ve güncel bir vekâletname sunulmazsa, vergi mahkemesince ara karar yapılarak avukattan yeni ve güncel vekâletnamenin sunulması istenir. Ara karara rağmen söz konusu vekâletname sunulamazsa, vekâlet ilişkisinin sona erdiği kabul edilir ve bunun üzerine ara karar yapılarak davacıdan, asıl olarak vekilin yaptığı işleri kabul edip etmediği sorulur. Bunun üzerine davacı tarafından, avukatça yapılan işlemleri kabul ettiğini bildiren bir dilekçe vergi mahkemesine sunulmazsa, vergi mahkemesince davanın açılmamış sayılmasına karar verilir. Davacı tarafından, avukat tarafından yapılan işlemleri kabul ettiğini bildiren bir dilekçe vergi mahkemesine sunulursa, vergi mahkemesince bundan sonra tüm tebligatlar davacıya yapılır ve avukat dava dosyası ile ilgili UYAP ekranından silinir. Avukatın daha sonra güncel bir vekâletname sunması halinde ise avukatın vekil olarak UYAP kaydı yapılır ve bundan sonra tüm tebligatlar avukata yapılır.

İdarece tüzel kişiliği sona ermiş şirket adına idari işlem (ihbarname, ödeme emri vs.) tesis edilmiş ve söz konusu idari işlem şirketin eski kanuni temsilcisi olmanız nedeniyle size tebliğ edilmişse, tüzel kişiliği sona ermiş şirket adına dava açılmayacağından şirket adına açılan vergi davası ehliyet yönünden reddedilir. Bu idari işlem şirketin tüzel kişiliğinin sona ermesi nedeniyle şirket veya sizin aleyhinize hiçbir hukuki sonuç doğurmaz.

Şirket adına dava açılabilmesi için şirketin tüzel kişiliğinin sona ermemiş olması ve şirketin son kanuni temsilcisinin dava dilekçesini imzalaması su-

retiyile vergi davasının açılması gerekir. Şirketin eski kanuni temsilcisi tarafından şirket adına dava açılamaz. Eğer eski kanuni temsilci tarafından şirket adına dava açılmışsa, söz konusu davada vergi mahkemesince, eski kanuni temsilcinin şirketi hâlihazırda temsil ve ilzam yetkisi bulunmadığından ehliyet ret kararı verilebilir.

Emlak vergilerinin hesaplanması sırasında dikkate alınan ve dört yılda bir belirlenen asgari ölçüde arsa ve arazi metrekaresi birim değerlerine ilişkin takdir komisyonu kararının yalnızca maliki veya intifa hakkı sahibi olduğunuz taşınmazın bulunduğu cadde, sokak veya mevkiye ilişkin kısmı yönünden (emlak vergisi hesaplanırken esas alınan cadde, sokak veya mevkiye ilişkin kısmı yönünden) dava açma hususunda ehliyetiniz bulunmaktadır. Söz konusu takdir komisyonunun diğer cadde veya sokaklara ilişkin arsa ve arazi metrekaresi birim değerlerine ilişkin kısmı yönünden dava açma hususunda ehliyetiniz bulunmamaktadır.

Vergi davası açılırken idari işlemi düzenleyen idareyi davalı konumunda belirtmeniz gerekir. İhbarname veya ödeme emrine karşı dava açıyorsanız, ihbarname veya ödeme emrinin sol üst köşesinde idari işlemi tesis eden idari makam yazmaktadır. İhbarnameyi düzenleyen idari makam; vergi dairesi, belediye vs. olabilir. Ödeme emrini düzenleyen idari makam; vergi dairesi, gümrük idaresi, belediye vs. olabilir. Haciz işlemi dava konusu ediyorsanız davalı olarak haciz işlemi tesis eden idarenin davalı konumunda gösterilmesi gerekir. Hasım olarak adınıza idari işlemi tesis eden makamı davalı konumunda göstermelisiniz. Eğer birden fazla idare tarafından farklı idari işlemler tesis edilmişse, idari işlemi düzenleyen idare bakımından ayrı ayrı dava açılabilir. Örneğin 2017/1-2-3 sayılı ödeme emirleri Şişli Vergi Dairesi Müdürlüğü tarafından düzenlenmesine karşın 2017/4-5-6 sayılı ödeme emirleri Tuna Vergi Dairesi Müdürlüğü tarafından düzenlenmişse; 2017/1-2-3 sayılı ödeme emirlerine karşı Şişli Vergi Dairesi Müdürlüğü hasım gösterilmek suretiyle ayrı, 2017/4-5-6 sayılı ödeme emirlerine karşı Tuna Vergi Dairesi Müdürlüğü hasım gösterilmek suretiyle ayrı olmak üzere iki ayrı dava açılmalıdır.

Vergi hatası kapsamında yapılan düzeltme-şikâyet başvurusunun reddine ilişkin işlemi dava konusu ediyorsanız, şikâyet başvurusunun reddine ilişkin işlemi tesis eden Gelir İdaresi Başkanlığı'nı davalı konumunda göstermelisiniz.

Gümrük vergileri ile ilgili davalarda ek tahakkuk ve/veya ceza kararına vaki itirazın reddine ilişkin işleme karşı dava açarsanız, ek tahakkuk ve/veya

ceza kararını tesis eden gümrük müdürlüğünü davalı konumunda göstermelisiniz. Aynı şekilde gümrük müdürlüğünce alınan idari karara vaki itirazın reddine ilişkin işlem dava konusu ediliyorsa, idari kararı tesis eden gümrük müdürlüğü davalı olarak belirtilmelidir. Geri verme/kaldırma başvurusunun reddine vaki itirazın reddine ilişkin işleme karşı dava açarsanız, geri verme/kaldırma başvurusuna konu tahakkukları gerçekleştiren ve geri verme/kaldırma başvurusunu reddeden gümrük müdürlüğünü davalı konumunda göstermeniz gerekir.

Dava dilekçesinde davalı olarak yanlış idareyi belirtmeniz durumunda vergi mahkemesince hasım düzeltme kararı alınır. Bu karar ile doğru idare hasım mevkiine alınır. Yani dava dilekçesinde hasmı (davalıyı) yanlış olarak belirlemez bile vergi mahkemesince hasım düzeltme kararı alınır ve hasım düzeltilir.

Dava dilekçesinin konu ve sonuç kısımlarında dava konusu edilen idari işlemi veya idari işlemleri açıkça ve doğru bir şekilde belirtmeniz gerekir. Dava dilekçesinin konu, açıklamalar ve sonuç kısımlarının uyumlu olması gerekir. Dava dilekçesinin açıklamalar kısmı da konu ve sonuç kısımlarıyla uyumlu olmalıdır. Yani davanın konusunu dava dilekçesinde net bir şekilde belirtmeniz gerekir. Dava dilekçesinin konu kısmında farklı sonuç kısmında farklı istemlerde bulunmamalısınız. Örneğin dava dilekçesinin konu kısmında ihbarnameyi dava konusu ettiğinizi belirtirken sonuç kısmında ödeme emrinin veya haczin iptali isteminde bulunursanız, dava dilekçesinin konu ve sonuç kısımları uyumsuz olur ve dava konusu ettiğiniz işlem dava dilekçesinden net olarak anlaşılamaz. Eğer ihbarnameyi dava konusu etmek istiyorsanız dava dilekçesinin konu ve sonuç kısımlarında yalnızca ihbarnamenin iptali isteminde bulunmalısınız. Bu şekilde dava konusu ettiğiniz idari işlemi net bir şekilde ortaya koymuş olursunuz. Ayrıca dava konusu edilen idari işlemi dava dilekçesine eklemelisiniz. Dava dilekçesinin konu ve sonuç kısımları uyumlu değilse vergi mahkemesince davanın konusunu netleştirmek için dilekçe ret kararı verilir. Bu karar üzerine sunulan yenileme dilekçesinde davanın konusunu net olarak ortaya koymanız gerekir.

Dava dilekçesinde birden fazla idari işlemi dava konusu ederseniz idari işlemler arasında maddi veya hukuki yönden bağlılık ya da sebep-sonuç ilişkisi bulunması gerekir. Örneğin ihbarname, ödeme emri ve haczi tek dava dosyasında dava konusu ederseniz, vergi mahkemesince dilekçe ret kararı verilerek ihbarnameye karşı ayrı, ödeme emrine karşı ayrı, haciz işlemine karşı ayrı olmak üzere üç ayrı dava açmanız istenecektir.

Vergi mahkemesince dilekçe ret kararı verilmesi üzerine dilekçe ret kararının size tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde yenileme dilekçesini kararı veren vergi mahkemesine sunmanız gerekmektedir. Otuz gün geçtikten sonra yenileme dilekçesini sunarsanız vergi mahkemesince davanın süresinde yenilenmemesi nedeniyle süre ret kararı verilecektir. Otuz gün içerisinde sunacağınız yenileme dilekçesinde, dilekçe ret kararında belirtilen eksiklikleri tamamlamanız ve/veya yanlışlıkları düzeltmeniz gerekmektedir. Aksi takdirde vergi mahkemesince yeniden dilekçe ret kararı verilebilir. Yenileme dilekçesinde, dilekçe ret kararında belirtilen aynı yanlışlıkları tekrar ederseniz vergi mahkemesince davanın reddine karar verilir.

Vergi mahkemesince 2577 sayılı Kanun'un 3.maddesi kapsamında dilekçe ret kararı verilmişse, yenileme dilekçesini vergi mahkemesine sunarken yeniden başvurma harcı ve posta avansı (dosyada yeterli posta avansı varsa) yatırmanıza gerek bulunmamaktadır. Ayrıca söz konusu dilekçe ret kararında hesaplanan yargılama giderleri de davanın yenilenmemesi halinde davayı açan üzerinde bırakılır. Ancak avukat olmayan vekil tarafından açılan vergi davalarında aynı madde kapsamında dilekçe ret kararı verildiğinde yenileme dilekçesi verilirken yeniden başvurma harcı yatırılması gerekir. Ayrıca bahse konu dilekçe ret kararında hesaplanan yargılama giderleri de davayı açan üzerinde bırakılır. Dilekçe ret kararında bu hususlar açıkça belirtilir.

Vergi mahkemesince 2577 sayılı Kanun'un 5.maddesi veya 2577 sayılı Kanun'un 3. ve 5.maddeleri kapsamında dilekçe ret kararı verilmesi durumunda, her yenileme dilekçesi için ayrıca başvurma harcı yatırmanız gerekmektedir. Ayrıca bahse konu dilekçe ret kararlarında hesaplanan yargılama giderleri de davayı açan üzerinde bırakılır. Birden fazla yenileme dilekçesi vermeniz durumunda bir yenileme dilekçesi dışında kalan her yenileme dilekçesi için posta avansı da yatırmanız gerekecektir. Avukat aracılığıyla takip edilen vergi davasında her yenileme dilekçesi için vekâletname örneği sunulması durumunda ayrıca vekâlet suret harcı da yatırılması gerekir. Dilekçe ret kararında bu hususlar açıkça belirtilir.

Dilekçe ret kararı üzerine verilen yenileme dilekçelerinde, dava dosyasında daha önce dilekçe ret kararı verildiği ve bu dilekçenin yenileme dilekçesi olduğu belirtilmelidir.

İlk inceleme hususları ile ilgili olarak vergi mahkemesince verilen adli yargının görevli olması nedeniyle verilen görev ret, merciine tevdi, ehliyet yönünden davanın reddi, idari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gere-

ken işlem bulunmadığından davanın reddi, incelenmeksizin ret, süre aşımı yönünden davanın reddi kararlarına karşı istinaf yolu açık olabilir. Buna karşın idare mahkemesinin veya ilk derece mahkemesi sıfatıyla Danıştayın görevli olması nedeniyle verilen görev ret, yetki ret, hasım düzeltme ve dilekçe ret kararlarına karşı istinaf yolu kapalı ve verilen karar kesindir.

6- VERGİ DAVASINDA DAVA DOSYASININ TEKEMMÜL ETMESİ

Dava dilekçesinde ilk inceleme hususları yönünden kanuna aykırılık bulunmadığı tespit edilirse ilk incelemeyi yapan başkan veya başkanın görevlendirdiği hâkim tarafından ilk inceleme tutanağı çıkarılır. Dava dosyasının tekemmül aşamasına geçilir. Dava dilekçesi ve eklerinin bir örneği (ikinci nüsha) davalı konumunda yer alan idareye gönderilir. Davalı idare tarafından dava dilekçesinin tebliğinden itibaren otuz gün içerisinde vergi mahkemesine ilk savunma dilekçesi sunulur. Süresinde savunma dilekçesi verilmişse, savunma dilekçesinin davayı açana (davacıya) tebliğinden itibaren otuz gün içerisinde davacı tarafından savunmaya cevap dilekçesi verilebilir. Süresinde savunmaya cevap dilekçesi verilmişse, savunmaya cevap dilekçesinin davalı idareye tebliğinden itibaren otuz gün içerisinde davalı idarece ikinci savunma dilekçesi verilebilir. Süresinde ikinci savunma dilekçesi verildiyse ikinci savunma dilekçesi davacıya tebliğ edilir ve bu şekilde dava dosyasının tekemmül aşaması tamamlanmış olur.

Davacı veya davalı idare tarafından söz konusu dilekçelerin tebliğinden itibaren otuz gün içerisinde cevap verilmezse bu aşamada dava dosyası tekemmül etmiş olur. Ancak haklı sebepler bulunuyorsa davacı veya davalı idare tarafından bir dilekçe ile ek süre talebinde bulunulabilir. Bu durumda vergi mahkemesince bir defaya mahsus olarak otuz günü geçmemek üzere ek süre talebinin kabulüne karar verilir. Ek süre talebinin mutlaka otuz günlük cevap verme süresi içerisinde yapılması gerekir. Otuz günlük cevap verme süresi geçtikten sonra ek süre talebinde bulunulması durumunda vergi mahkemesince ek süre talebi reddedilir ve dava dosyası tekemmül etmiş olur.

Asgari ölçüde arsa ve arazi metrekare birim değerlerinin tespitine ilişkin takdir komisyonu kararına karşı dava açılması durumunda dava dilekçesinin davalı idareye tebliğinden itibaren on beş gün içerisinde savunma dilekçesinin verilmesi ile birlikte dosya tekemmül etmiş olur. Bu durumda savunma dilekçesi davacıya tebligata çıkarılmaz. Yani tek savunmayla dos-

ya tekemmül etmiş olur. On beş gün içerisinde savunma dilekçesi verilmesi halinde de dosya tekemmül etmiş olur.

Savunma dilekçesinin davacıya tebliğ edilmesinden itibaren otuz günlük cevap verme süresi geçtikten sonra verilen savunmaya cevap dilekçesine dayanılarak hak iddia edilemez. Ancak tam yargı (tazminat) davalarında dava dilekçesinde belirtilen dava konusu edilen miktarın arttırılmak istenilmesi durumunda, nihai karar verinceye kadar vergi mahkemesine verilecek bir dilekçeyle bir defa dava konusu edilen miktar arttırılabilir. Bu durumda söz konusu dilekçe, sürelerle bakılmaksızın karşı tarafa tebliğ edilir.

Davalı idare tarafından savunma dilekçesiyle birlikte işlem dosyasının aslı veya onaylı örneği vergi mahkemesine sunulur. Davacı tarafından vergi mahkemesine sunulacak bir dilekçeyle, savunma dilekçesi veya savunma dilekçesi ekinde yer alan belgelerden örnek (fotokopi) alınabilir. Vergi davalarında davacı ve davalı idare tarafından dava dosyası kapsamında bulunan tüm belgelerden örnek (fotokopi) alınabilir. Davacı veya davalı idare vekilleri de dava dosyası kapsamında bulunan tüm belgelerden örnek (fotokopi) alabilirler.

7- VERGİ DAVALARINDA DURUŞMA

Vergi, resim, harçlarla benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezalarının toplam tutarı 2022 yılı için 77.000-TL'yi aşan vergi davalarında davacı veya davalı idarenin isteği üzerine duruşma yapılır. Dava dosyası tekemmül etmeden önce taraflarca duruşma talebinde bulunulmalıdır. Yani duruşma talebi, dava dilekçesi ile cevap ve savunmalarda bulunulabilir. Dava dosyası tekemmül etmeden önce vergi mahkemesine verilecek bir dilekçeyle duruşma talebinde bulunulabilir.

İhbnamelerde dava konusu edilen vergi ve ceza tutarlarının toplamına, ödeme emrinde ise ödeme emrinde yer alan dava konusu edilen toplam tutara göre duruşma yapılmasının zorunlu olduğu 2022 yılı için 77.000-TL'lik sınırın aşılıp aşılmadığı belirlenir. Yani dava konusu edilen toplam tutara göre duruşmanın zorunlu olarak yapıp yapılmayacağı belirlenir. Tarafların duruşma talebi üzerine duruşma yapılmasının zorunlu olduğu vergi davaları için belirlenen parasal sınır her yıl yeniden belirlenmektedir. Konusu para olmayan veya para ile değerlendirilmeyen vergi davalarında (mükellefiyet işlemleri ile ilgili vergi davaları, özel esaslara tabi mükellefler listesine alınma işlemine karşı açılan vergi davaları vs.) usulüne uygun duruşma talebinde bulunulması durumunda duruşma yapılması zorunludur.

Haciz veya ihtiyati haciz işlemine karşı açılan davalarda haciz konusu vergi borcu miktarı (tutarı) dikkate alınarak duruşma yapılmasının zorunlu olup olmadığı belirlenir. Yani haciz veya ihtiyati haciz uygulanmasına sebep olan vergi borcu tutarı dikkate alınarak duruşmanın zorunlu olarak yapıp yapılmayacağı belirlenir. Ayrıca bu dosyaların tek hâkimli mi heyetli mi karara bağlanacağı bu vergi borcu tutarına göre belirlenir.

Vergi davasında dava konusu edilen toplam tutar 2022 yılı için 77.000-TL veya 77.000-TL'nin altındaysa, taraflarca duruşma talebinde bulunulması durumunda duruşma yapıp yapılmayacağına vergi mahkemesince karar verilir. Bu durumda duruşma yapılmadan karar verilebileceği gibi duruşma yapılması suretiyle de karar verilebilir.

Taraflarca duruşma yapılması yönünde talepte bulunulmaması durumunda dahi vergi mahkemesince kendiliğinden (re'sen) duruşma yapılmasına karar verilebilir.

Dava dosyasının tekemmül etmesinden sonra dosyadaki eksikliklerin tamamlanmasına (ara karar ile eksikliklerin giderilmesine) müteakip dava dosyası duruşmaya konulur. Vergi mahkemesince düzenlenen duruşma davetiyeleri, duruşma gününden en az otuz gün önce davanın taraflarına gönderilir. Duruşma davetiyesinde belirtilen gün ve saatte duruşma için belirlenen duruşma salonunda duruşmaya katılabilirsiniz.

Duruşmalar genel olarak açık şekilde yapılır. Genel ahlakın veya kamu güvenliğinin gerekli kıldığı hallerde mahkeme kararı ile duruşmanın bir kısmı veya tamamı gizli olarak yapılabilir. Duruşmayı vergi mahkemesi başkanı yönetir. Duruşmada davacı ve davalı idare temsilcisine/vekiline ikişer defa söz verilir. Yalnızca davacı veya yalnızca davalı idare gelirse, yani taraflardan yalnızca biri gelirse, gelen tarafın açıklamaları dinlenir. Her iki taraf da duruşmaya gelmezse vergi mahkemesince duruşma açılmayıp inceleme evrak üzerinden yapılır. Duruşmada davacı ve/veya davalı avukat ile temsil ediliyorsa duruşmada davacı ve/veya davalı avukatının açıklamaları dinlenir. Ayrıca 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 378. maddesi gereğince, iddia ve savunmanın gerekli kıldığı hallerde, vergi mahkemesi vergi davasına konu olan tarhiyatın dayanağı incelemeyi yapmış olan inceleme elemanları ile, davacının duruşmada hazır bulundurduğu mali müşaviri veya muhasebecisini de dinler. Buna göre davacının mali müşaviri/muhasebecisi de vergi davası ile ilgili teknik açıklamalarda bulunmak üzere duruşmaya katılmak isterse, duruşma heyeti tarafından yalnızca teknik açıklamaları

dinlemek için bu kişiye söz verilir. Yine vergi davasına konu olan tarhiyatın dayanağı incelemeyi yapmış olan vergi müfettişleri duruşmaya katılmak isterlerse bu kişiler de duruşmada dinlenir.

Duruşma tamamlandıktan sonra vergi mahkemesince duruşma tutanağı düzenlenir ve duruşmaya katılan hâkimlerce duruşma tutanağı imzalanır. Duruşma tutanağında, duruşmaya katılan kişilere ilişkin bilgilere ve kısaca tarafların duruşmada ileri sürdükleri iddia ve yaptıkları savunmalara yer verilir. Duruşma yapıldıktan sonra en geç on beş gün içerisinde vergi mahkemesince karar verilir. Eğer duruşma yapıldıktan sonra vergi mahkemesince ara karar alınırsa bu ara kararın yerine getirilmesi üzerine dava dosyası öncelikle incelenip karara bağlanır.

8- VERGİ MAHKEMELERİNCE DAVA DOSYASININ ESASTAN İNCELENMESİ

Vergi mahkemesi dava dosyasına ait her türlü incelemeyi kendiliğinden (re'sen) yapar. Vergi mahkemesi ara kararında belirlediği süre içerisinde lüzum gördüğü evrakın gönderilmesini ve her türlü bilginin verilmesini davanın taraflarından (davacı ve/veya davalı idare) veya ilgili yerlerden (davanın tarafı olmayıp üçüncü kişi konumunda olan tüm gerçek veya tüzel kişilerden, kamu veya özel ilgili kurumlardan) isteyebilir. Bu ara kararın ilgililerce süresi içerisinde yerine getirilmesi zorunludur. Haklı sebebin bulunması durumunda ara karar süresinin bir defa uzatılması vergi mahkemesine sunulacak bir dilekçeyle istenebilir. Ek süre talebinin ara kararda belirlenen süre içerisinde vergi mahkemesine sunulacak bir dilekçeyle iletilmesi gerekir. Vergi mahkemesince bu durumda bir defaya mahsus ek süre talebi kabul edilir ve ara kararda belirlenen süre uzatılmış olur. Ara karar süresinin bitiminden itibaren vergi mahkemesince verilen ek süre başlar ve ek sürenin bitimine kadar ara karara cevap verilmelidir. Yani ek sürenin, ek süre talebinin kabul edilmesine ilişkin kararın tebliğ edildiği tarihten itibaren değil ara karar süresinin bitiminden sonra başladığı unutulmamalıdır.

Vergi mahkemesince yapılan ara kararın icabı yerine getirilmezse bu durumun verilecek karar üzerindeki etkisi mahkemece önceden takdir edilir ve bu husus ara kararda ayrıca belirtilir. Ara karar ve ek süre talebi ile ilgili verilen ara karar (ek süre istemi kabul veya ek süre istemi ret), mahkeme başkanı veya dosyanın havale edildiği üye hâkim tarafından tek hâkimle de alınabilir.

Vergi mahkemesince öncelikli işler göz önünde bulundurulmak suretiyle dosyaların geliş tarihlerine göre incelenir. Dava dosyası tekemmül ettikten sonra mahkeme başkanınca bir üye hâkime esastan havale edilir. Bazen mahkeme başkanı dava dosyasını kendisine esastan havale edebilir. Dava dosyaları tekemmül ettikleri sıraya göre ve tekemmül tarihinden itibaren altı ay içerisinde karara bağlanır. Vergi mahkemesince dava dosyasına bu süre içerisinde ara karar alınabilir veya esastan karar verilebilir.

Asgari ölçüde arsa ve arazi metrekaresi birim değerlerinin tespitine ilişkin takdir komisyonu kararlarına karşı açılan davalarda, vergi mahkemesince, yasal mevzuata göre dava dosyasının tekemmül etmesinden itibaren en geç bir ay içerisinde karara bağlanır.

Vergi mahkemesince dava dosyasının incelenmesi ve üç kişilik heyete (mahkeme başkanı ve iki üye hâkimden oluşan üç kişilik heyet) sunularak raporte edilmesi tamamlandıktan sonra dava dosyası ile ilgili verilecek karar oya sunulur ve dava dosyası karara bağlanır. Karar oybirliğiyle alınabileceği gibi oyçokluğuyla da alınabilir. Azınlıkta kalan hâkim esastan azlık kalabileceği gibi usul yönünden de azlık kalabilir. Eğer usul yönünden azlık kalmışsa işin esası hakkında da oyunu kullanır. Azınlıkta kalan hâkimin görüşü kararın altına yazılır.

Vergi mahkemesinde bulunan bir dava dosyasının karara bağlandığı tarih itibarıyla uyuşmazlık miktarı 2022 yılı için 77.000-TL'yi aşmıyorsa, söz konusu dava dosyası vergi mahkemesi hâkimlerinden biri tarafından çözümlenip karara bağlanır. Yani söz konusu dava dosyasına tek hâkimle karar verilir. Dolayısıyla uyuşmazlık miktarı 2022 yılı için 77.000-TL ve üzerinde olan vergi davaları üç kişilik mahkeme heyeti tarafından çözümlenip karara bağlanır. Bu dava dosyasına heyetli olarak karar verilir. Vergi davalarında tek hâkimli/heyetli karar verilmesi için öngörülen parasal sınır her yıl yeniden belirlenmektedir.

Konusu para olmayan veya para ile değerlendirilmeyen vergi davaları ise (mükellefiyet işlemleri ile ilgili vergi davaları, özel esaslara tabi mükellefler listesine alınma işlemine karşı açılan vergi davaları vs.) her zaman heyetle incelenip karara bağlanır. Örneğin dava dilekçesinde toplam 2.000-TL tutarındaki cezalı gelir vergisi tarhiyatının iptali istemi yanında gelir vergisi mükellefiyetinin iptali isteminde de bulunulursa, söz konusu vergi davasında dava dosyası heyetli görüşülüp karara bağlanır.

Dava dosyası heyetli karara bağlanmışsa görüşme tutanağı, tek hakimli karara bağlanmışsa karar tutanağı düzenlenir. Söz konusu tutanak imzalanır ve dava dosyasında saklanır. Dava dosyası heyet olarak karara bağlanmışsa heyete katılan hakimler tutanağı imzalarlar.

9- VERGİ DAVASI DEVAM EDERKEN TARAFLARIN KİŞİLİK VEYA NİTELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK

Vergi davası devam ederken davayı açan şahıs (davacı) ölürse davalı idarenin yasal mirasçılar aleyhine takibi yenilemesine kadar dosyanın işlemde kaldırılmasına vergi mahkemesince karar verilir. Davalı idare bu davaya devam etmek isterse vergi mahkemesine bu konuda bir dilekçe vererek takibi (davayı) yasal mirasçılar aleyhine yenilediğini bildirir. Eğer davalı idare böyle bir dilekçe verirse vergi davası yasal mirasçılar aleyhine yenilenmiş olur ve yasal mirasçılar vergi davasına taraf olurlar. Bundan sonra tüm tebligatlar yasal mirasçılara (yasal mirasçıların güncel mernis adreslerine) yapılır. Davalı idarenin bu konuda takibin yenilenmesine ilişkin dilekçe vermemesi durumunda dava dosyası işleme konulamaz.

Vergi davası devam ederken davayı açan şahıs (davacı) vefat ederse ve davacının yasal mirasçıları tarafından davaya devam etmek istediklerine dair dilekçe mahkemeye sunulursa, vergi mahkemesince işlemde kaldırma kararı verilmeksizin davaya devam edilir. Eğer vergi mahkemesince işlemde kaldırma kararı verildikten sonra davacının yasal mirasçıları tarafından davaya devam etmek istediklerine dair dilekçe mahkemeye sunulursa dava dosyası işleme konularak davaya devam edilir.

Vergi davası devam ederken davacı şirketin tüzel kişiliği sona ermişse (şirketin tasfiyesi tamamlanıp tasfiyesinin sona erdirilmesine ilişkin tescil ve ilan ticaret sicil gazetesinde yayımlanması, ticaret sicil gazetesinde ticaret sicilinden re'sen terkin edildiğine ilişkin tescil ve ilan yayımlanması vs.), vergi mahkemesince davalı idarenin takibi yenilemesine kadar dava dosyasının işlemde kaldırılmasına karar verilir. Davalı idarenin davaya (takibe) devam etmek istediğine dair dilekçe vermesi halinde davaya devam edilir. Davalı idarenin bu konuda takibin yenilenmesine ilişkin dilekçe vermemesi durumunda dava dosyası işleme konulamaz.

Dava dosyasının işlemde kaldırılmasından itibaren davalı idarenin dört ay içerisinde takibi yenilediğine dair dilekçe vermemesi durumunda eğer

dosya kapsamında yürütmenin durdurulması kararı alınmışsa bu karar kendiliğinden hükümsüz kalır.

Vergi mahkemesince davanın reddine, usulden reddine veya kısmen reddine karar verilmesi durumunda ölen kişinin yasal mirasçılarının imzasıyla istinaf başvurusu yapılabilir.

Vergi davası yalnızca ölen kişiyi ilgilendiren bir davaysa (mükellefiyet işlemlerine karşı açılan dava, özel esaslara tabi mükellefler listesine alınma işleme karşı açılan dava vs.), vergi mahkemesince dava dilekçesinin iptaline karar verilir. Zira bu tür davalar sadece ölen kişiyi ilgilendirdiği için bu davaya devam edilmez.

Dava dilekçesinde gösterilen davacı gerçek kişiye ait adrese ilk tebligat yapılamazsa ve davacının güncel mernis adresi (adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresi) de bulunmuyorsa, vergi mahkemesince, davacının yeni adres bildirmesine kadar dava dosyası işlemde kaldırılır. Eğer dava dosyasında yürütmenin durdurulması kararı verilmişse bu karar kendiliğinden hükümsüz kalır. Dava dosyasının işlemde kaldırıldığı tarihten itibaren bir yıl içerisinde davacının yeni adresini vergi mahkemesine vereceği bir dilekçeyle bildirmemesi halinde, vergi mahkemesince söz konusu bir yılın sonunda davanın açılmamış sayılmasına karar verilir. Bu nedenle vergi mahkemesince davacıya uzun süre hiç tebligat yapılmaması durumunda davacının dava dosyasının akıbeti ile ilgili bilgi alması önem taşımaktadır.

Tüzel kişiliğin dava dilekçesinde gösterdiği adreste ilk tebligatın yapılamaması durumunda, 7201 sayılı Kanun'un 35.maddesinin 4.fıkrasına göre, daha önce tebligat yapılmamış olsa bile, tüzel kişiler bakımından resmi kayıtlardaki adresleri esas alınarak bu madde kapsamında tüzel kişilere tebligat yapılabileceğinden, vergi mahkemelerince genelde tüzel kişilere ilk tebligatın yapılamaması nedeniyle dosyanın işlemde kaldırılması kararı verilmez. Bu durumda vergi mahkemesince, söz konusu tüzel kişinin resmi kayıtlardaki (ticaret sicil gazetesi vs.) en son adresi tespit edilip tüzel kişinin bu adresine 7201 sayılı Kanun'un 35.maddesi uyarınca tebligat yapılır.

Ölüm veya tüzel kişiliğin sona ermesi ya da gerçek kişi olan davacıya ilk tebligat yapılamaması nedeniyle verilen dava dosyasının işlemde kaldırılmasına ve davanın açılmamış sayılmasına ilişkin kararlar davacıya tebliğ edilmez, yalnızca davalı idareye tebliğ edilir.

10-VERGİ DAVALARINDA YÜRÜTMENİN DURDURULMASI

İdari yargıda idari yargı merciine dava açılması kural olarak idari işlemin yürütülmesini durdurmaz. Ancak vergi/ceza ihbarnameleri içeriği vergi ve cezalara karşı dava açılması durumunda vergi/ceza ihbarnameleri; tarh edilen vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümlerin ve bunların zam ve cezalarını içerdiği için bu ihbarnameler içeriği vergi ve/veya cezaların dava konusu edilen bölümünün tahsil işlemleri kendiliğinden durur. Yani vergi dairesi veya belediye tarafından “vergi/ceza ihbarnamesi” tebliğ edilmişse ve bu ihbarname içeriği vergi ve/veya cezaya karşı ihbarnamenin tebliğinden itibaren otuz gün içerisinde dava açılmışsa, söz konusu ihbarname içeriği vergi ve/veya cezaya karşı dava açılmakla yürütme (tahsil işlemine ilişkin yürütme) kendiliğinden duracağından bu davada yürütmenin durdurulması talebinde bulunulmasına gerek bulunmamaktadır. Eğer bu davada yürütmenin durdurulması talebinde bulunulursa, vergi mahkemesince yürütmenin durdurulması hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilir. Yine aynı şekilde gümrük idaresi tarafından alınan ek tahakkuk ve/veya ceza kararına karşı on beş gün içerisinde ilgili bölge müdürlüğüne itiraz edilmesi üzerine itirazın reddedilmesi veya otuz gün içerisinde bölge müdürlüğüne cevap verilmemesi suretiyle zımnen reddedilmesine müteakip otuz gün içerisinde dava açılması ve bu davada yürütmenin durdurulması talebinde bulunulması halinde, vergi mahkemesince, ek tahakkuk ve/veya ceza kararına karşı dava açılmakla yürütmenin kendiliğinden durduğu gerekçesiyle yürütmenin durdurulması hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilir.

Sonuç olarak vergi/ceza ihbarnamesi içeriği vergi ve/veya cezaya, gümrük vergileriyle ilgili olarak alınan ek tahakkuk ve/veya ceza kararına karşı süresi içerisinde ve usulüne uygun dava açmakla yürütme kendiliğinden durur. Bunun dışında kalan tüm vergisel idari işlemlerde dava açılmakla yürütme kendiliğinden durmaz. Söz konusu davalarda yürütmenin durdurulması isteminde bulunulması üzerine vergi mahkemesince yürütmenin durdurulması isteminin kabulüne karar verilmesi durumunda dava konusu edilen idari işlemin yürütmesi durur (Örneğin ödeme emri, haciz, 2 nolu ihbarname, mükellefiyet ile ilgili işlemler, ihtirazi kayıtla verilen beyanname üzerine yapılan tahakkuk işlemi, ihtiyati haciz, ihtiyati tahakkuk, teminat isteme yazısı, 6183 sayılı Kanun’un 37. ve 56.maddesi kapsamında tesis edilen işlemler, gümrük idaresince tesis edilen mülkiyetin kamuya geçiril-

mesine ilişkin işlem vs.). Söz konusu vergi davalarında vergi mahkemesince, savunma alındıktan veya savunma verme süresi geçtikten sonra;

1. idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız zararların doğabilmesi,
2. idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi, halinde yürütmenin durdurulması isteminin kabulüne karar verilerek dava konusu edilen idari işlemin yürütmesi durdurulur.

Uygulanmakla etkisi tükenecek bir idari işlem varsa (örneğin vergi davalarında hacizli malın belli bir tarihte satışa çıkarılmasına ilişkin işlem, belli bir tarihte satışa çıkarılan hacizli malın kıymet takdiri işlemi vs. gibi idari işlemlerde belirlenen tarihte satış gerçekleşirse idari işlemin uygulanmakla etkisi tükenir.), vergi mahkemesince savunma alınmaksızın yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir. Bu durumda savunma alındıktan sonra yürütmenin durdurulması hakkında yeniden bir karar verilene kadar idari işlemin yürütmesi durdurulur. Yani geçici süreli olarak yürütme durdurulur. Dava dosyasına savunma dilekçesi sunulduktan sonra yürütmenin durdurulması istemi yönünden dosya yeniden incelenir ve yürütmenin durdurulması hakkında bir karar verilir. Bu şekilde geçici süreyle verilen önceki yürütmenin durdurulması kararı ortadan kalkmış olur. Vergi mahkemesince uygulanmakla etkisi tükenecek bir idari işlem yönünden savunma geldikten sonra ara karar yapılması durumunda yine geçici olarak yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir.

Yürütmenin durdurulması isteminin kabulüne ilişkin verilen kararlarda, idari işlemin hangi gerekçelerle açıkça hukuka aykırı olduğu ve işlemin uygulanması halinde doğacak telafisi güç veya imkansız zararların neler olduğunun belirtilmesi zorunludur. Vergi mahkemesince, vergi davasının ilgili olduğu kanun hükmünün iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurulduğu gerekçesiyle yürütmenin durdurulması kararı verilemez.

Dava dilekçesi ve ekleri vergi mahkemesince incelendiğinde yürütmenin durdurulması isteminin yerinde olmadığı anlaşılırsa, davalı idarenin savunması alınmaksızın yürütmenin durdurulması istemi reddedilebilir. Örneğin asgari ölçüde arsa ve arazi metrekare birim değerlerinin tespitine ilişkin takdir komisyonu kararının ilgili kısımlarına karşı açılan davalarda, bazı vergi mahkemelerince savunma alınmaksızın yürütmenin durdurulması isteminin reddine karar verilmektedir. Zira söz konusu davalarda, takdir komisyonunca belirlenen asgari ölçüde arsa ve arazi metrekare birim değerlerinin davanın açıldığı tarih itibarıyla uygulanmayıp bu değerlerin belirlendiği yılı

takip eden yılda uygulanacak olması nedeniyle henüz telafisi güç veya imkansız zarar doğmadığı gerekçesiyle bu yönde kararlar verilmiştir.

İhbarname içeriği vergi ve/veya ceza veya gümrük vergileriyle ilgili alınan ek tahakkuk ve/veya ceza kararına karşı açılan davalarda, vergi mahkemesince, davacının dava dilekçesinde gösterdiği adresine ilk tebligatın yapılmaması nedeniyle dava dosyasının işlemde kaldırılmasına karar verirse, davalı idarece tahsil işlemlerine kaldığı yerden devam edilir. Davacı tarafından yeni adres bildirilmesi suretiyle işlemde kaldırılan dava dosyasının yeniden işleme konulmasının istenmesi durumunda bahse konu vergi ve cezalarla ilgili tahsil işlemi kendiliğinden durmaz. Bu durumda davacı tarafından söz konusu dava dosyasında yürütmenin durdurulması talebinde bulunulması gerekir.

İhtirazi kayıtla verilen beyanname/düzeltilme beyannamesi üzerine tahakkuk eden vergi ve fer'ilerine (gecikme faizi vs.) karşı açılan davalarda dava açılmakla yürütme kendiliğinden durmaz. Vergi dairesi tahsil işlemlerine devam eder. Bu durumda tahsil işlemlerinin durdurulabilmesi için yürütmenin durdurulması talebinde bulunulması gerekmektedir. Vergi mahkemesince bu davada yürütmenin durdurulması koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediği incelenir. İhtirazi kayıtla verilen beyanname/düzeltilme beyannamesi üzerine düzenlenen ihbarname ile vergi ziyai cezası kesilmişse, vergi ziyai cezasına karşı dava açılmakla yürütme kendiliğinden duracağından bu kısım yönünden yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilir.

Yürütmenin durdurulması isteminin kabul edilerek idari işlemin yürütmesinin durdurulmasına ilişkin verilen kararlar, teminat karşılığında alınmakla beraber durumun gereklerine göre teminat istenmeksizin de alınabilir. Genelde vergi davalarında teminat istenmeksizin yürütmenin durdurulması kararları verilmektedir. İdareden ve adli yardımdan yararlanan davacıdan teminat istenemez. Teminat ile ilgili anlaşmazlığı, yürütmenin durdurulması hakkında karar veren vergi mahkemesi çözümler.

Yürütmenin durdurulması istemi genelde dava dosyası tekemmül etmeden önceki aşamaya kadar istenirse; vergi mahkemesince bu istem yönünden inceleme yapıp karar verilir. Dava dosyası tekemmül ettikten sonra yürütmenin durdurulması isteminde bulunulursa, vergi mahkemesince genelde yürütmenin durdurulması istemi yönünden inceleme yapılmayıp esastan inceleme yapılır ve esastan karar verilir.

Vergi mahkemesi heyetince veya tek hâkimce verilen yürütmenin durdurulması hakkındaki karara karşı bu kararın tebliğini izleyen gündünden itibaren yedi gün içerisinde bir defaya mahsus kararı veren vergi mahkemesinin bağlı bulunduğu bölge idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz mercii, dosyanın kendisine gelişinden itibaren yedi gün içerisinde itiraz hakkında karar vermek zorundadır. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir. Yürütmenin durdurulması hakkında verilen kararda hangi bölge idare mahkemesine ve hangi sürede itiraz edilebileceği belirtilir.

Yürütmenin durdurulması kararı verilen dosyalar vergi mahkemesince öncelikle incelenir ve karara bağlanır. Vergi mahkemesince (heyet ya da tek hâkim) yürütmenin durdurulmasına dair verilen kararlar on beş gün içerisinde yazılıp imzalanır. Bu kararlar en kısa sürede taraflara tebligata çıkarılır.

Aynı sebeplere dayanarak ikinci kez yürütmenin durdurulması isteminde bulunulamaz. Yani dava dosyasında ilk yürütmenin durdurulması talebi vergi mahkemesince reddedilmişse ve aynı sebepleri göstermek suretiyle ikinci kez yürütmenin durdurulması talebinde bulunulursa, vergi mahkemesince ikinci yürütmenin durdurulması talebi incelenmeden reddedilir.

11- VERGİ MAHKEMESİ KARARLARININ YERİNE GETİRİLMESİ

Vergi mahkemesinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre davalı idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye mecburdur. Kararların icaplarına göre işlem tesis etme süresi, hiçbir şekilde kararın davalı idareye tebliğinden itibaren otuz günü geçemez. Yani kararın davalı idareye tebliğinden itibaren en geç otuz gün içerisinde davalı idare, mahkeme kararını işlem tesis etmek suretiyle uygulamak zorundadır.

Konusu belli bir miktarın ödenmesini gerektiren davalarda (örneğin iade istemli davalar, tahsil edilen verginin düzeltilerek iadesi istemiyle yapılan düzeltme-şikâyet başvurusunun reddine ilişkin işlemlere karşı açılan davalar, vergi iadesinin yapılması istemiyle yapılan başvurusunun reddine ilişkin işlemlere karşı açılan davalar, gümrük vergileriyle ilgili olarak geri verme-kaldırma başvurusunun reddine vaki itirazın reddine ilişkin işlemlere karşı açılan davalar vs.) mahkemece hükmedilecek miktar, davacı veya vekilinin davalı idareye bildireceği banka hesap numarasına, bu bildirim tarihinden itibaren en geç otuz gün içerisinde yatırılır. Ayrıca tüm vergi davalarında hükmedilen vekâlet ücreti ve yargılama giderleri aynı şekilde en geç otuz gün içerisinde bildirilen banka hesabına yatırılır. Eğer otuz gün içerisinde

davacı veya vekilinin bildirdiği banka hesabına söz konusu tutarlar davalı idarece yatırılmazsa, genel hükümler dairesinde (örneğin adli yargıda ilamlı icra yoluyla) infaz ve icra olunur.

Vergi mahkemesi kararına göre, davalı idarece idari işlem tesis edilmezse, idare aleyhine karar veren ilgili vergi mahkemesinde maddi veya manevi tazminat davası açılabilir. Söz konusu tazminat davası, mahkeme kararını yerine getirmeyen idare aleyhine açılabilir.

Vergi uyuşmazlığına ilişkin mahkeme kararının davalı idareye tebliğinden sonra, bu karara göre tespit edilecek vergi, resim, harçlar ve benzeri mali yükümler ile bunların zam ve cezalarının miktarı davalı idarece mükellefe (davacıya) bildirilir. Yani vergi/ceza ihbarnamesi içeriği vergi ve/veya cezaya karşı açılan davada vergi mahkemesince verilen kararın davalı idareye tebliğ edilmesinden sonra, davalı idarece 2 nolu ihbarname düzenlenerek davacıya tebliğ edilir. Yani 2 nolu ihbarname, ihbarname içeriği vergi ve/veya cezaya karşı açılan davada verilen karar üzerine ilgili idarece söz konusu karara göre hesaplanan vergi ve/veya cezanın davacıya bildirilmesi için düzenlenen bir idari işlemdir. 2 nolu ihbarnamede; ihbarnamenin mahkeme kararı öncesinde içerdiği vergi ve/veya cezalar, ihbarnamenin mahkeme kararı sonrası içerdiği vergi ve/veya cezalar, hesaplanan gecikme faizi tutarı, yargı kararıyla hükmedilen harç tutarı ve ilgili mahkeme kararı bilgileri yer alır.

2 nolu ihbarname, vergi mahkemesince vergi davasında esastan ret veya kısmen ret kararı verilmesi durumunda düzenlenir. Bu durumda davalı idarece 2 nolu ihbarname düzenlenip tebliğ edilmeden ödeme emri düzenlenemez. Usulden verilen ret kararları (örneğin süre ret, incelenmeksizin ret vs.) üzerine 2 nolu ihbarname düzenlenmez. 2 nolu ihbarnamenin davalı idarece davacıya tebliğ edilmesinden itibaren otuz gün içerisinde 2 nolu ihbarnameye karşı vergi davası açılabilir. 2 nolu ihbarnameye karşı dava açılmakla yürütme kendiliğinden durmaz. Bu davada yürütmenin durdurulması isteminde bulunulabilir. Söz konusu davalarda vergi mahkemesince, genelde yalnızca mahkeme kararı üzerine yapılan hesaplamaların doğru olup olmadığı yönünden inceleme yapılır.

Vergi mahkemesi kararına istinaden 2 nolu ihbarname düzenlenip tebliğ edildikten sonra, istinaf aşamasında vergi dava dairesince söz konusu mahkeme kararının kaldırılıp yeniden karar verilmesi için dosyanın vergi mahkemesine geri gönderilmesi veya istinaf dairesince söz konusu mahkeme kararının

kaldırılıp yeniden karar verilmesi ve istinaf dairesinin bu kararının Danıştay ilgili dairesince onanması ya da istinaf dairesince istinaf başvurusunun reddedilmesine karşın Danıştay ilgili dairesince kararın bozulması hallerinde, 2 nolu ihbarname düzenlenmesine sebep olan ilgili mahkeme kararı hukuken ortadan kalkacağından söz konusu 2 nolu ihbarname de hukuken hükümsüz kalır. Yeni oluşan hukuki duruma göre 2 nolu ihbarname düzenlenmesi gerekirse davalı idarece yeniden 2 nolu ihbarname düzenlenmesi gerekir.

Vergi davalarında mahkeme kararının tebliğ tarihi ile ödeme tarihi arasında idarece tecil faizi ödenir.

12- VERGİ MAHKEMESİ KARARININ AÇIKLANMASI VE KARARDAKİ YANLIŞLIKLARIN DÜZELTİLMESİ

Vergi mahkemesi tarafından verilen karar yeterince açık değilse veya birbirine aykırı hüküm fıkralarını taşıyorsa, taraflardan biri (davacı veya davalı) kararın açıklanmasını ve aykırılığın giderilmesini isteyebilir. Açıklama istemine ilişkin dilekçe, karşı taraf sayısından bir nüsha fazla (örneğin bir karşı taraf varsa iki nüsha şeklinde) kararı veren mahkemeye verilir. Kararı vermiş olan vergi mahkemesi bu talebi inceler ve gerekli görürse söz konusu dilekçenin bir örneğini belirleyeceği süre içerisinde cevap vermek üzere karşı tarafa tebliğ eder. Bunun üzerine sunulacak cevap dilekçesi iki nüsha olarak verilir. Bu nüshadan biri açıklama veya aykırılığın giderilmesini isteyen tarafa tebliğ edilir. Açıklama veya aykırılığın giderilmesi ile ilgili olarak vergi mahkemesince verilen karar taraflara tebliğ edilir. Bu karar kesindir.

Açıklama veya aykırılığın giderilmesi istemi, ilgili mahkeme kararının yerine getirilmesine kadar istenebilir. Karar yerine getirildikten sonra bu yönde istemde bulunulamaz.

Kararın açıklanmasını ve aykırılığın giderilmesini gerektiren bir sebep bulunmuyorsa; vergi mahkemesince, açıklama istemine ilişkin dilekçe karşı tarafa tebliğ edilmeksizin doğrudan açıklama isteminin reddine karar verilebilir ve bu karar taraflara tebliğ edilir. Bu karar kesindir.

Mahkeme kararında iki tarafın adı ve soyadı ile sıfatı ve iddia sonucuna ilişkin yanlışlıklar ile hüküm fıkrasındaki hesap yanlışlıklarının, yanlışlığın düzeltilmesi istemli bir dilekçe ile düzeltilmesi istenebilir. Örneğin davacının isminin "Attila" olmasına karşın mahkeme kararında "Atilla" şeklinde yazılması, davacı şirketin ünvanı "Kaleoğlu Gıda Ltd.Şti." olmasına karşın mahkeme kararında

“Kalemođlu Gıda A.Ş.” şeklinde yazılması, davalı idarenin “Şişli Vergi Dairesi Müdürlüğü” olmasına karşın mahkeme kararının davalı kısmında sehven “Şişli Belediye Başkanlığı” şeklinde yazılması, dava konusu edilen ihbarnamenin tarihinin “13.11.2019” olmasına karşın mahkeme kararında sehven “13.12.2018” şeklinde yazılması, mahkeme kararının yargılama giderleri dökümünde toplam yargılama giderinin 130,00-TL belirtilmesine karşın mahkeme kararının hüküm fıkrasında toplam yargılama giderinin sehven 13,00-TL şeklinde yazılması vs. gibi durumlarda yanlışlığın düzeltilmesi isteminde bulunulabilir.

Mahkeme kararında basit yanlışlıklar bulunması halinde vergi mahkemesince yanlışlığın düzeltilmesine karar verilir. Ancak mahkeme kararı ile ilgili bozma sebebi teşkil eden hususlarda vergi mahkemesince yanlışlığın düzeltilmesi kararı verilemez. Örneğin vekalet ücretine hükmedilmesi gerekirken mahkeme kararında vekalet ücretine hükmedilmemesi, vekalet ücretinin yarısı tutarında vekalet ücretine hükmedilmesi gerekirken mahkeme kararında tam vekalet ücretine hükmedilmesi, mahkeme kararında davanın kabulüne karar verilmesine karşın yargılama giderlerinin davacının üzerinde bırakılmasına karar verilmesi vs. gibi hususlar bozma sebebi olduğundan yanlışlığın düzeltilmesi yoluyla düzeltilemez, istinaf başvurusu yapılarak bu hususta kararın bozulması istenmelidir.

Aynı şekilde karşı taraf sayısından bir fazla nüsha dilekçeyle ilgili mahkeme kararını vermiş olan vergi mahkemesine, yanlışlığın düzeltilmesi isteminde bulunulabilir. Kararı vermiş olan vergi mahkemesi bu talebi inceler ve gerekli görürse söz konusu dilekçenin bir örneğini belirleyeceği süre içerisinde cevap vermek üzere karşı tarafa tebliğ eder. Bunun üzerine sunulacak cevap dilekçesi iki nüsha olarak verilir. Bu nüshadan biri yanlışlığın düzeltilmesini isteyen tarafa tebliğ edilir. Vergi mahkemesi bu husustaki kararını taraflara tebliğ eder ve bu karar kesindir. Yanlışlığın düzeltilmesi isteminin kabulüne karar verilecekse, vergi mahkemesince yapılacak ara karar ile taraflardan, tebliğ edilen söz konusu mahkeme kararları istenir. Yanlışlığın düzeltilmesi isteminin kabulüne karar verilirse düzeltme ilamın altına veya arkasına yazılır. Tüm karar nüshalarında düzeltme ilamın altına veya arkasına yazılır ve düzeltilmiş karar taraflara tebliğ edilir.

Yanlışlığın düzeltilmesi her zaman istenebilir. Kararın yerine getirilmesinden sonra dahi yanlışlığın düzeltilmesi istenebilir.

Açıklama veya aykırılığın giderilmesi ya da yanlışlığın düzeltilmesi istemi vergi mahkemesince yerinde bulunmazsa, vergi mahkemesi tarafından karşı taraftan cevap istenmeksizin (yanlışlığın düzeltilmesi istemli dilekçe karşı tarafa tebliğ edilmeksizin) bu yöndeki istemin reddine karar verilir ve bu karar taraflara tebliğ edilir. Bu karar kesindir.

13-VERGİ DAVALARINDA YETKİLİ VERGİ MAHKEMESİNİN BELİRLENMESİ

Vergi uyuşmazlıklarında yetkili mahkeme;

- a) Uyuşmazlık konusu vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümleri tarh ve tahakkuk ettiren, zam ve cezaları kesen,
- b) Gümrük Kanununa göre alınması gereken vergilerle Vergi Usul Kanunu gereğince şikâyet yoluyla vergi düzeltme taleplerinin reddine ilişkin işlemlerde; vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümleri tarh ve tahakkuk ettiren,
- c) Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Kanunu'nun uygulanmasında, ödeme emrini düzenleyen,
- d) Diğer uyuşmazlıklarda dava konusu işlemi yapan dairenin bulunduğu yerdeki vergi mahkemesidir.

Genelde vergi uyuşmazlıklarında yetkili mahkeme, dava konusu edilen idari işlemi tesis eden idarenin bulunduğu yerdeki vergi mahkemesidir. Buna karşın düzeltme-şikâyet başvurusunun reddine ilişkin işlem dava konusu ediliyorsa, bu davalarda yetkili mahkeme; dava konusu edilen şikâyet başvurusunun reddine ilişkin işlemi tesis eden idarenin (Gelir İdaresi Başkanlığı) bulunduğu yer vergi mahkemesi olmayıp; vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümleri tarh ve tahakkuk ettiren idarenin bulunduğu yerdeki vergi mahkemesidir. Yine Gümrük Kanunu'na göre alınması gereken vergilere ilişkin işlemlerde itirazı reddeden makamın (ilgili gümrük ve ticaret bölge müdürlüğü) bulunduğu yerdeki vergi mahkemesi değil; vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümleri tarh ve tahakkuk ettiren idarenin bulunduğu yerdeki vergi mahkemesi yetkilidir. Bu konuda örnek vermek gerekirse; Şişli Vergi Dairesi Müdürlüğü tarafından tarh edilen cezalı gelir vergisi ile ilgili olarak vergi hatası kapsamında düzeltme-şikâyet yolu işletilerek şikâyet başvurusunun reddine ilişkin işleme karşı dava açılması durumunda, şikâyet başvurusunu reddeden Gelir İdaresi Başkanlığı'nın bulunduğu yerdeki vergi mahkemesi yetkili mahkeme olmayıp, cezalı tarhiyatı yapan Şişli Vergi Dairesi Müdürlüğü'nün bulunduğu yerdeki İstanbul Vergi Mahkemeleri

yetkilidir. Yine Ambarlı Gümrük Müdürlüğü tarafından alınan ek tahakkuk kararına vaki itirazın reddine ilişkin bölge müdürlüğü işlemine karşı açılan davada, ek tahakkuk kararına vaki itirazı reddeden bölge müdürlüğünün bulunduğu yerdeki vergi mahkemesi yetkili mahkeme olmayıp, ek tahakkuk kararını alan Ambarlı Gümrük Müdürlüğü'nün bulunduğu yerdeki İstanbul Vergi Mahkemeleri yetkilidir.

14- VERGİ DAVALARINDA BAĞLANTI

Aynı maddi veya hukuki sebepten doğan ya da biri hakkında verilecek hüküm, diğerini etkileyecek nitelikte olan davalar bağlantılı davalardır. Örneğin aynı ihbarname içeriği vergiye karşı ayrı, cezaya karşı ayrı dava açılması durumunda bu davalar bağlantılı davalardır. Aynı vergi inceleme raporu uyarınca tarh edilen 2018/5 dönemine ilişkin cezalı katma değer vergisine karşı ayrı, 2018/1-2-3 dönemlerine ilişkin cezalı katma değer vergilerine karşı ayrı dava açılması halinde bu davalar bağlantılı davalardır. Ayrıca aynı sebepten kaynaklı olarak aynı yılın farklı dönemleri için yapılan cezalı tarhiyatlara karşı ayrı ayrı dava açılması durumunda bu davalar bağlantılı davalardır. Mesela bir firmadan mal alımları ile ilgili olarak sahte fatura kullanımı nedeniyle yapılan 2016/1-2-3 dönemlerine ilişkin cezalı katma değer vergisi tarhiyatlarına karşı ayrı, 2016/4-5-6 dönemlerine ilişkin cezalı katma değer vergisi tarhiyatlarına karşı ayrı dava açılması durumunda bu davalar bağlantılı davalardır. Yine aynı gümrük giriş beyannamesi kapsamında yapılan ek tahakkuka karşı ayrı, ek tahakkukun üç katı tutarında hesaplanan para cezasına karşı ayrı dava açılması durumunda bu davalar bağlantılı dava olarak kabul edilmektedir.

Vergi mahkemesi, birden fazla vergi mahkemesine açılmış bulunan davalarda bağlantının varlığına re'sen (kendiliğinden) veya taraflardan birinin isteği üzerine karar verebilir. Bağlantılı davalar aynı bölge idare mahkemesinin yargı çerçevesindeki mahkemelerde bulunduğu takdirde dosya o yer bölge idare mahkemesine gönderilir. Bağlantılı davalar değişik bölge idare mahkemelerinin yargı çevrelerindeki mahkemelerde bulunduğu takdirde dosya Danıştay'a gönderilir. Bağlantılı davalardan birinin Danıştay'da bulunması halinde dava dosyası yine Danıştay'a gönderilir.

Bağlantı talebinin Danıştay tarafından incelenmesi durumunda, Danıştayca bağlantının bulunduğu karar verildiği takdirde, davalardan biri Danıştay'da açılmış ve çözümlenmesi Danıştayın görevine dahil bir uyuşmazlıkla

ilgili ise, davaların tümü Danıştay'da görülür ve durum ilgili mahkemelere ve taraflara bildirilir. Eğer davaların çözümlenmesi, ayrı bölge idare mahkemelerinin yargı çevresindeki vergi mahkemelerinin görevlerine giren uyumsuzluklarla ilgili ise Danıştayın ilgili dava dairesi bağlantı nedeniyle yetkili olarak belirlenen mahkemeyi kararında belirtir ve dosyaları bu mahkemeye göndererek diğer mahkemeye durumu bildirir. Yetkili olarak belirlenen mahkeme de durumu ilgililere duyurur. Danıştayca verilen karar bağlantı bulunmadığı yönünde ise, dosyalar ilgili mahkemelere geri gönderilir.

Bağlantı talebinin bölge idare mahkemesi tarafından incelenmesi durumunda, bölge idare mahkemesi ilgili vergi dava dairesince verilen karar, bağlantının bulunduğu yolunda ise, bağlantı nedeniyle yetkili kılınan mahkeme kararda belirtilmek suretiyle dosyalar yetkili kılınan mahkemeye gönderilir. Durum ayrıca diğer mahkemeye de duyurulur. Yetkili kılınan mahkeme durumu ilgililere bildirir. Bölge idare mahkemesi ilgili vergi dava dairesince verilen karar, bağlantı bulunmadığı yolunda ise, dosyalar ilgili mahkemelere geri gönderilir. Uygulamada bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesi bağlantı bulunduğu yönünde karar verirse, bağlantı nedeniyle yetkili kıldığı mahkemeyi kararında belirtmek suretiyle dava dosyalarını mahkemelerine geri gönderir. Bağlantı nedeniyle yetkili kılınan mahkeme, bölge idare mahkemesi ilgili vergi dava dairesinin bağlantı ile ilgili kararını taraflara tebliğ eder. Yetkili kılınmayan diğer mahkeme ise, bağlantı ile ilgili olan dava dosyasının esas kaydını kapatmak suretiyle dosyayı bağlantı nedeniyle yetkili kılınan mahkemeye gönderir.

Danıştay ilgili dava dairesi veya bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesi, bağlantı bulunmadığı yönünde karar verirse, dosyaları ilgili mahkemelere gönderir.

Danıştay ilgili dava dairesi veya bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesi, bağlantı taleplerini öncelikle ve ivedilikle inceleyip kararını verir. Bahse konu bağlantı ile ilgili kararlar kesindir.

Taraflardan birinin (davacı veya davalı) bağlantı iddiaları vergi mahkemesince kabul edilmezse bağlantı isteminin reddine karar verilir. Bağlantı isteminin reddine ilişkin vergi mahkemesi kararına karşı bu kararın tebliğinden itibaren on beş gün içerisinde bölge idare mahkemesine taraflarca itiraz edilebilir. Söz konusu mahkeme kararına karşı aynı bölge idare mahkemesinin yargı çevresindeki mahkemeler için o yer bölge idare mahkemesine; farklı bölge idare mahkemelerinin yargı çevresindeki mahkemeler için veya

Danıştay ilgili dava dairesi için bağlantı istenmişse Danıştay'a başvuruda (itirazda) bulunulabilir. Başvuru üzerine bölge idare mahkemesi veya Danıştay görevli dava dairesince, bağlantı talebinin reddine ilişkin karara itiraz incelenerek karara bağlanır ve bu karar kesindir.

Bağlantının varlığı yolunda vergi mahkemesince veya bu konuda yapılacak itiraz üzerine bölge idare mahkemesi veya Danıştayca bağlantı hakkında karar verilinceye kadar usuli işlemler durur. Yani vergi mahkemesince bağlantının varlığı kabul edilip bağlantı nedeniyle dosyanın bölge idare mahkemesine veya Danıştay'a gönderilmesine karar verilmesi durumunda, bölge idare mahkemesi veya Danıştay görevli dava dairesi tarafından bağlantı hakkında karar verilene kadar tüm usuli işlemler (tebligat, tekemmül vs.) durur. Bağlantıya ilişkin işlemler sonuçlandırıldıktan sonra bu davalara bakmakla yetkili kılınan mahkeme veya Danıştay, söz konusu davalara kaldığı yerden devam eder. Bağlantının bulunup bulunmadığı yolundaki bölge idare mahkemesi ve Danıştay kararları kesindir.

15-VERGİ MAHKEMELERİNE AÇILAN DAVALARDA GÖREV VE YETKİ UYUŞMAZLIĞI

İdare mahkemesinin görev alanına giren konularda vergi mahkemesince, görevsizlik sebebiyle davanın reddine karar verilerek dava dosyası görevli ve yetkili idare mahkemesine gönderilir. Dosyanın gönderildiği idare mahkemesi de davanın konusunun vergi mahkemesinin görevine girdiği gerekçesiyle görevsizlik sebebiyle davanın reddine karar verirse, söz konusu idare mahkemesi ile ilk görevsizlik kararının veren vergi mahkemesi aynı bölge idare mahkemesinin yargı çevresindeyse, idare mahkemesince, görevsizlik sebebiyle dava dosyasının bölge idare mahkemesine gönderilmesine karar verilir, buna karşın farklı bölge idare mahkemelerinin yargı çevresindeyse dava dosyasının Danıştay'a gönderilmesine karar verilir. İlk görevsizlik kararının idare mahkemesince verilmesi halinde, dosyanın gönderildiği vergi mahkemesince de idare mahkemesinin görevli olduğu gerekçesiyle görevsizlik sebebiyle davanın reddine karar verilmesi durumunda da aynı husus geçerlidir. Buna göre dava dosyasının gönderildiği bölge idare mahkemesinin ilgili dairesi veya Danıştay'ın ilgili dairesi, vergi mahkemesi ile idare mahkemesi arasındaki görev uyuşmazlığını çözümler.

Vergi mahkemeleri arasındaki yetki uyuşmazlığı da aynı usule tabidir. Örneğin İstanbul Vergi Mahkemesi'ne açılan bir davada, İstanbul Vergi Mah-

kemesince yetki yönünden davanın reddine karar verilerek dosyanın Ankara Vergi Mahkemesi'ne gönderilmesi üzerine, Ankara Vergi Mahkemesince yetki yönünden davanın reddine karar verilerek İstanbul Vergi Mahkemesi'nin yetkili olduğu yönünde karar verilirse, söz konusu mahkemelerin farklı bölge idare mahkemelerinin yargı çevresinde olması nedeniyle dava dosyası Danıştay'a gönderilir ve yetki uyuşmazlığı Danıştay'ın ilgili dairesince çözümlenir. Eğer İstanbul Vergi Mahkemesi ile Kocaeli Vergi Mahkemesi arasında yetki uyuşmazlığı çıkması halinde bahse konu mahkemelerin aynı bölge idare mahkemesinin yargı çevresinde olması nedeniyle İstanbul Bölge İdare Mahkemesi'nin ilgili dairesince yetki uyuşmazlığı çözümlenir.

Görev ve yetki uyuşmazlığının çözümlenmesine ilişkin olarak bölge idare mahkemesinin ilgili dairesi veya Danıştay'ın ilgili dairesince verilen kararlar kesindir. Bu kararlar ilgili mahkemelere bildirilir ve bu husus taraflara tebliğ edilir. Görevsizlik veya yetkisizlik sebebiyle gönderme kararları üzerine dosyanın gönderildiği mahkeme tarafından yeniden harç alınmaz.

A- Olumlu Görev Uyuşmazlığı

Vergi mahkemesinde açılan dava devam ederken dilekçe ve savunma aşaması tamamlanmadan (yani dava dosyası tekemmül etmeden önce) taraflardan biri söz konusu davanın vergi mahkemesinin görevine girmeyip adli yargının görevli olduğu yönünde itirazda bulunursa, vergi mahkemesince bu görev itirazı üzerine bir karar alınması zorunludur. Vergi mahkemesi bakılan davada görevli olduğu düşüncesindeyse görevlilik kararı alır ve bu kararı taraflara tebliğ eder. Görevlilik kararının tebliğinden itibaren on beş gün içerisinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na sunulmak üzere iki nüsha itiraz dilekçesi görev itirazını reddeden (görevlilik kararı veren) vergi mahkemesine verilebilir. Vergi mahkemesi bu durumda itiraz dilekçesinin bir nüshasını yedi gün içerisinde cevabını bildirmesi için diğer tarafa tebliğ eder. Diğer tarafın yedi gün içerisinde cevap vermesi veya cevap vermemesi durumunda vergi mahkemesince; görev itirazı ile ilgili dilekçe, görev itirazına cevap verilmişse cevabi yazı, görevlilik kararı ve dava dosyasında yer alan tüm evrakların onaylı örnekleri görev uyuşmazlığını çıkarma isteminde bulunmaya yetkili Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, uyuşmazlığı çıkarmaya yer olmadığı sonucuna varırsa veya yapılan itiraz başvurusunun on beş gün içerisinde yapılmadığını tespit ederse, istemin reddine karar verir. Bu karar vergi

mahkemesine gönderilir ve vergi mahkemesince taraflara tebliğ edilir. Söz konusu karar kesindir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı görev uyuşmazlığı çıkarılmasını gerekli görürse, eksikliklerin tamamlanmasından itibaren en geç on gün içerisinde gerekçeli düşünce yazısını, kendisine gönderilen dilekçe ve ekleriyle birlikte Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderir. Ayrıca Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurduğunu vergi mahkemesine hemen bildirir. Bu durumda vergi mahkemesi, görev konusunda Uyuşmazlık Mahkemesince bir karar verilinceye kadar davanın görülmesini geri bırakır. Bu takdirde süreler, işin yeniden incelenmesine başlanacağı tarihe kadar durur. Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurulduğunu vergi mahkemesine bildiren yazının vergi mahkemesine tebliğinden itibaren altı ay içerisinde Uyuşmazlık Mahkemesi kararı vergi mahkemesine ulaşmazsa, vergi mahkemesi bahse konu davayı görmeye kaldığı yerden devam eder. Ancak vergi mahkemesi, esas hakkında karar vermeden önce Uyuşmazlık Mahkemesi kararı vergi mahkemesine ulaşır- sa, vergi mahkemesi bu karara uymak zorundadır. Uyuşmazlık Mahkemesi'nin söz konusu görev uyuşmazlığı hakkında verdiği karar kesindir.

Bu süreçte yer alan sürelerin son günü çalışmaya ara verme zamanına (adli tatile) rastlarsa, söz konusu süreler çalışmaya ara verme zamanının (adli tatilin) bitiminden itibaren yedi gün uzamış sayılır.

B- Olumsuz Görev Uyuşmazlığı

Vergi mahkemesi bir dosyada adli yargının görevli olduğu düşüncesiyle görevsizlik nedeniyle davanın reddine karar vermiş ve bu karar kesinleşmişse, bunun üzerine adli yargıda açılan aynı (tarafları, konusu ve sebebi aynı olan) davada da vergi mahkemesinin görevli olduğu düşüncesiyle görevsizlik kararı verilmiş ve bu karar da kesinleşmişse, bu görev uyuşmazlığının giderilmesini taraflardan biri isteyebilir. Bu durumun tersi de mümkündür. Bu halde son görevsizlik kararını veren yargı mercii tarafından; bu kararın kesinleşmesinden sonra taraflardan birinin istemi üzerine, ilk görevsizlik kararını veren yargı merciine ait dava dosyasında yer alan belgeler de temin edilerek her iki dosyadaki tüm belgeler Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilir ve görevli yargı merciinin belirlenmesi istenir. Bunun üzerine Uyuşmazlık Mahkemesi görevli yargı merciini belirten kararını verir ve bu karar kesindir.

Adli yargının kesinleşmiş görevsizlik kararı üzerine kendisine gelen dosyayı inceleyen vergi mahkemesi, bu davanın ilk inceleme aşamasında görevsizlik kararı veren adli yargı merciinin görevli olduğu kanısına varırsa, gerekçeli bir karar ile görevli yargı merciinin belirlenmesi için Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurabilir ve bu durumda elindeki dosyanın incelenmesini Uyuşmazlık Mahkemesi'nin karar vermesine kadar erteler. Adli yargıda açılıp görevsizlik kararı verilen dosyadaki belgeleri de temin edip Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderir. Uyuşmazlık Mahkemesi görevli yargı merciini belirten kararını verir ve bu karar kesindir. Vergi mahkemesinin kesinleşmiş görevsizlik kararı üzerine adli yargı merciinde açılan davalarda da aynı durum söz konusu olursa aynı prosedür izlenir.

Vergi mahkemesince verilen yürütmenin durdurulması kararları; Uyuşmazlık Mahkemesi kararına kadar geçerli olacağı gibi Uyuşmazlık Mahkemesi'nin idari yargının görevli olmadığına ilişkin kararının davacıya bildirilmesinden sonra da, görevi belli edilen yargı merciince kaldırılmadıkça, altmış gün süre ile devam eder.

C- Vergi Davalarında Mercı Tayini

Yetkili mahkemenin bir davaya bakmasına fiili veya hukuki bir engel çıktığı veya iki mahkemenin yargı çevresi sınırlarında tereddüt edildiği veya iki mahkemenin de aynı davaya bakmaya yetkili olduklarına karar verdikleri hallerde dava dosyaları, tarafların veya mahkemelerin istemi üzerine mercı tayini için;

- a) Uyuşmazlığın aynı bölge idare mahkemesinin yargı çevresindeki mahkeme veya mahkemeler arasında çıkması halinde, o yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine,
- b) Diğer hallerde Danıştay'a gönderilir. Danıştay ilgili dairesi ve bölge idare mahkemesi ilgili dava dairesi görevli ve yetkili mahkemeyi kararlaştırır. Danıştay ve bölge idare mahkemesinin ilgili dairelerinin bu konuda vereceği kararlar kesindir.

Vergi mahkemeleri arasında yetki konusunda sorun çıkması veya yetkili vergi mahkemesinin bir davaya bakmasına fiili veya hukuki bir engel çıkması hallerinde mercı tayini için dava dosyaları, aynı bölge idare mahkemesinin yargı çevresinde bulunan mahkeme veya mahkemeler arasında çıkması halinde o yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine, diğer durumlarda Danıştay'a gönderilir. Mercı tayini kararı kesindir.

16- VERGİ DAVALARINDA HUKUK MUHADEMELERİ KANUNU İLE VERGİ USUL KANUNU'NUN UYGULANACAĞI HALLER

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda hüküm bulunmayan bazı hususlarda vergi uyuşmazlıklarında 2577 sayılı Kanun'un 31.maddesi ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'na atf yapılmıştır.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda hüküm bulunmayan hususlarda; hâkimin davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, tarafların vekilleri, dosyanın taraflar ve ilgililerce incelenmesi, feragat ve kabul, teminat, mukabil dava, bilirkişi, keşif, delillerin tespiti, yargılama giderleri, adli yardım hallerinde ve duruşma sırasında tarafların mahkemenin sükûnunu ve inzibatını bozacak hareketlerine karşı yapılacak işlemler, elektronik işlemler ile ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla duruşma icrasında; Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır. Ancak, davanın ihbarı; Danıştay, mahkeme veya hâkim tarafından re'sen yapılır. Bilirkişiler, bilirkişilik bölge kurulları tarafından hazırlanan listelerden seçilir ve bilirkişiler hakkında Bilirkişilik Kanunu ve 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

2577 sayılı Kanun ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na atıfta bulunulan söz konusu haller saklı kalmak üzere, vergi uyuşmazlıklarının çözümünde Vergi Usul Kanunu'nun ilgili hükümleri uygulanır.

A- Hâkimin Davaya Bakmaktan Yasaklılığı

Hâkim;

- a) Kendisine ait olan veya doğrudan doğruya ya da dolayısıyla ilgili olduğu davaya,
- b) Aralarında evlilik bağı kalksa bile eşinin davasına,
- c) Kendisi veya eşinin altsoy veya üstsoyunun davasına,
- d) Kendisi ile arasında evlatlık bağı bulunanın davasına,
- e) Üçüncü derece de dâhil olmak üzere kan veya kendisini oluşturan evlilik bağı kalksa dahi kayın hısımlığı bulunanların davasına,
- f) Nişanlısının davasına,
- g) İki taraftan birinin vekili, vasisi, kayyımı veya yasal danışmanı sıfatıyla hareket ettiği,

davaya bakamaz; talep olmasa bile bu davadan çekinmek zorundadır. Bu hallerde hâkimin davaya bakması yasak olduğundan çekinme kararı alması zorunludur.

Hâkimin söz konusu haller nedeniyle çekinme kararı alması durumunda, çekinme kararına karşı taraflarca hâkimin görev yaptığı vergi mahkemesinin yargı çevresi olarak bağlı bulunduğu bölge idare mahkemesine başvurulabilir. Yasaklama sebebinin doğduğu tarihten itibaren, o hâkimin huzurunda yapılan bütün işlemler, görevli bölge idare mahkemesinin kararı ile iptal olunabilir. Hüküm ve kararlar ise herhâlde iptal olunur. Bu durumda, hâkim yargılama giderlerine mahkûm edilebilir.

Çekinme kararının vergi mahkemesi hâkimince verildiği hâllerde, başvuru üzerine bölge idare mahkemesinin vereceği karar kesindir.

B- Hâkimin Reddi

Hâkimin tarafsızlığı ile ilgili şüpheyi gerektiren önemli bir sebebin bulunması hâlinde, taraflardan biri hâkimi reddedebileceği gibi hâkim de bizzat çekilebilir. Özellikle

- a) Davada, iki taraftan birine öğüt vermiş ya da yol göstermiş olması,
- b) Davada, iki taraftan birine veya üçüncü kişiye kanunen gerekmediği hâlde görüşünü açıklamış olması,
- c) Davada, tanık veya bilirkişi olarak dinlenmiş veya hâkim ya da hakem sıfatıyla hareket etmiş olması; uyuşmazlıkta arabuluculuk veya uzlaştırmacılık yapmış bulunması,
- d) Davanın, dördüncü derece de dâhil yansoy hısımlarına ait olması,
- e) Dava esnasında, iki taraftan birisi ile davası veya aralarında bir düşmanlık bulunması

hâllerinde hâkimin reddi sebebinin varlığı kabul edilir.

Hâkim, reddini gerektiren sebeplerden biri varken bizzat çekilmezse, iki taraftan biri ret talebinde bulununcaya kadar davaya bakabilir.

Hâkimin reddi sebebinin öğrenen taraf, ret sebebinin davaya bakıldığı sırada öğrenmiş ise en geç öğrenmeden sonra, yeni bir işlem yapılmadan önce bu talebini derhal bildirmek zorundadır.

Hâkimin reddi, dilekçeyle talep edilir. Bu dilekçede, ret talebinin dayandığı sebepler ile delil veya emarelerin açıkça gösterilmesi ve varsa belgelerin

eklenmesi gerekir. Hâkimin reddi dilekçesi, reddi istenen hâkimin mensup olduğu mahkemeye verilir. Ret talebi geri alınamaz. Hâkimi reddeden taraf, dilekçesini karşı tarafa tebliğ ettirir. Karşı taraf bir hafta içinde cevap verebilir. Bu süre geçtikten sonra yazı işleri müdürü tarafından; ret dilekçesi, varsa karşı tarafın cevabı ve ekleri, dava dosyası ile birlikte reddi istenen hâkime verilir. Hâkim bir hafta içinde dosyayı inceler ve ret sebeplerinin kanuna uygun olup olmadığı hakkındaki düşüncesini yazı ile bildirerek, dosyayı hemen merciiine gönderilmek üzere yazı işleri müdürüne verir. Hâkimi çekilmeye davet, hâkimin reddi hükmündedir.

Hâkim, taraflardan birinin ret talebi üzerine veya kendiliğinden çekilme yönünde görüş bildirirse, ret talebini incelemeye yetkili merci, bu çekilmenin kanuna uygun olup olmadığına karar verir.

Hâkimin reddi talebi, reddi istenen hâkim katılmaksızın mensup olduğu mahkeme heyetince incelenir. Bölge idare mahkemesi vergi dava dairelerinin başkan veya üyelerinin birinin reddi talebi, reddedilen başkan veya üye katılmaksızın görevli olduğu dairece karara bağlanır. Vergi dava dairelerinin toplanmasını engelleyecek şekildeki toplu ret talepleri dinlenmez.

Hâkimin reddi talebi,

- a) Ret talebi süresinde yapılmamışsa,
- b) Ret sebebi ve bu sebebe ilişkin inandırıcı delil veya emare gösterilmemişse,
- c) Ret talebinin davayı uzatmak amacıyla yapıldığı açıkça anlaşılıyorsa

kabul edilmeyerek geri çevrilir. Bu hâllerde ret talebi, vergi mahkemelerinde reddedilen hâkimin müzakereye katılmasıyla; tek hâkimli dosyalarda ise reddedilen hâkimin kendisi tarafından geri çevrilir. İlk derece vergi mahkemesinin bu kararlarına karşı istinaf yoluna, bölge idare mahkemesi vergi dava dairelerinin başkan ve üyeleri hakkındaki kararlarına karşı da temyiz yoluna ancak hükümle birlikte başvurulabilir.

Hâkimin reddi talebine ilişkin karar, dosya üzerinden inceleme yapılarak verilir. Ret sebebi sabit olmasa bile, mercii bunu muhtemel görürse, ret talebini kabul edebilir. Reddi istenen hâkim, ret hakkında merci tarafından karar verilinceye kadar o davaya bakamaz. Şu kadar ki, gecikmesinde sakınca bulunan iş ve davalar bunun dışındadır. Daha önce hakkındaki ret talebi merci tarafından reddolunan hâkimin, aynı durum ve olaylara dayanarak yeniden reddedilmesi hâli, hâkimin davaya bakmasına engel oluşturmaz.

Ret talebinin merci tarafından kabul edilmemesi hâlinde, reddi istenen hâkim davaya bakmaya devam eder.

Ret talebinin, kötü niyetle yapıldığının anlaşılması ve esas yönünden kabul edilmemesi hâlinde, talepte bulunanların her biri hakkında disiplin para cezasına hükmolunur. Hâkim hakkında aynı davada aynı tarafça ikinci kez ileri sürülen ret talebinin reddi hâlinde verilecek disiplin para cezası, bir önceki disiplin para cezasının iki katından az olamaz. Disiplin para cezasının tahsili için, davaya bakan mahkeme, dosyanın geliş tarihinden başlayarak iki hafta içerisinde gereğini yapar.

Esas hüküm bakımından istinaf yolu kapalı bulunan dava ve işlerde, hâkimin reddi talebiyle ilgili vergi mahkemesi kararları kesindir. Esas hüküm bakımından istinaf yolu açık bulunan dava ve işlerde ise ret talebi hakkındaki vergi mahkemesi kararına karşı kararın tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde istinaf yoluna başvurulabilir. Bu halde istinaf başvurusuna ilişkin dilekçe diğer tarafa tebliğ edilmeksizin dosya bölge idare mahkemesine gönderilir. Bölge idare mahkemesi ilgili dairesinin bu hususta vereceği kararı kesindir.

Ret talebinin reddine ilişkin vergi mahkemesi kararının, bölge idare mahkemesi ilgili dairesince uygun bulunmayarak kaldırılması veya ret talebinin kabulüne ilişkin vergi mahkemesi kararının, bölge idare mahkemesi ilgili dairesince uygun bulunması hâlinde,; ret sebebinin doğduğu tarihten itibaren reddedilen hâkimce yapılmış olan ve ret talebinde bulunan tarafça itiraz edilen esasa etkili işlemler, davaya daha sonra bakacak mahkeme heyeti tarafından iptal olunur.

Esas hüküm bakımından temyiz yolu kapalı bulunan dava ve işlerde, bölge idare mahkemesi başkan ve üyelerinin reddine ilişkin bölge idare mahkemesi kararları kesindir. Esas hüküm bakımından temyiz yolu açık bulunan dava ve işlerde ise ret talebi hakkındaki karar, kararın tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde temyiz edilebilir. Bu halde temyiz başvurusuna ilişkin dilekçe, diğer tarafa tebliğ edilmeksizin dosya Danıştay'a gönderilir. Danıştay ilgili dairesinin bu husustaki kararı kesindir.

Bölge idare mahkemesi hâkiminin reddine ilişkin talebin reddi konusundaki kararın, temyizi üzerine Danıştayca bozulması veya ret talebinin kabulüne ilişkin kararın Danıştayca onanması hâlinde, ret sebebinin doğduğu tarihten itibaren reddedilen hâkimce yapılmış olan ve ret talebinde bulunan ta-

rafça itiraz edilen esasa ilişkin işlemler, davaya daha sonra bakacak olan bölge idare mahkemesi ilgili dairesi heyeti tarafından iptal olunur.

Tek hâkimle görülen davalarda hakimin reddi istemi, reddedilen hakimin katılmadığı idare veya vergi mahkemesince incelenir. İtiraz üzerine veya doğrudan davaya bakmakta olan bölge idare mahkemesi ile idare ve vergi mahkemesi başkan ve üyelerinin reddi istemi, reddedilen başkan ve üyenin katılmadığı bölge idare, idare ve vergi mahkemesince incelenir. İdare ve vergi mahkemelerinde reddedilen başkan ve üye birden çok ise istem bölge idare mahkemesince incelenir. Bölge idare mahkemelerinde reddedilen başkan veya üye birden çok ise istem Danıştayca incelenir. Danıştayca ve bu mahkemelerce ret istemleri yerinde görülürse için esası hakkında da karar verilir.

C- Ehliyet

Medenî haklardan yararlanma ehliyetine sahip olan, davada taraf ehliyetine de sahiptir. Dava ehliyeti, medenî hakları kullanma ehliyetine göre belirlenir. İdari yargıda şahsın bizzat dava açabilmesi için taraf ve dava ehliyetine birlikte sahip olması gerekir. Buna göre ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmayan her ergin kişi, dava açma ve davada taraf olma ehliyetine sahiptir.

Erginlik on sekiz yaşın doldurulmasıyla başlar. Yine evlenme durumunda evlilik kişiyi ergin kılar. Ayrıca on beş yaşını dolduran bir kişi, kendi isteği ve velisinin rızasıyla mahkemece ergin kılınabilir. Bu koşullardan birini taşıyan kişi ergin kabul edilir.

Yaş küçüklüğü yüzünden veya akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ya da bunlara benzer sebeplerden biriyle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkes, ayırt etme gücüne sahiptir.

Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle işlerini göremeyen veya korunması ve bakımı için kendisine sürekli yardım gereken ya da başkalarının güvenliğini tehlikeye sokan her ergin kısıtlanır. Ayrıca savurganlığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı veya mal varlığını kötü yönetmesi sebebiyle kendisini veya ailesini darlık veya yoksulluğa düşürme tehlikesine yol açan ve bu yüzden devamlı korunmaya ve bakıma muhtaç olan ya da başkalarının güvenliğini tehdit eden her ergin kısıtlanır. Yine bir yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkûm olan her ergin kısıtlanır. Bunun yanında yaşlılığı, engelliliği, deneyimsizliği veya ağır

hastalığı sebebiyle işlerini gerektiği gibi yönetemediğini ispat eden her er-
gin kısıtlanmasını isteyebilir.

Ergin olmayan küçük adına açılacak vergi davası, küçüğün velisi tarafından
açılmalıdır. Küçüğün birden fazla velisi varsa, küçüğün velilerinin birlikte
dava dilekçesini imzalamasıyla küçük adına vergi davası açılabilir. Velayet
altında olmayan küçük vesayet altına alındığından, bu durumda küçüğün
vasisi tarafından küçük adına vergi davası açılır.

Vasi, vesayet altındaki küçüğün veya kısıtlının, kişiliği ve malvarlığı ile ilgili
bütün menfaatlerini korumak ve hukukî işlemlerde onu temsil etmekle yük-
kümlüdür. Kısıtlı kişi adına tesis edilen işleme karşı vergi davası, kısıtlının
vasisi tarafından kısıtlı adına açılmalıdır. Vasi kısıtlı adına vergi davası açar-
ken, vesayet makamından (ilgili sulh hukuk mahkemesinden) dava açma
hususunda izin alması şarttır. Vesayet makamından dava açma hususunda
izin verildiğini belirten belgenin dava dilekçesine eklenmesi gerekmektedir.
Aksi takdirde mahkemece ara karar yapılarak vasiden söz konusu bel-
genin dava dosyasına sunulması istenir.

Medenî hakları kullanma ehliyetine sahip olmayanlar (dava ehliyetine haiz
olmayan kişiler), davada kanuni temsilcileri (veli ve vasi); tüzel kişiler ise
yetkili organları tarafından temsil edilir.

Uygulamada vergi davasını açan davacının kısıtlı olduğunun tespit edilmesi
halinde, kısıtlı olan davacıya vasi atanıp atanmadığı vergi mahkemesince
araştırılır. Kısıtlı olan davacıya vasi atanmışsa, vergi mahkemesince, vergi
davasına devam edip etmeyeceği hususu ara karar ile vasiye (vasinin ad-
res kayıt siteminde kayıtlı yerleşim yeri adresine ara kararın tebliğ edilmesi
suretiyle) sorulur, vasinin vergi davasına devam etmek istemesi ve vesayet
makamından dava açma hususunda izin verildiğini belirten belgeyi dava
dosyasına sunması halinde vergi davasına vasi nezdinde devam edilir ve
tüm tebligatlar vasiye yapılır. Vasinin bu hususta cevap vermemesi veya
vergi davasına devam etmek istememesi halinde vergi mahkemesince da-
vanın ehliyet yönünden reddine karar verilir.

Tüzel kişiler bakımından vergi davası tüzel kişinin yetkili organı tarafından
tüzel kişi adına dava açılmalıdır (Örneğin limited şirketlerde şirket müdü-
rü, anonim şirketlerde şirket yönetim kurulu, derneklerde dernek yönetim
kurulu vs.).

Dava takip yetkisi, talep sonucu hakkında hüküm alabilme yetkisidir. Bu yetki, kanunda belirtilen istisnai durumlar dışında, maddi hukuktaki tasarruf yetkisine göre tayin edilir.

Taraflardan birinin vesayet altına alınması veya kendisine yasal danışman atanması talebi mahkemece uygun bulunur ya da mahkemece gerekli görülürse, bu konuda kesin bir karar verilinceye kadar yargılama ertelenebilir. Örneğin; dava dilekçesini imzalayan davacının iki yıl süreyle hapis cezasına mahkûm edilmesine karşın davacıya vasi atanmaması ve bu durumun mahkemece öğrenilmesi halinde, vergi mahkemesince, davacıya vasi atanmasına kadar yargılama ertelenebilir. Vasi atandıktan sonra vasiye vergi davasına devam edip etmeyeceği hususu ara karar ile sorulur, vasinin vergi davasına devam etmek istemesi ve vesayet makamından dava açma hususunda izin verildiğini belirten belgeyi dava dosyasına sunması halinde vergi davasına vasi nezdinde devam edilir ve tüm tebligatlar vasiye yapılır. Vasinin bu hususta cevap vermemesi veya vergi davasına devam etmek istememesi halinde vergi mahkemesince davanın ehliyet yönünden reddine karar verilir.

Taraflardan biri kanun gereğince tedavi, gözlem veya koruma altına alınmış yahut başkalarıyla görüşmekten yasaklanmış olup da kendisi veya vekilinin davayı takibi mümkün değilse, o kimse hakkında davayı takip için kayyım atanıncaya kadar yargılama ertelenebilir.

D- Davanın İhbarı

Taraflardan biri davayı kaybettiği takdirde, kendisinin üçüncü kişiye veya üçüncü kişinin kendisine rücu edeceğini düşünüyorsa, yargılama sonuçlanıncaya kadar davayı üçüncü kişiye ihbar edebilir. Dava kendisine ihbar edilen kişinin de aynı şartlarda bir başkasına ihbarda bulunması mümkündür.

Vergi mahkemesi heyeti veya vergi mahkemesi hâkimi tarafından davanın ihbarı re'sen yapılabilir. Yani davanın tarafları talep etmese dahi vergi mahkemesince veya vergi mahkemesi hâkimince re'sen davanın ihbarına karar verilebilir.

Davanın ihbarı üçüncü kişiye yazılı olarak yapılır. Vergi mahkemesince verilen davanın ihbarına ilişkin ara kararda, ihbar sebebinin gerekçeleriyle birlikte açıklanması ve yargılamanın hangi aşamada bulunduğu belirtilme-

si gerekir. Davanın ihbarı sebebiyle yargılama durmaz. Yani davanın ihbarı yapılsa da yargılamaya devam edilir.

Vergi mahkemesi, re'sen veya taraflardan birinin davanın ihbarı talepli dilekçesi üzerine davanın ihbarına karar verir. Davanın ihbarına ilişkin ara kararda, ihbar sebebi gerekçeleriyle birlikte açıklanır ve yargılamanın hangi aşamada bulunduğu belirtilir.

E- Davaya Müdahale (Üçüncü Şahısların Davaya Katılması)

Dava kendisine ihbar edilen kişi, davayı kazanmasında hukuki yararı olan taraf yanında davaya katılabilir. İdari yargıda fer'i müdahil olunabilir, asli müdahil olunamaz.

Üçüncü kişi, davayı kazanmasında hukuki yararı bulunan taraf yanında ve ona yardımcı olmak amacıyla, yargılama sona erinceye kadar, fer'i müdahil olarak davada yer alabilir.

Müdahale talebinde bulunan üçüncü kişi, yanında katılmak istediği tarafı, müdahale sebebinin ve bunun dayanaklarını belirten bir dilekçeyle mahkemeye başvurur. Müdahale dilekçesi sunulurken müdahale talebinde bulunan üçüncü kişiden başvurma harcı ve posta avansı alınır. Müdahale dilekçesi, davanın taraflarına tebliğ edilir. Mahkeme; davanın taraflarına müdahale dilekçesi üzerine cevap vermeleri için belli bir süre tanır, belirlenen süre içerisinde taraflarca cevap verilmesi veya verilmemesi halinde müdahale talebi hakkında karar verir. Müdahil talepleri hakkında vergi mahkemesince verilen kararlar kesindir.

Vergi mahkemesince, müdahale talebinin kabulüne karar verilirse; müdahil, davayı ancak bulunduğu noktadan itibaren takip edebilir. Müdahil, yanında katıldığı tarafın yararına olan iddia veya savunma vasıtalarını ileri sürebilir; onun işlem ve açıklamalarına aykırı olmayan her türlü usul işlemlerini yapabilir. Mahkeme, katıldığı noktadan itibaren, taraflara bildirilen işlemleri müdahile de tebliğ eder.

Vergi mahkemesince müdahale talebinin reddine karar verilirse, üçüncü kişi davaya müdahil olarak katılamaz. Müdahil talebi reddedilen taraf tarafından yatırılan başvurma harcının istemi halinde ilgili vergi dairesince bu tarafa iadesine karar verilir, ayrıca söz konusu taraf tarafından yatırılan posta avansının artan kısmının da bahse konu tarafa iadesine karar verilir.

Müdahilin de yer aldığı asıl davada hüküm, taraflar hakkında verilir. Fer'i müdahil tarafından yapılan yargılama giderleri hakkında mahkeme kararında hüküm kurulur. Fer'i müdahilin, tarafla rücu ilişkisinde, asıl davadaki uyuşmazlık hakkında yanlış karar verildiği iddiası dinlenilmez. Yani fer'i müdahil vergi davasının tarafı olmadığından vergi mahkemesi kararına karşı istinaf ve temyiz kanun yollarına başvuramaz. Ancak, müdahil, zamanında ihbar yapılmadığı için davaya geç katıldığını veya yanında katıldığı tarafın iddia ve savunma imkânlarını kullanmasını engellediğini ya da kendisince bilinmeyen iddia ve savunma imkânlarının, tarafın ağır kusuru sebebiyle kullanılmadığını belirterek, yanında katıldığı tarafın yargılamayı hatalı yürüttüğünü ileri sürebilir.

F- Davaya Vekâlet (Tarafların Vekilleri)

Dava ehliyeti bulunan herkes, davasını kendisi veya tayin ettiği vekil aracılığıyla açabilir ve takip edebilir. Vergi davalarında yalnızca avukat olan vekil aracılığıyla dava açılabilir ve açılan dava takip edilebilir.

Davaya vekâlet, kanunda özel yetki verilmesini gerektiren hususlar saklı kalmak üzere, hüküm kesinleşinceye kadar, vekilin davanın takibi için gereken bütün işlemleri yapmasına, hükmün yerine getirilmesine, yargılama giderlerinin tahsili ile buna ilişkin makbuz vermesine ve bu işlemlerin tamamının kendisine karşı da yapılabilmesine ilişkin yetkiyi kapsar. Söz konusu hususlar ile ilgili yetki, genel yetki olarak kabul edilir. Bahse konu hususlar vekâletnamede belirtilmese bile avukatın bu yetkilere sahip olduğu kabul edilir. Örneğin yargılama sonunda artan posta avansı iade edilirken, 01.10.2011 tarihinden sonra düzenlenmiş vekâletnamelerde avukata ahz-u kabz yetkisi (üçüncü kişiye verilen para tahsil edebilme yetkisi) verilmesi dahi artan posta avansı avukata iade edilir. Zira bu yetki, 01.10.2011 tarihinden sonra genel yetkiye alınmıştır ve avukatın bu konuda yetkiye sahip olduğu kabul edilir.

Vekaletnamede açıkça yetki verilmemiş ise vekil; sulh olamaz, hâkimi reddedemez, davanın tamamını islah edemez, yemin teklif edemez, yemini kabul, iade veya reddedemez, başkasını tevkil edemez, haczi kaldıramaz, müvekkilinin iflasını isteyemez, tahkim ve hakem sözleşmesi yapamaz, konkordato veya sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırılması teklifinde bulunamaz ve bunlara muvafakat verebilir, alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına başvuramaz, davadan veya ka-

nun yollarından feragat edemez, karşı tarafı ibra ve davasını kabul edemez, yargılamanın iadesi yoluna gidemez, hâkimlerin fiilleri sebebiyle Devlet aleyhine tazminat davası açamaz, hangileri hakkında yetki verildiği açıklanmadıkça kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarla ilgili davaları açamaz ve takip edemez. Yani vekâletnamede söz konusu hususlarda avukata açıkça yetki verildiği belirtilmemesi halinde avukatın bu hususlarda yetkisi bulunmamaktadır. Vekâletnamede, özel yetki verilmesini gerektiren bahse konu hususların açıkça belirtilmesi gerekir. Örneğin dava dilekçesi ekinde sunulan vekâletnamede davadan feragat hususunda avukata yetki verilmemişse, avukat davadan feragat edemez, avukatın davadan feragat ettiğini belirten bir dilekçeyi mahkemeye sunması halinde dahi vergi mahkemesince feragat nedeniyle dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmez. Bu durumda vergi mahkemesince ara karar yapılarak, avukatın davadan feragat edebileceği hususunu içeren yeni bir vekâletname sunulması ya da davacının asıl olarak davadan feragat ettiğini bildiren bir dilekçeyi ibraz etmesi istenir. Söz konusu vekâletname veya dilekçenin sunulması halinde, vergi mahkemesince, feragat nedeniyle dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilir.

Dava için birden fazla vekil görevlendirilmiş ise vekillerden her biri, vekâletten kaynaklanan yetkileri, diğerinden bağımsız olarak kullanabilir. Aksi yöndeki sınırlamalar, karşı taraf bakımından geçersizdir. Taraflardan birinin birden fazla vekil görevlendirmesi halinde vergi mahkemesince avukatlardan yalnızca birine tebligat yapılır.

Avukat, açtığı veya takip ettiği dava ve işlerde, noter tarafından onaylanan ya da düzenlenen vekâletname aslını veya avukat tarafından onaylanmış aslına uygun örneğini dava dosyasına konulmak üzere vergi mahkemesine ibraz etmek zorundadır.

Kamu kurum ve kuruluşlarının avukatlarına, yetkili amirleri tarafından usulüne uygun olarak düzenlenip verilmiş olan temsil belgeleri de geçerli olup, söz konusu temsil belgelerinin ayrıca noterce onaylanmasına gerek yoktur. Bu temsil belgeleri için vekalet suret harcı alınmasına ve söz konusu temsil belgelerine baro pulu yapıştirilmesine gerek bulunmamaktadır.

Vekilin azli veya istifasının, mahkeme ve karşı taraf bakımından hüküm ifade edebilmesi için, bu konudaki beyanın dilekçeyle bildirilmesi zorunludur.

İstifa eden vekilin vekâlet görevi, istifanın müvekkiline tebliğinden itibaren iki hafta süreyle devam eder. Vekilin istifa etmiş olması hâlinde, vekâlet

veren davayı takip etmez ve başka bir vekil de görevlendirmez ise tarafın yokluğu hâlinde uygulanacak hükümlere göre işlem yapılır. Söz konusu hususlar, istifa eden vekilin istifa dilekçesi ile birlikte vekâlet verene ihtaren vergi mahkemesince bildirilir. Örneğin davacı gerçek kişinin vekilinin istifası üzerine istifa dilekçesi taraflara tebliğ edilir, buna ek olarak davacıya bir ihtar yazısı tebliğ edilir, bunun üzerine davacının başka bir vekil görevlendirmemesi ve davayı takip etmemesi halinde davacının karşı tarafın tüm iddialarını reddettiği kabul edilir ve dava dosyası ile ilgili tüm tebligatlar bundan sonra davacının mernis adresine (adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresine) yapılır.

Vekil ile takip edilen davada, vekilin azli hâlinde vekâlet veren, davayı takip etmez ve iki hafta içinde bir başka vekil de görevlendirmez ise tarafın yokluğu hâlinde uygulanacak hükümlere göre işlem yapılır. Örneğin davacının vekilini bir dilekçeyle azletmesi halinde, söz konusu azil dilekçesi vekile ve davalı idareye tebliğ edilir, bunun üzerine davacının başka bir vekil görevlendirmemesi ve davayı takip etmemesi halinde davacının karşı tarafın tüm iddialarını reddettiği kabul edilir ve dava dosyası ile ilgili tüm tebligatlar bundan sonra davacının mernis adresine (adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresine) yapılır.

G- Feragat ve Kabul

Feragat, davacının, talep sonucundan kısmen veya tamamen vazgeçmesidir. Kabul, davacının talep sonucuna, davalının kısmen veya tamamen muvafakat etmesidir. Feragat ve kabul, dilekçeyle yazılı olarak yapılır. Feragat ve kabulün hüküm ifade etmesi, karşı tarafın ve mahkemenin muvafakatine bağlı değildir. Kısmen feragat veya kısmen kabulde, feragat edilen veya kabul edilen kısmın, dilekçede açıkça gösterilmesi gerekir.

Feragat ve kabul, kayıtsız ve şartsız olmalıdır. Örneğin matrah artırım talebinin vergi dairesince kabul edilmesi durumunda davadan feragat edildiğini belirten bir dilekçenin mahkemeye sunulması halinde, mahkemece, şarta bağlı feragat olması nedeniyle bu dilekçe feragat dilekçesi olarak kabul edilemez.

Feragat ve kabul, hüküm kesinleşinceye kadar her zaman yapılabilir. Feragat veya kabul, hükmün verilmesinden sonra yapılmışsa, taraflarca kanun yoluna başvurulmuş olsa dahi, dosya kanun yolu incelemesine gönderilmez ve ilk derece mahkemesi veya bölge idare mahkemesince feragat veya

kabul doğrultusunda ek karar verilir. Feragat veya kabul, dosyanın temyiz incelemesine gönderilmesinden sonra yapılmışsa, Danıştay temyiz incelemesi yapmaksızın dosyayı feragat veya kabul hususunda ek karar verilmek üzere hükmü veren mahkemeye gönderir.

Feragat ve kabul, kesin hüküm gibi hukuki sonuç doğurur. İrade bozukluğu hâllerinde, feragat ve kabulün iptali istenebilir. Örneğin davacının davadan feragat etmesinden sonra davacının kısıtlı olduğunun tespit edilmesi halinde davacının vasisi tarafından feragatin iptali istenebilir.

Feragat veya kabul beyanında bulunan taraf, davada aleyhine hüküm verilmiş gibi yargılama giderlerini ödemeye mahkûm edilir. Feragat ve kabul, talep sonucunun sadece bir kısmına ilişkin ise yargılama giderlerine mahkûmiyet, ona göre belirlenir.

Feragat veya kabul dilekçesinin ilk savunma dilekçesi verilme süresinin sonuna kadar vergi mahkemesine sunulması halinde vekâlet ücretinin yarısına; diğer durumda tamamına hükmolunur. Feragat veya kabul dilekçesinin dava dosyasının tekemmülüne kadar vergi mahkemesine sunulması halinde maktu karar harcının üçte birine; diğer durumda üçte ikisine hükmolunur.

Vergi davasının bir kısmı hakkında feragat veya kabul beyanında bulunulursa, davanın diğer kısmı açısından usul yönünden sorun bulunmuyorsa, dava dosyası tekemmül ettirilir ve feragat veya kabul edilen kısım yönünden karar verilmesine yer olmadığına karar verilirken diğer kısım yönünden esastan karar verilir.

H- Bilirkişi

Mahkeme, çözümü hukuk dışında, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde, taraflardan birinin talebi üzerine yahut kendiliğinden, bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar verir. Ancak genel bilgi veya tecrübeyle ya da hâkimlik mesleğinin gerektirdiği hukukî bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamaz. Hukuk öğrenimi görmüş kişiler, hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduğunu belgelendirmedikçe, bilirkişi olarak görevlendirilemez.

Vergi davalarında, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar verilmektedir. Örneğin ithal edilen bir elektronik eşyanın gümrük tarife cetvelindeki pozisyonunun belirlenmesi özel

veya teknik bilgiyi gerektiriyorsa, vergi mahkemesince söz konusu eşya üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar verilir.

Mahkeme, bilirkişi olarak, yalnızca bir kişiyi görevlendirebilir. Ancak, gerekçesi açıkça gösterilmek suretiyle, tek sayıda, birden fazla kişiden oluşacak bir kurulun bilirkişi olarak görevlendirilmesi de mümkündür. Mesela arsa ve arazilerin asgari ölçüde metrekaresine birim değer tespitine ilişkin takdir komisyonu kararlarına karşı açılan davalarda, vergi mahkemelerince, gerekçesi gösterilmek suretiyle üç kişiden oluşan bir kurul bilirkişi olarak görevlendirilmektedir.

Bilirkişiler, bilirkişilik bölge kurulu tarafından hazırlanan listede yer alan kişiler arasından seçilir. Ancak kendi bölge listesinde ilgili uzmanlık alanında bilirkişi olmasına rağmen diğer bir bölgedeki bilirkişinin, görevlendirme yapılan yere daha yakın bir mesafede bulunması durumunda, bu listeden de görevlendirme yapılabilir.

Bölge kurulunun hazırladığı listede bilgisine başvurulacak uzmanlık dalında bilirkişi bulunmaması hâlinde, diğer bölge kurullarının listelerinden; burada da bulunmaması hâlinde, Bilirkişilik Kanunu'nun 10'uncu maddesinin (d), (e) ve (f) bentleri hariç birinci fıkrasında yer alan şartları da taşımak kaydıyla, listelerin dışından bilirkişi görevlendirilebilir. Listelerin dışından görevlendirilen bilirkişiler, bölge kuruluna bildirilir.

Kanunların görüş bildirmekle yükümlü kıldığı kişi ve kuruluşlara görevlendirildikleri konularda bilirkişi olarak öncelikle başvurulur. Ancak kamu görevlilerine, bağlı buldukları kurumlarla ilgili dava ve işlerde, bilirkişi olarak görev verilemez.

Bilirkişilik görevi; mahkemece yapılan davete uyup tayin edilen gün ve saatte mahkemede hazır bulunmayı, yemin etmeyi ve bilgisine başvuru konunda süresinde oy ve görüşünü mahkemeye bildirmeyi kapsar. Geçerli bir özrü olmaksızın mahkemece yapılan davete uyup, tayin edilen gün ve saatte mahkemede hazır bulunmayan yahut mahkemeye gelip de yemin etmekten veya süresinde oy ve görüş bildirmekten kaçınan bilirkişiler hakkında, tanıklığa ilişkin disiplin hükümleri uygulanır ve durum bilirkişilik bölge kuruluna bildirilir.

Resmî bilirkişiler (Adli Tıp Kurumu vs.) ile bilirkişilik bölge kurulu tarafından hazırlanan listede yer alan kişiler; bilgisine başvurulacak konuyu bilmeksi-

zin, meslek veya zanaatlarını icra etmesine olanak bulunmayanlar; bilgisine başvurulacak konu hakkında, meslek veya sanat icrasına resmen yetkili kılınmış olanlar bilirkişilik görevini kabul etmişlerdir. Bu kişiler, ancak 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yer alan tanıklıktan çekinme sebeplerine veya mahkemece kabul edilebilir diğer bir sebebe dayanarak, bilirkişilikten çekinebilirler.

Hâkimler hakkındaki yasaklılık ve ret sebepleriyle ilgili kurallar, bilirkişiler bakımından da uygulanır. Hâkimler hakkındaki yasaklılık sebeplerinden biri, bilirkişinin şahsında gerçekleşmişse; mahkeme, hüküm verilinceye kadar, her zaman bilirkişiyi re'sen görevden alabileceği gibi, bilirkişi de mahkemedен, görevden alınma talebinde bulunabilir. Ret sebeplerinden birinin bilirkişinin şahsında gerçekleşmesi hâlinde taraflar, bilirkişinin reddini talep edebileceği gibi, bilirkişi de kendisini reddedebilir. Ret talebi veya bilirkişinin kendisini reddetmesinin, ret sebebinin öğrenilmesinden itibaren en geç bir hafta içinde yapılmış olması şarttır.

Görevden alınma, ret ve bilirkişinin kendisini reddetmesine yönelik talep, bilirkişiyi görevlendiren mahkemece dosya üzerinden incelenir ve karara bağlanır. Kabule ilişkin kararlar kesindir. Redde ilişkin kararlara karşı ise ancak esas hakkındaki kararla birlikte kanun yoluna başvurulabilir.

Mahkeme, tarafların da görüşünü almak suretiyle bilirkişinin görevlendirilmesine ilişkin kararında,

- a) İnceleme konusunun bütün sınırlarıyla ve açıkça belirlenmesi,
- b) Bilirkişinin cevaplaması gereken sorular,
- c) Raporun verilme süresi ile ilgili hususları belirtmek zorundadır.

Bilirkişiye, görevlendirme yazısının ekinde, inceleyeceği şeyler, dizi pusulasına bağlı olarak ve gerekiyorsa mühürlü bir biçimde teslim edilir; ayrıca bu husus tutanakta gösterilir.

Bilirkişi raporunun hazırlanması için verilecek süre üç ayı geçemez. Bilirkişinin talebi üzerine, kendisini görevlendiren mahkeme gerekçesini gösterecek, süreyi üç ayı geçmemek üzere uzatabilir.

Belirlenen süre içinde raporunu vermeyen bilirkişi görevden alınır, yerine bir başka kimse bilirkişi olarak görevlendirilebilir. Bu durumda mahkeme, görevden alınmış olan bilirkişiden, görevden alındığı ana kadar yapmış olduğu işlemler hakkında açıklama yapmasını talep eder ve ayrıca bilirkişinin

dizi pusulasına bağlı bir biçimde görevi sebebiyle incelenmek üzere kendisine teslim edilmiş bulunan dosya ve eklerini mahkemeye hemen tevdi etmesini ister. Ayrıca hukuki ve cezai sorumluluğuna ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, bilirkişiyeye ücret ve masraf adı altında hiçbir ödeme yapılmamasına karar verilebilir ve gerekçesi gösterilerek gerekli yaptırımların uygulanması bilirkişilik bölge kurulundan talep edilir.

Bilgisine başvurulmuş bilirkişi, kendisine tevdi olunan görevin, uzmanlık alanına girmediğini, inceleme konusu maddi vakıaların açıklığa kavuşturulması ve tespiti için, uzman kimliği bulunan başka bir bilirkişi ile işbirliğine ihtiyaç duyduğunu veya görevi kabulden kaçınmasını haklı kılacak mazeretini bir hafta içinde görevlendirmeyi yapan mahkemeye bildirir. Bilirkişi görevlendirme yazısının bilirkişi olarak seçilen kişiye tebliğinden itibaren bir hafta içerisinde bilirkişi seçilen kişi tarafından mahkemeye herhangi bir mazeret bildirilmezse, mahkemece söz konusu kişinin bilirkişi olarak görevlendirilmesine engel bir durumun bulunmadığı kabul edilir.

Bilirkişi, incelemesini gerçekleştirebilmek için, bazı hususların önceden soruşturulması ve tespiti ile bazı kayıt ve belgelerin getirtilmesine ihtiyaç duyuyorsa, bunun sağlanması için, bir hafta içinde kendisini görevlendiren mahkemeye bilgi verir ve talepte bulunur.

Bilirkişi, mahkemece kendisine tevdi olunan görevi bizzat yerine getirmekle yükümlü olup, görevinin icrasını kısmen yahut tamamen başka bir kimseye bırakamaz. Bilirkişi, görevi sebebiyle yahut görevini yerine getirirken öğrendiği sırları saklamak, kendisi ve başkaları yararına kullanmaktan kaçınmakla yükümlüdür.

Bilirkişi, görevini, mahkemenin sevk ve idaresi altında yürütür. Bilirkişi, görev alanı veya sınırları hakkında tereddüde düşerse, bu tereddüdünün giderilmesini, her zaman mahkemeden isteyebilir.

Bilirkişi, incelemesini gerçekleştirirken ihtiyaç duyarsa, mahkemenin de uygun bulması kaydıyla, tarafların bilgisine başvurabilir. Taraflardan birinin bilgisine başvurulacağı hâllerde, mahkemece diğer tarafa bu hususta bilgilendirme yapılır.

Bilirkişinin oy ve görüşünü açıklayabilmesi için bir hususta inceleme yapması zorunlu ise mahkeme kararı ile gerekli incelemeyi yapabilir. Bu işlemin icrası sırasında taraflar da hazır bulunabilir.

Mahkeme, bilirkişinin oy ve görüşünü yazılı olarak bildirmesine karar verir. Raporda, tarafların ad ve soyadları, bilirkişinin görevlendirildiği hususlar, gözlem ve inceleme konusu yapılan maddi vakıalar, gerekçe ve varılan sonuçlarla, bilirkişiler arasında görüş ayrılığı varsa, bunun sebebi, düzenlenme tarihi ve bilirkişi ya da bilirkişilerin imzalarının bulunması gerekir. Azınlıkta kalan bilirkişi, oy ve görüşünü ayrı bir rapor hâlinde de mahkemeye sunabilir.

Bilirkişi, raporunda; çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz, hâkim tarafından yapılması gereken hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz. Yani bilirkişi, vergi davasında mahkeme kararının sonucunun ne olması gerektiği veya bilirkişi incelemesi sonucunda mahkemenin ne yönde karar vermesi gerektiği yönünde herhangi bir hukuki nitelendirme ve değerlendirmede bulunamaz. Örneğin vergi davasında yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda düzenlenen raporda, davacının veya davalı idarenin haklı olduğu yönünde bilirkişi tarafından herhangi bir değerlendirmede bulunulamaz.

Bilirkişi, raporunu, varsa kendisine incelenmek üzere teslim edilen şeylerle birlikte bir dizi pusulasına bağlı olarak mahkemeye verir. Verildiği tarih rapora yazılır ve birer örneği taraflara tebliğ edilir.

Taraflar, bilirkişi raporunun, kendilerine tebliğ edildiği tarihten itibaren iki hafta içinde, raporda eksik gördükleri hususların, bilirkişiye tamamlattırılmasını; belirsizlik gösteren hususlar hakkında ise bilirkişinin açıklama yapmasının sağlanmasını veya yeni bilirkişi atanmasını mahkemeden talep edebilirler. Bilirkişi raporuna karşı talebin bu süre içinde hazırlanmasının çok zor veya imkânsız olması ya da özel yahut teknik bir çalışmayı gerektirmesi hâlinde yine bu süre içinde mahkemeye başvuran tarafa, sürenin bitiminden itibaren işlemeye başlamak, bir defaya mahsus olmak ve iki haftayı geçmemek üzere ek süre verilebilir. Ayrıca taraflar, bilirkişi raporunun kendilerine tebliğ edildiği tarihten itibaren iki hafta içinde bilirkişi raporuna itiraz edebilirler.

Mahkeme, bilirkişi raporundaki eksiklik yahut belirsizliğin tamamlanması veya açıklığa kavuşturulmasını sağlamak için; bilirkişiden, yeni sorular düzenlemek suretiyle ek rapor alabileceği gibi, bilirkişiden raporu ile ilgili yazılı açıklamalarda bulunmasını da kendiliğinden isteyebilir. Mahkeme, gerçeğin ortaya çıkması için gerekli görürse, yeni görevlendireceği bilirkişi aracılığıyla, tekrar inceleme de yaptırabilir.

Hâkim, bilirkişinin oy ve görüşünü diğer delillerle birlikte serbestçe değerlendirir. Bilirkişiye, sarf etmiş olduğu emek ve mesaiyle orantılı bir ücret ile inceleme, ulaşım, konaklama ve diğer giderleri ödenir. Bu konuda, Adalet Bakanlığına çıkarılacak ve her yıl güncellenecek olan tarife esas alınır.

Bilirkişi, Türk Ceza Kanunu anlamında kamu görevlisidir. Ayrıca bilirkişinin kasten veya ağır ihmal suretiyle düzenlemiş olduğu gerçeğe aykırı raporun, mahkemece hükme esas alınması sebebiyle zarar görmüş olanlar, bu zararın tazmini için Devlete karşı tazminat davası açabilirler. Devlet, ödediği tazminat için sorumlu bilirkişiye rücu eder.

Uygulamada vergi mahkemesince heyetli karara bağlanan dava dosyalarında bilirkişi incelemesi yaptırılmak istenirse; mahkemece bilirkişi incelemesi yaptırılmasına, heyette bulunan hâkimlerden birinin naip üye olarak atanmasına ve bilirkişi incelemesi ile ilgili işleri yürütmek üzere naip üyeye yetki verilmesine karar verilir. Bu karardan sonra bilirkişi incelemesi ile ilgili işleri naip üye yürütür. Naip üyeye verilen yetki kapsamında naip üye tarafından yazılan yazılarla (tezkerelerle) bilirkişi incelemesi ile ilgili süreç yürütülür. Naip üye tarafından alınacak sarf kararları ile bu süreçteki tüm masraflar ödenir.

Tek hâkimle karar verilen dosyalarda bu yönde karar alınmaz. Zira dava dosyasının hâkimi bilirkişi incelemesi ile ilgili işleri kendisi yürütecektir.

Uyuşmazlığın çözümünün bilirkişi incelemesi yaptırılmasını zorunlu kıldığı durumlarda, bilirkişi ücreti avansının taraflardan yatırılmasının istenmesine karşın taraflarca söz konusu avansın yatırılmaması halinde, bahse konu avans tutarı Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı'nda yer alan bütçeden karşılanır. Bilirkişi incelemesi neticesinde verilen mahkeme kararında, bilirkişiye ödenen ücretin davadaki haklılık durumuna göre taraflardan tahsiline hükmedilir. Eğer bahse konu avans tutarından geriye kalan bir kısım varsa mahkemece verilen kararda bu tutarın Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı'na iadesine karar verilir.

Bilirkişi incelemesi neticesinde düzenlenen bilirkişi raporunun mahkemece yeterli görülmemesi veya eksik görülmesi halinde mahkemece bilirkişiden ek rapor istenebilir. Ek raporun mahkemeye sunulması halinde ek rapor da taraflara tebliğ edilir. Ek rapora karşı, ek raporun tebliğinden itibaren iki hafta içerisinde taraflarca itiraz edilebilir.

I- Keşif

Vergi mahkemesi heyeti veya vergi mahkemesi hâkimi, uyuşmazlık konusu hakkında bizzat bulunduğu yerde veya mahkemede inceleme yaparak bilgi sahibi olmak amacıyla keşif yapılmasına karar verebilir. Hâkim veya mahkeme gerektiğinde bilirkişi yardımına da başvurur.

Keşif kararı, mahkemece, taraflardan birinin talebi üzerine veya re'sen (kendiliğinden) alınır. Keşif, davaya bakan mahkemece icra edilir. Keşif konusu, mahkemenin yargı çevresi dışında ise inceleme istinabe suretiyle o yargı çevresindeki mahkemeye yaptırılır.

Keşfin yeri, kapsamı ve zamanı mahkeme tarafından tespit edilir. Keşif, taraflar hazır iseler huzurlarında, aksi takdirde yokluklarında yapılır. Mahkeme keşif sırasında tarafları ve bilirkişiyi dinleyebilir. Keşif sırasında, yapılan tüm işlemler ve beyanları içeren bir tutanak düzenlenir. Tutanağa, hâkimin keşif konusu ve mahalliyle ilgili gözlemleri de yazılır. Plan, çizim, fotoğraf gibi belgeler de tutanağa eklenir.

Taraflar ve üçüncü kişiler, keşif kararının gereğine uymak, engelleyici tutum ve davranışlardan kaçınmak zorundadırlar.

Keşif yapılmasına taraflardan birinin karşı koyması hâlinde, o kimse ispat yükü kendisine düşen taraf ise bu delilden vazgeçmiş; diğer taraf ise iddia edilen vakıayı kabul etmiş sayılır. Şu kadar ki, hâkim duruma ve karşı koyma sebebine göre bu hükmü uygulamayabilir.

Uygulamada vergi mahkemesince heyetli karara bağlanan dava dosyalarında keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmak istenirse; mahkemece keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına, heyette bulunan hâkimlerden birinin naip üye olarak atanmasına ve keşif ve bilirkişi incelemesi ile ilgili işleri yürütmek üzere naip üyeye yetki verilmesine karar verilir. Bu karardan sonra keşif ve bilirkişi incelemesi ile ilgili işleri naip üye yürütür. Naip üyeye verilen yetki kapsamında naip üye tarafından yazılan yazılarla (tezkerelerle) keşif ve bilirkişi incelemesi ile ilgili tüm süreç yürütülür. Naip üye keşfe giderek keşif ile ilgili süreci tamamlar. Naip üye tarafından alınacak sarf kararları ile bu süreçteki tüm masraflar ödenir.

Tek hâkimle karar verilen dosyalarda bu yönde karar alınmaz. Zira dava dosyasının hâkimi keşif ve bilirkişi incelemesi ile ilgili işleri kendisi yürütecektir.

Uyuşmazlığın çözümünün keşif ve/veya bilirkişi incelemesi yaptırılmasını zorunlu kıldığı durumlarda, bilirkişi ve/veya keşif ücreti avansının taraflardan yatırılmasının istenmesine karşın taraflarca söz konusu avansın yatırılmaması halinde, bahse konu avans tutarı Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı'nda yer alan bütçeden karşılanır. Keşif ve bilirkişi incelemesi neticesinde verilen mahkeme kararında, bilirkişiye ödenen ücretin davadaki haklılık durumuna göre taraflardan tahsiline hükmedilir. Eğer bahse konu avans tutarından geriye kalan bir kısım varsa mahkemece verilen kararda bu tutarın Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı'na iadesine karar verilir.

Vergi davalarında taraflardan keşif harcı istenmez. Yani vergi mahkemelelerinde keşif için harç talep edilmez.

Vergi davalarında keşfe davanın tarafları ve/veya avukat olan vekilleri, bilirkişi incelemesi de yapılacaksa bilirkişi ya da bilirkişiler, hâkim (heyetli karara bağlanan dosya ise naip üye hâkim), bir zabıt kâtabi ve mübaşir katılır. Bunun dışında başka şahıs ya da şahıslar keşfe katılamaz.

Keşif mahalli keşfe katılanlar tarafından gezilir ve keşif mahallinde gerekli incelemeler yapılır. Keşif sırasında hâkim taraflara söz verir ve tarafların keşif ile ilgili açıklamaları dinlenir. Keşif tamamlandıktan sonra keşif tutanağı düzenlenir. Keşif tutanağı keşfe katılanlar tarafından imzalanır ve bir nüshası dava dosyasına konulur. Keşif tutanağının birer nüshası taraflara, varsa bilirkişiye verilir. Keşif ile birlikte bilirkişi incelemesi yaptırılacaksa keşif sonunda dava dosyası tutanak karşılığında bilirkişiye teslim edilir.

Uygulamada vergi davalarında; arsa ve arazilerin asgari ölçüde metrekare birim değerlerinin tespitine ilişkin takdir komisyonu kararlarına karşı açılan davalarda, arsa veya arazinin bulunduğu yerin bağlı bulunduğu sokak, cadde veya mevkiinin asgari ölçüde metrekare birim değerinin mahkemece tespit edilebilmesi için keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılarak karar verildiği görülmektedir. Yine haciz uygulanan taşınır (örneğin otomobil vs.) veya taşınmaz ile ilgili kıymet takdir işlemine karşı açılan davalarda; davalı idarece belirlenen kıymete itiraz edilmesi durumunda, taşınır veya taşınmazın kıymetinin mahkemece belirlenebilmesi için keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılarak karar verildiği görülmektedir. Emlak vergisinin hesaplanması ile ilgili olarak taşınmazın özellikleri yönünden uyuşmazlık oluştuğunda, vergi mahkemesince taşınmazın özelliklerinin tespit edilebilmesi için keşif yapılmasına karar verilebilmektedir.

J- Yargılama Giderleri

Vergi davalarında;

- a) Başvurma, karar ve ilam harçları,
- b) Dava nedeniyle yapılan tebliğ ve posta giderleri,
- c) Dosya ve sair evrak giderleri (dosya gömleği ücreti vs.),
- d) Davanın ihbarı ve vekâletname düzenlenmesine ilişkin giderler (baro pulu, vekâlet suret harcı vs.),
- e) Keşif giderleri,
- f) Bilirkişiye ödenen ücret ve giderler,
- g) Vekille takip edilen davalarda kanun gereğince takdir olunacak vekâlet ücreti,
- h) Yargılama sırasında yapılan diğer giderler

yargılama gideri olarak kabul edilmektedir.

Kanunda yazılı hâller dışında, yargılama giderlerinin, aleyhine hüküm verilen taraftan alınmasına karar verilir. Davada iki taraftan her biri kısmen haklı çıkarsa, mahkeme, yargılama giderlerini tarafların haklılık oranına göre paylaşır. Aleyhine hüküm verilenler birden fazla ise mahkeme yargılama giderlerini, bunlar arasında paylaşırabileceği gibi, müteselsilen sorumlu tutulmalarına da karar verebilir.

Fer'î müdahil olarak davada yer alan kimse (müdahale talebi mahkemece kabul edilen kimse), yanında katıldığı taraf haksız çıkarsa; yalnızca fer'î müdahale giderinden sorumlu tutulur, aksi hâlde (yani yanında katıldığı taraf haklı çıkarsa) bu giderler diğer tarafa yükletilir.

Vekil ile takip edilen davalarda; mahkemece, kanuna göre takdir olunacak vekâlet ücreti, taraf lehine hükmedilir. Vekâlet ücreti tutarı; konusu para ve parayla değerlendirilebilen duruşmasız vergi davaları, konusu para ve parayla değerlendirilemeyen duruşmasız vergi davaları, konusu para ve parayla değerlendirilebilen duruşmalı vergi davaları, konusu para ve parayla değerlendirilemeyen duruşmalı vergi davaları kategorilerinden hangisine girdiği dikkate alınarak mahkeme kararının verildiği tarihte yürürlükte bulunan avukatlık asgari ücret tarifesine göre belirlenmektedir.

Vergi mahkemesince verilen dilekçe ret kararları ile merciine tevdi kararlarında vekalet ücretine hükmedilmez.

Davanın konusuz kalması sebebiyle davanın esası hakkında bir karar verilmesine gerek bulunmayan hâllerde; hâkim, davanın açıldığı tarihteki taraf-

ların haklılık durumuna göre yargılama giderlerini takdir eder ve hükmeder. Örneğin 2015/8 dönemine ilişkin vergi ziyai cezalı katma değer vergisi tarhiyatına karşı açılan dava devam ederken, davalı vergi dairesince bahse konu cezalı tarhiyatı içeren ihbarnamenin sehven düzenlendiğinin tespit edilmesi nedeniyle söz konusu cezalı tarhiyatın düzeltme fişi ile terkin edilmesi durumunda; vergi mahkemesince, davanın konusuz kalması nedeniyle dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilerek yargılama giderleri davalı idarenin üzerinde bırakılır. Yine ödeme emrine karşı vergi davası açıldıktan sonra davalı idarece dava konusu ödeme emrinin hatalı düzenlenmesi nedeniyle iptal edilirse, vergi mahkemesince, davanın konusuz kalması nedeniyle dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilerek yargılama giderleri davalı idarenin üzerinde bırakılır.

Görevsizlik veya yetkisizlik kararından sonra davaya bir başka mahkemede devam edilmesi hâlinde (idare mahkemesinin veya Danıştay'ın ilk derece mahkemesi sıfatıyla görevli olması halinde ya da başka bir vergi mahkemesi yer yönünden yetkili ise), yargılama giderlerine o mahkeme (idare mahkemesi veya Danıştay'ın görevli dairesi ya da yer yönünden yetkili vergi mahkemesi) hükmeder.

Davanın açılmamış sayılmasına karar verilen hâllerde, yargılama giderleri davacıya yükletilir.

Yargılama giderlerine mahkemece re'sen (kendiliğinden) hükmedilir. Yargılama gideri, tutarı, hangi tarafa ve hangi oranda yükletildiği ve dökümü hükmü altında gösterilir. Hükümden sonraki yargılama giderlerini hangi tarafın ödeyeceği, miktarı ve dökümü ile bu giderlerin hangi tarafa yükletileceği, mahkemece ilamın altına yazılır.

Hükmün kesinleşmesinden sonra mahkeme kendiliğinden, yatırılan avansın kullanılmayan kısmının iadesine karar verir. Bu kararın tebliğ gideri, iade edilecek avanstaki karşılanır.

K- Adli Yardım

Kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimseler; iddia ve savunmalarında, geçici hukuki korunma taleplerinde, taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması kaydıyla adli yardımdan yararlanabilirler.

Kamuya yararlı dernek ve vakıflar, iddia ve savunmalarında haklı görüldükleri ve mali açıdan zor duruma düşmeden gerekli giderleri kısmen veya tamamen ödeyemeyecek durumda oldukları takdirde adli yardımdan yararlanabilirler.

Yabancıların adli yardımdan yararlanabilmeleri ayrıca karşılıklılık şartına bağlıdır.

Adli yardım kararı, ilgiliye;

- a) Yapılacak tüm yargılama giderlerinden geçici olarak muafiyet,
- b) Yargılama giderleri için teminat göstermekten muafiyet,
- c) Dava takibi sırasında yapılması gereken tüm giderlerin Devlet tarafından avans olarak ödenmesi

hususlarını sağlar. Mahkeme, talepte bulunanın, söz konusu hususlardan bir kısmından yararlanmasına da karar verebilir.

Adli yardım, hükmün kesinleşmesine kadar devam eder. Yani adli yardım talebi kabul edilen kişiden, dava dosyasında verilen kararın kesinleşmesine kadar mahkemece herhangi bir harç ve gider ödemesi yapması istenmez.

Adli yardım, işin karara bağlanacağı mahkemeden istenir. Talepte bulunan kişi, iddiasının özeti ile birlikte, iddiasını dayandıracığı delilleri ve yargılama giderlerini karşılayabilecek durumda olmadığını gösteren mali durumuna ilişkin belgeleri mahkemeye sunmak zorundadır. Adli yardım talebine ilişkin evrak, her türlü harç ve vergiden muaftır.

Kanun yollarına başvuru sırasında adli yardım talebi, bölge idare mahkemesine veya Danıştaya yapılır.

Mahkeme, adli yardım talebi hakkında bir karar verir. Adli yardım taleplerinin reddine ilişkin mahkeme kararlarında, sunulan bilgi ve belgelerin kabul edilmeme sebebi açıkça belirtilir. Adli yardım talebinin reddine ilişkin kararlara karşı, tebliğinden itibaren bir hafta içinde kararı veren mahkemeye dilekçe vermek suretiyle itiraz edilebilir.

Adli yardım, daha önce yapılan yargılama giderlerini kapsamaz. Yani vergi davası devam ederken (örneğin istinaf başvurusu yapılırken) adli yardım talebinde bulunulursa ve adli yardım talebi kabul edilirse, adli yardım talebinde bulunulmadan önce yapılan yargılama giderleri açısından adli yardım hükümleri uygulanmaz.

Adli yardımdan yararlanan kişinin mali durumu hakkında kasten veya ağır kusuru sonucu yanlış bilgi verdiği ortaya çıkar veya sonradan mali durumunun yeteri derecede iyileştiği anlaşılırsa adli yardım kararı kaldırılır.

Adli yardım kararından dolayı ertelenen tüm yargılama giderleri ile Devletçe ödenen avanslar dava sonunda haksız çıkan kişiden tahsil olunur.

17- VERGİ DAVALARINDA OLAĞAN KANUN YOLLARI

A- Vergi Davalarında İstinaf Kanun Yolu

Konusu 2022 yılı için 9.000 Türk lirası ve üzerinde olan vergi davalarında ve konusu para olmayan veya para ile değerlendirilmeyen vergi davalarında (örneğin özel esaslara tabi mükellefler listesine alınma işlemi, mükellefiyet ile ilgili idari işleme karşı açılan davalar vs.) verilen vergi mahkemesi kararlarına karşı, başka kanunlarda farklı bir kanun yolu öngörülse dahi, kararı veren mahkemenin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine taraflarca (davacı veya davalı) istinaf başvurusu yapılabilir. Söz konusu vergi mahkemesi kararının tebliğinden itibaren otuz gün içerisinde istinaf yoluna başvurulabilir. Sürenin hesaplamasında, sürenin uzamasına ilişkin hükümler (tatil, çalışmaya ara verme vs.) otuz günlük istinaf başvurusu süresine de aynen uygulanır. İstinaf başvurusu ile ilgili süre hesaplanırken mali tatil hükümleri uygulanmaz.

Arsa ve arazilerin asgari ölçüde metrekare birim değer tespitine ilişkin takdir komisyonu kararına karşı açılan davada, vergi mahkemesince verilen karara karşı 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun Mükerrer 49.maddesinde on beş gün içerisinde Danıştay'a başvurulabileceği belirtilmesine karşın, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45.maddesinde yer alan vergi mahkemesi kararlarına karşı "başka kanunlarda farklı bir kanun yolu öngörülse dahi" istinaf başvurusu yapılacağı hükmü gereğince 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun Mükerrer 49.maddesinde yer alan söz konusu hüküm uygulanamayacağından, bahse konu vergi mahkemesi kararlarına karşı otuz gün içerisinde bölge idare mahkemesine istinaf başvurusu yapılabilir. Yani arsa ve arazilerin asgari ölçüde birim değer tespitine ilişkin takdir komisyonu kararına karşı açılan davada, vergi mahkemesince verilen karara karşı otuz gün içerisinde bölge idare mahkemesine istinaf başvurusu yapılabilir.

Konusu 2022 yılı için 9.000 Türk lirasını geçmeyen vergi davaları hakkında vergi mahkemesince 2022 yılı içerisinde verilen kararlar kesin olup, bu

kararlara karşı istinaf yoluna başvurulamaz. Buna göre konusu 2022 yılı için dokuz bin Türk lirası ve üzerinde olan tüm vergi davalarında verilen kararlara karşı istinaf kanun yoluna başvurulabilir. Konusu para ile değerlendirilen vergi davalarında davaya konu edilen toplam tutar dikkate alınarak kararın kesin olup olmadığı belirlenir. Vergi mahkemesi kararının verildiği tarih dikkate alınarak söz konusu kararın verildiği yıl için belirlenmiş tutara göre (örneğin 2022 yılı için dokuz bin Türk lirası) istinaf kanun yolunun açık olup olmadığı belirlenir. Vergi davalarında istinaf başvurusu yapılması için öngörülen parasal sınır her yıl yeniden belirlenmektedir.

Diğer taraftan, idari yargının görevli olduğu konularda davanın görev ve yetki yönünden reddine ilişkin verilen kararlar ile dilekçe ret kararlarının tamamı kesin olup bu kararlara karşı istinaf başvurusu yapılamaz.

Vergi mahkemesi kararlarında; istinaf kanun yolunun açık olup olmadığı, yani kararın kesin olup olmadığı, istinaf kanun yolu açık ise kararın tebliğinden itibaren otuz gün içerisinde hangi bölge idare mahkemesine istinaf başvurusu yapılabileceğine ilişkin hususlara yer verilir. Eğer vergi mahkemesi kararında bu hususlarda hata yapılmışsa, karara bağlı kalınmaksızın taraflarca istinaf başvurusu yapılabilir. Örneğin 10.000-TL tutarındaki tapu harcı tarhiyatına karşı açılan davada vergi mahkemesince verilen kararda sehven kararın kesin ve istinaf yolunun kapalı olduğu belirtilse dahi taraflarca bu karara karşı istinaf başvurusu yapılabilir.

Bir vergi davasında hem konusu para olmayan veya para ile değerlendirilmeyen bir kısım hem de konusu para olan ve parayla değerlendirilen bir kısım var ise, söz konusu vergi davasında dava konusu edilen tutara bakılmaksızın dava dosyasında verilen mahkeme kararına karşı istinaf kanun yolu açıktır. Mesela dava dilekçesinde toplam 3.000-TL tutarındaki cezalı gelir vergisi tarhiyatının iptali istemi yanında gelir vergisi mükellefiyetinin iptali isteminde de bulunulursa, söz konusu vergi davasında verilen karara karşı istinaf yoluna başvurulabilir.

İstinaf başvurularında, dilekçelerde hitap ve istekle bağlı kalınmadan dosyalar vergi mahkemesince bölge idare mahkemesine gönderilir.

İstinaf başvurusu, ilgili bölge idare mahkemesine hitaben yazılmış dilekçe ile yapılır. İstinaf başvuru dilekçelerinin 2577 sayılı Kanun'un 3'üncü madde esaslarına göre düzenlenmesi gereklidir, düzenlenmemiş ise eksikliklerin on beş gün içinde tamamlanması hususu, kararı veren vergi mahkemesince veya bölge idare mahkemesince istinaf başvurusu yapan ilgiliye tebliğ

olunur. Bu sürede eksiklikler tamamlanmazsa istinaf isteminde bulunulmamış sayılmasına kararı vergi mahkemesince veya bölge idare mahkemesince karar verilir. Örneğin; istinaf başvuru dilekçesinin iki nüshası imzasız ise veya istinaf başvurusunda bulunulup bulunulmadığı istinaf başvuru dilekçesinden net olarak anlaşılıyorsa, kararı veren vergi mahkemesince veya bölge idare mahkemesince istinaf dilekçe ret kararı verilir ve bu kararda söz konusu eksikliklerin on beş gün içinde tamamlanması hususu istinaf başvurusu yapan tarafa tebliğ edilir. Söz konusu kararın tebliğinden itibaren on beş gün içerisinde eksikliğin tamamlanmaması halinde istinaf isteminde bulunulmamış sayılmasına karar verilir.

İstinaf başvuru dilekçesi, ilgisine göre kararı veren vergi mahkemesine veya ilgili bölge idare mahkemesine verilir. Uygulamada istinaf başvuru dilekçesi, bölge idare mahkemesine sunulmak üzere kararı veren vergi mahkemesine verilir.

İstinaf başvuru dilekçesinin bir nüshası, kararı veren vergi mahkemesi veya ilgili bölge idare mahkemesi tarafından karşı tarafa tebliğ edilir. Karşı taraf, tebliğ tarihini izleyen otuz gün içerisinde cevap verebilir. Cevap veren taraf, karara karşı süresinde istinaf başvurusunda bulunmamış olsa bile düzenleyeceği dilekçesinde, istinaf başvurusunda bulunabilir. Bu takdirde bu dilekçe istinaf başvurusu dilekçesi yerine geçer.

Kararı veren vergi mahkemesi, cevap dilekçesi verildikten veya cevap süresi geçtikten sonra; dosyayı, istinaf başvurusu hakkında karar vermekle görevli bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesine gönderir.

Yürütmenin durdurulması isteği bulunan istinaf başvuru dilekçeleri, karşı tarafa tebliğ edilmeden, dosya ile birlikte, yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verilmek üzere kararı veren vergi mahkemesince istinaf başvurusu hakkında karar vermekle görevli bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesine gönderilir. İstinaf başvurusu hakkında karar vermekle görevli bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesi tarafından yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verildikten sonra, tebligat bu dairece yapılarak; dosya, istinaf kanun yolu yönünden tekemmül ettirilir.

İstinaf başvurusu dilekçesi verilirken gerekli harç (istinaf başvuru harcı) ve giderlerin (posta avansı vs.) tamamının ödenmemiş olması halinde kararı veren vergi mahkemesi tarafından (başkanlık yazısıyla) verilecek yedi günlük süre içerisinde eksikliğin tamamlanması, aksi halde istinaf başvurusundan vazgeçilmiş sayılacağı hususu istinaf başvurusu yapan tarafa yazılı ola-

rak bildirilir. Verilen süre içinde harç ve giderler tamamlanmadığı takdirde, söz konusu vergi mahkemesi, karara karşı istinaf başvurusunda bulunulmamış sayılmasına karar verir. Vergi mahkemesinin istinaf başvurusunda bulunulmamış sayılmasına ilişkin kararına karşı, bu kararın tebliğ tarihini izleyen günden itibaren yedi gün içinde bölge idare mahkemesi nezdinde istinaf yoluna başvurulabilir. Bunun üzerine bölge idare mahkemesi ilgili vergi dava dairesince istinaf başvurusu hakkında verilecek karar kesindir.

İstinaf başvurusunun otuz günlük kanuni süre geçtikten sonra yapılması veya kesin bir karar hakkında olması halinde kararı veren vergi mahkemesi, istinaf isteminin reddine karar verir. Vergi mahkemesinin istinaf isteminin reddine ilişkin kararına karşı, bu kararın tebliğ tarihini izleyen günden itibaren yedi gün içinde bölge idare mahkemesi nezdinde istinaf yoluna başvurulabilir. Bunun üzerine bölge idare mahkemesi ilgili vergi dava dairesince istinaf başvurusu hakkında verilecek karar kesindir. Örneğin; 5.000-TL tutarındaki ek tahakkuka vaki itirazın reddine ilişkin işleme karşı açılan davada vergi mahkemesince verilen kararda kararın kesin olduğu belirtilmesine karşı istinaf başvurusu yapılırsa, vergi mahkemesi tarafından istinaf başvurusunun kesin bir karar hakkında olması nedeniyle istinaf isteminin reddine karar verilir. Bu karara karşı kararın tebliğ tarihini izleyen günden itibaren yedi gün içinde bölge idare mahkemesi nezdinde istinaf yoluna başvurulabilir. Bunun üzerine bölge idare mahkemesi ilgili vergi dava dairesince istinaf başvurusu hakkında verilecek karar kesindir.

İstinaf başvuru dilekçesi verilirken gerekli harç ve giderlerin ödenmemiş olduğu veya dilekçenin 3'üncü madde esaslarına göre düzenlenmediğinin anlaşıldığı hallerde verilen istinaf isteminde bulunulmamış sayılmasına ilişkin karar ile istinaf başvurusunun kanuni süre içinde yapılmadığı veya kesin bir karar hakkında olduğunun anlaşıldığı hâllerde verilen istinaf isteminin reddine ilişkin karar, dosyanın gönderildiği bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesince kesin olarak verilir. Yani dava dosyasının bölge idare mahkemesine gönderilmesinden sonra bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesi tarafından verilen söz konusu kararlar (istinaf isteminde bulunulmamış sayılmasına ilişkin karar ile istinaf başvurusunun kanuni süre içinde yapılmadığı veya kesin bir karar hakkında olduğunun anlaşıldığı hâllerde verilen istinaf isteminin reddine ilişkin karar) kesindir.

İstinaf başvurusunun usulüne uygun olarak yapılması halinde dava dosyasının gönderildiği ilgili bölge idare mahkemesinin görevli vergi dava dairesi, yaptığı inceleme sonunda vergi mahkemesi kararını hukuka uygun bulursa

istinaf başvurusunun reddine karar verir. Karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise gerekli düzeltmeyi yaparak aynı kararı verir.

Söz konusu bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesi, esas hakkında verilen vergi mahkemesi kararını hukuka uygun bulmadığı takdirde, istinaf başvurusunun kabulü ile vergi mahkemesi kararının kaldırılmasına karar verir. Bu hâlde bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesi, işin esas hakkında yeniden bir karar verir. İnceleme sırasında ihtiyaç duyulması hâlinde kararı veren vergi mahkemesi veya başka bir yer vergi mahkemesi istinabe olunabilir. İstinabe olunan mahkeme gerekli işlemleri öncelikle ve ivedilikle yerine getirir. Yani vergi dava dairesi, gerek gördüğü takdirde vergi mahkemesinden bazı hususlarda inceleme ve araştırmanın yapılmasını (bilirkişi incelemesi, keşif vs.) isteyebilir.

Bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesi;

- a) ilk inceleme üzerine verilen kararlara (adli yargının görevli olduğu gerekçesiyle verilen görev ret, merciine tevdi, kesin ve yürütülmesi gerekli idari işlem bulunmadığından davanın reddine ilişkin karar, süre ret, ehliyet ret, incelenmeksizin ret vs.) karşı yapılan istinaf başvurusunu haklı bulduğu,
- b) davaya görevsiz veya yetkisiz mahkeme yahut
- c) reddedilmiş veya yasaklanmış hâkim tarafından bakılmış olması

hâllerinde, istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar vererek dosyayı ilgili mahkemeye gönderir. Bölge idare mahkemesi ilgili vergi dava dairesinin bu hususta verdiği kararları kesindir. Örneğin; bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesi, vergi mahkemesinin verdiği süre ret kararına karşı yapılan istinaf başvurusunu haklı görürse, istinaf başvurusunun kabulüne ve vergi mahkemesi kararının kaldırılmasına karar vererek dava dosyasını vergi mahkemesine geri gönderir ve bu karar kesindir. Bu durumda vergi mahkemesince, istinaf aşamasında verilen söz konusu karar dikkate alınmak suretiyle, dava dosyasında gerekli işlemler (tekemmül vs.) yapıp yeniden karara bağlanır. Yine vergi mahkemesinin davanın kabulüne ilişkin kararına karşı yapılan istinaf başvurusu üzerine yapılan istinaf incelemesi sırasında kararı veren vergi mahkemesinin görevsiz veya yetkisiz mahkeme olduğu tespit edilirse, bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesince istinaf başvurusunun kabulüne ve vergi mahkemesi kararının kaldırılmasına karar verilerek dava dosyası vergi mahkemesine geri gönderilir ve bu karar kesindir. Bu durumda vergi mahkemesince, istinaf aşamasında verilen bahse konu karar dikkate alınarak davanın görev veya yetki

yönünden reddine karar verilir.

Bölge idare mahkemesi ilgili vergi dava dairelerinin temyize açık olmayan kararları kesindir. Bu kararlar, dosyayla birlikte kararı veren vergi mahkemesine gönderilir ve bu mahkemece, yedi gün içinde tebliğe çıkarılır. Bölge idare mahkemesi ilgili vergi dava dairelerinin temyize açık olmayan kararları; konusu 2022 yılı için 261.000-TL ve altında olan tüm vergi davaları ile konusu para olmayan veya para ile değerlendirilemeyen vergi davalarıdır (özel esaslara tabi mükellefler listesine alınma işlemine karşı açılan davalar, yalnızca mükellefiyet ile ilgili idari işlemlere karşı açılan davalar vs.). Ayrıca arsa ve arazilerin asgari ölçüde metrekare birim değerlerinin tespitine ilişkin takdir komisyonu kararlarına karşı açılan davalarda verilen kararlara karşı yapılan istinaf başvurularına istinaden istinaf incelemesi sonucunda bölge idare mahkemesi ilgili vergi dava dairesince verilen kararlar kesindir, bu kararlara karşı temyiz yolu açık değildir.

İstinaf başvurusuna konu edilen kararı veren ya da karara katılan hâkim, aynı davanın istinaf yoluyla bölge idare mahkemesince incelenmesinde bulunamaz. Yani vergi mahkemesi heyetine katılarak karar veren ya da tek hâkim olarak karar veren hâkim, aynı davanın istinaf aşamasında heyete katılmak suretiyle karar veremez.

İstinaf yoluna başvurulmuş olması, hâkim veya vergi mahkemesi kararlarının yürütülmesini durdurmaz. Ancak, bu kararların teminat karşılığında yürütülmesinin durdurulmasına, istinaf başvurusunu incelemeye yetkili bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesince karar verilebilir. Davanın reddine ilişkin kararlara karşı istinaf yoluna başvurulması halinde, dava konusu işlem hakkında yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi; 2577 sayılı Kanun'un 27'nci maddede öngörülen koşulun varlığına bağlıdır. İptal davalarında istinaf aşamasında yürütmenin durdurulmasına ilişkin verilen kararlarda teminat istenmeyebilir. İdareden ve adli yardımdan yararlananlardan hiçbir şekilde teminat alınmaz. İstinaf incelemesi sırasında yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar kesindir.

İstinaf aşamasında kararın bozulması, yani bölge idare mahkemesi ilgili vergi dava dairesince vergi mahkemesi kararının kaldırılarak istinaf başvurusunun kabulüne karar verilmesi, vergi mahkemesi kararının yürütülmesini kendiliğinden durdurur.

Hükmün (kararın) kesinleşmesi ile ilgili şemalar rehberin son kısmında yer almaktadır.

B- Vergi Davalarında Temyiz Kanun Yolu

Danıştay dava dairelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla verdiği tüm nihai kararları (örneğin tüm ülke çapında uygulanan yönetmelik, genel tebliğ, genelge vs. gibi düzenleyici işlemlere karşı açılan davalarda verilen kararlar) ile bölge idare mahkemelerinin;

- a) Düzenleyici işlemlere karşı açılan iptal davaları,
- b) 2022 yılı için konusu 261.000-TL'yi aşan vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemler hakkında açılan davalar üzerine verdikleri kararlar,

başka kanunlarda aksine hüküm bulursa dahi Danıştay'da, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde temyiz edilebilir. Vergi davalarında temyiz başvurusu yapılması için öngörülen parasal sınır her yıl yeniden belirlenmektedir.

Temyiz istemleri Danıştay Başkanlığı'na hitaben yazılmış dilekçeler ile yapılır. Temyiz dilekçelerinin 2577 sayılı Kanun'un 3'üncü madde esaslarına göre düzenlenmesi gereklidir. Temyiz dilekçelerinin 2577 sayılı Kanun'un 3'üncü madde esaslarına göre düzenlenmemiş olması halinde (örneğin; temyiz dilekçesinin iki nüshasının imzasız olması, kararın tamamının mı yoksa belli bir kısmının mı bozulması istendiğinin temyiz dilekçesinden anlaşılamaması, temyiz için sunulan dilekçeden temyiz isteminde bulunulup bulunulmadığının net bir şekilde anlaşılamamış olması vs.) ise eksikliklerin on beş gün içinde tamamlanması hususu, kararı veren Danıştay veya bölge idare mahkemesince temyiz eden tarafa tebliğ olunur. Bu sürede eksiklikler tamamlanmazsa temyiz isteminde bulunulmamış sayılmasına Danıştay veya bölge idare mahkemesinin görevli dairesince karar verilir. Danıştay veya bölge idare mahkemesinin görevli dairesince verilen temyiz edilmemiş sayılmasına ilişkin kararına karşı, bu kararın tebliğ tarihini izleyen günden itibaren yedi gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir. Bunun üzerine dosyanın gönderildiği Danıştay'ın ilgili dairesi ve kurulunca, temyiz başvurusu hakkında verilecek karar kesindir.

Temyiz dilekçeleri, ilgisine göre kararı veren bölge idare mahkemesine ve Danıştay'a verilir ve kararı veren bölge idare mahkemesi veya Danıştayca karşı tarafa tebliğ edilir. Karşı taraf tebliğ tarihini izleyen otuz gün içerisinde cevap verebilir. Cevap veren karşı taraf, kararı süresinde temyiz etmemiş olsa bile düzenleyeceği dilekçesinde, temyiz isteminde bulunabilir. Bu takdirde bu dilekçeler temyiz dilekçesi yerine geçer ve bu dilekçe diğer

tarafa tebliğ edilir. Kararı veren Danıştay veya bölge idare mahkemesi, cevap dilekçesi verildikten veya cevap süresi geçtikten sonra dosyayı dizi listesine bağlı olarak, ilgisine göre Danıştay ilgili dava dairesine veya Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu'na gönderir.

Yürütmenin durdurulması isteği bulunan temyiz dilekçeleri, karşı tarafa tebliğ edilmeden dosya ile birlikte, yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verilmek üzere kararı veren bölge idare mahkemesince Danıştay Başkanlığı'na, Danıştay'ın ilk derece mahkemesi olarak baktığı davalarda, görevli dairece Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu'na gönderilir. Danıştay'da görevli daire veya kurul tarafından yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verildikten sonra tebligat bu daire veya kurulca yapılarak dosya temyiz kanun yolu yönünden tekemmül ettirilir.

Temyiz dilekçesi verilirken gerekli harç (temyiz başvuru harcı) ve giderlerin (posta avansı vs.) tamamının ödenmemiş olması halinde, kararı veren merci (Danıştay'ın ilgili dairesi veya bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesi) tarafından verilecek yedi günlük süre içerisinde eksikliğin tamamlanması, aksi halde temyizden vazgeçilmiş sayılacağı hususu temyiz edene yazılı olarak bildirilir. Verilen süre içinde harç ve giderler tamamlanmadığı takdirde, Danıştay'ın ilgili dairesi veya bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesi, kararın temyiz edilmemiş sayılmasına karar verir. Bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesinin temyiz edilmemiş sayılmasına ilişkin kararına karşı, bu kararın tebliğ tarihini izleyen günden itibaren yedi gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir. Bunun üzerine dosyanın gönderildiği Danıştay'ın ilgili dairesi ve kurulunca, temyiz başvurusu hakkında verilecek karar kesindir.

Temyiz başvurusunun otuz günlük kanuni süre geçtikten sonra yapılması veya kesin bir karar hakkında olması (örneğin konusu 2022 yılı için 261.000-TL ve altında olan vergi davalarında bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesi tarafından istinaf başvurusu hakkında verilen kararlar, konusu para olmayan ve para ile değerlendirilemeyen davalarda istinaf başvurusu hakkında verilen kararlar vs.) halinde kararı veren merci (Danıştay'ın ilgili dairesi veya bölge idare mahkemesinin ilgili dava dairesi), temyiz isteminin reddine karar verir. Kararı veren bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesinin temyiz isteminin reddine ilişkin kararına karşı, bu kararın tebliğ tarihini izleyen günden itibaren yedi gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir. Bunun üzerine dosyanın gönderildiği Danıştay'ın ilgili dairesince, temyiz başvurusu hakkında verilecek karar kesindir. Örneğin; 100.000-TL tutarın-

daki ek tahakkuka vaki itirazın reddine ilişkin işleme karşı açılan davada vergi mahkemesince verilen karar hakkında yapılan istinaf başvurusunun reddedilmesi halinde istinaf başvurusunun reddine ilişkin karara karşı temyiz başvurusu yapılırsa, bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesi tarafından temyiz başvurusunun kesin bir karar hakkında olması nedeniyle temyiz isteminin reddine karar verilir. Bu karara karşı kararın tebliğ tarihini izleyen günden itibaren yedi gün içinde Danıştay nezdinde temyiz yoluna başvurulabilir. Bunun üzerine Danıştay ilgili dairesince temyiz başvurusu hakkında verilecek karar kesindir.

Temyiz başvuru dilekçesi verilirken gerekli harç ve giderlerin ödenmemiş olduğu veya temyiz dilekçesinin 3'üncü madde esaslarına göre düzenlenmediğinin anlaşıldığı hallerde verilen temyiz isteminde bulunulmamış sayılmasına ilişkin karar ile temyiz başvurusunun kanuni süre içinde yapılmadığı veya kesin bir karar hakkında olduğunun anlaşıldığı hâllerde verilen temyiz isteminin reddine ilişkin karar, dosyanın gönderildiği Danıştay'ın ilgili dairesi veya kurulunca kesin olarak verilir. Yani dava dosyasının temyiz incelemesi için ilgisine göre Danıştay'ın ilgili dairesi veya Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu'na gönderilmesinden sonra Danıştay'ın ilgili dairesi veya kurulunca söz konusu kararlar (temyiz isteminde bulunulmamış sayılmasına ilişkin karar ile temyiz başvurusunun kanuni süre içinde yapılmadığı veya kesin bir karar hakkında olduğunun anlaşıldığı hâllerde verilen temyiz isteminin reddine ilişkin karar) kesin olarak verilir.

Temyiz incelemesi sonunda Danıştay;

- a) Kararı hukuka uygun bulursa onar. Kararın sonucu hukuka uygun olmakla birlikte gösterilen gerekçeyi doğru bulmaz veya eksik bulursa, kararı, gerekçesini değiştirerek onar.
- b) Kararda yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmayan maddi hatalar ile düzeltilmesi mümkün eksiklik veya yanlışlıklar varsa kararı düzelterek onar.

Temyiz incelemesi sonunda Danıştay;

- a) Görev ve yetki dışında bir işe bakılmış olması,
- b) Hukuka aykırı karar verilmesi,
- c) Usul hükümlerinin uygulanmasında kararı etkileyebilecek nitelikte hata veya eksikliklerin bulunması

sebeplerinden dolayı incelenen kararı bozar.

Kararların kısmen onanması ve kısmen bozulması hâllerinde kesinleşen kısım Danıştay kararında belirtilir.

Temyize konu edilen kararı veren ya da karara katılan hâkim aynı davanın temyiz incelemesinde görev alamaz. Örneğin; bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesince verilen kararda imzası bulunan bir hâkim, söz konusu kararın temyiz incelemesi için dosyanın gönderildiği Danıştay ilgili dairesinin heyetine katılıp karar veremez.

Temyiz incelemesi sonucunda verilen karar, dosyayla birlikte kararı veren mercie (ilk derece mahkemesi sıfatıyla davaya bakan Danıştay'ın ilgili dairesi veya bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesine) gönderilir. Ancak Danıştay ilgili dairesinin onamaya ilişkin kararları, dosyayla birlikte kararı veren ilk derece mahkemesine (vergi mahkemesine), kararın bir örneği de bölge idare mahkemesine gönderilir. Bu kararlar, dosyanın geldiği tarihten itibaren yedi gün içinde taraflara tebliğe çıkarılır. Uygulamada, vergi mahkemesince, onamaya ilişkin kararın bir örneği bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesine UYAP üzerinden gönderilmektedir.

Temyiz incelemesi sonucunda verilen bozma kararı üzerine ilgili mercie (Danıştay'ın ilgili dairesi veya bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesi), dosyayı öncelikle inceler ve varsa gerekli tahkik işlemlerini tamamlayarak yeniden karar verir.

Bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesi, Danıştay'ın ilgili dairesince verilen bozma kararına uyabileceği gibi kararında ısrar da edebilir. Buna karşın ilk derece mahkemesi sıfatıyla davaya bakan Danıştay'ın ilgili dairesi, Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunca verilen bozma kararına uymak zorundadır, kararında ısrar edemez.

Danıştay'ın bozma kararına uyulduğu takdirde, bu kararın temyiz incelemesi, bozma kararına uygunlukla sınırlı olarak yapılır.

Bölge idare mahkemesi ilgili vergi dava dairesi, bozmaya uymayarak kararında ısrar ederse, ısrar kararının temyizi hâlinde talep, Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunca incelenir ve karara bağlanır. Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu kararlarına uyulması zorunludur.

Temyiz yoluna başvurulmuş olması, bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesi veya ilk derece mahkemesi sıfatıyla davaya bakan Danıştay ilgili dairesi kararlarının yürütülmesini durdurmaz. Ancak, bu kararla-

rın teminat karşılığında yürütülmesinin durdurulmasına temyiz istemini incelemeye yetkili Danıştay dava dairesi veya kurulunca karar verilebilir. Bunun için temyiz başvurusu yapılırken, temyiz dilekçesinde yürütmenin durdurulması isteminde bulunulması şarttır. Davanın reddine ilişkin kararlara karşı temyiz yoluna başvurulması halinde, dava konusu işlem hakkında yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi 2577 sayılı Kanun'un 27'nci maddede öngörülen koşulun varlığına bağlıdır. İptal davalarında temyiz aşamasında yürütmenin durdurulmasına ilişkin verilen kararlarda teminat istenmeyebilir. İdareden ve adli yardımdan yararlananlardan hiçbir şekilde teminat alınmaz. Temyiz incelemesi sırasında yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar kesindir.

Temyiz aşamasında kararın bozulması, kararın yürütülmesini kendiliğinden durdurur.

Hükmün (kararın) kesinleşmesi ile ilgili şemalar rehberin son kısmında yer almaktadır.

18- VERGİ DAVALARINDA OLAĞANÜSTÜ KANUN YOLLARI

A- Vergi Davalarında Kanun Yararına Temyiz

Vergi mahkemeleri ile bölge idare mahkemelerinin kesin olarak verdiği kararlar ile istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden (kanuni süresinde usulüne uygun istinaf veya temyiz başvurusu yapılmadığından istinaf veya temyiz incelemesi yapılmamış) kesinleşmiş bulunan kararlardan niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenler, ilgili bakanlıkların göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden Danıştay Başsavcısı tarafından kanun yararına temyiz olunabilir. Davanın tarafları (davacı veya davalı idare), Danıştay Başsavcılığı'ndan kanun yararına temyiz başvurusu yapılması için talepte bulunabilir. Danıştay Başsavcısı bu talebi uygun görürse Danıştay'ın ilgili dairesine kanun yararına temyiz başvurusu yapar, bu talebi uygun görmezse bu talebi reddeder ve bu talebin reddedildiğine ilişkin yazı taraflara tebliğ edilir. İlgili bakanlıklar da Danıştay Başsavcısı'ndan kanun yararına temyiz başvurusu yapılması için talepte bulunabilirler. Yine Danıştay Başsavcısı herhangi bir talep olmasa dahi kendiliğinden kanun yararına temyiz başvurusu yapabilir.

Kanun yararına temyiz isteği yerinde görüldüğü takdirde karar, kanun yararına bozular. Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan merci (mahke-

me, daire vs.) kararının hukuki sonuçlarını kaldırmaz. Bozma kararının bir örneği ilgili bakanlığa gönderilir ve Resmi Gazete’de yayımlanır.

Danıştay’ın ilgili dairesi tarafından kanun yararına temyiz isteği kabul edilerek kararın kanun yararına bozulması halinde, kesinleşmiş mahkeme veya daire kararının hukuki sonuçları ortadan kalkmaz. Örneğin; toplam 5.000-TL tutarındaki özel usulsüzlük cezasına karşı açılan davada vergi mahkemesi hâkimince kesin olarak davanın reddine karar verilmesine karşın, söz konusu karar kanun yararına bozulsada söz konusu özel usulsüzlük cezasının tahsil işlemlerine devam edilir. Zira söz konusu kararın kanun yararına bozulması kararın uygulanmasına engel teşkil etmez.

B- Vergi Davalarında Yargılamanın Yenilenmesi

Danıştay ilgili dairesi veya kurulu, bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesi, vergi mahkemelerinden; verilen kesin veya kesinleşmiş kararlar hakkında;

- a) Zorlayıcı sebepler dolayısıyla veya lehine karar verilen tarafın eyleminden doğan bir sebeple elde edilemeyen bir belgenin kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması,
- b) Karara esas olarak alınan belgenin, sahteliğine hükmedilmiş veya sahte olduğu mahkeme veya resmi bir makam huzurunda ikrar olunmuş veya sahtelik hakkındaki hüküm karardan evvel verilmiş olup da, yargılamanın yenilenmesini isteyen kimsenin karar zamanında bundan haberi bulunmamış olması,
- c) Karara esas olarak alınan bir ilam hükmünün, kesinleşen bir mahkeme kararıyla bozularak ortadan kalkması,
- d) Bilirkişinin kasıtlı gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu mahkeme kararıyla belirlenmesi,
- e) Lehine karar verilen tarafın, karara etkisi olan bir hile kullanmış olması,
- f) Vekil veya kanuni temsilci olmayan kimseler ile davanın görülüp karara bağlanmış bulunması,
- g) Çekinmeye mecbur olan başkan, üye veya hâkimin katılmasıyla karar verilmiş olması,
- h) Tarafları, konusu ve sebebi aynı olan bir dava hakkında verilen karara aykırı yeni bir kararın verilmesine neden olabilecek kanuni bir dayanak yokken, aynı mahkeme yahut başka bir mahkeme tarafından önceki ilamın hükmüne aykırı bir karar verilmiş bulunması,

- i) Hükümün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme'nin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması veya hüküm aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılan başvuru hakkında dostane çözüm ya da tek taraflı deklarasyon sonucunda düşme kararı verilmesi hallerinden birinin gerçekleşmesi halinde yargılamanın yenilenmesi istenebilir.

Yargılamanın yenilenmesi istekleri esas hakkında kararı vermiş olan mahkemece karara bağlanır.

Yargılamanın yenilenmesi ile ilgili olarak belli sürelerde yargılamanın yenilenmesi isteminde bulunulması gerekmektedir. Yargılamanın yenilenmesi isteminde bulunma süresi, (h) bendinde yazılı sebep (Tarafları, konusu ve sebebi aynı olan bir dava hakkında verilen karara aykırı yeni bir kararın verilmesine neden olabilecek kanuni bir dayanak yokken, aynı mahkeme yahut başka bir mahkeme tarafından önceki ilamın hükmüne aykırı bir karar verilmiş bulunması) için on yıl, (ı) bendinde yazılı sebep (Hükümün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme'nin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması veya hüküm aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılan başvuru hakkında dostane çözüm ya da tek taraflı deklarasyon sonucunda düşme kararı verilmesi) için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl ve diğer sebepler için altmış gündür. Bu süreler, dayanılan sebebin istemde bulunan yönünden gerçekleştiği tarihi izleyen günden başlatılarak hesaplanır.

İsteğin ilişkin olduğu konu, diğer bir daire veya mahkemenin görevine girmiş ise karar bu daire veya mahkemece verilir.

Karşı tarafın savunması alındıktan sonra istekler incelenir ve kanunda yazılı sebepler varsa davaya yeniden bakılarak karar verilir. Yargılamanın yenilenmesi istemleri, kanunda yazılı sebeplere dayanmıyor ise, istemin reddine karar verilir.

Yargılamanın yenilenmesi istemlerinde duruşma yapılması, görevli daire veya mahkemenin kararına bağlıdır.

Uygulamada vergi mahkemesince verilen kesin veya kesinleşmiş bir karar ile ilgili olarak yargılamanın yenilenmesi isteminde bulunulması için, bu is-

tem ile ilgili bir dilekçenin hazırlanıp kararı veren vergi mahkemesine sunulması gerekmektedir. Söz konusu dilekçenin mahkemeye sunulması sırasında başvurma harcının yatırılmasına gerek bulunmamaktadır. Yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunan taraf, gerekli tebligatların yapılması için bu aşamada yalnızca posta avansı yatırır. Bunun üzerine vergi mahkemesince dava dosyası yeniden esasa alınır ve dosyanın yargılamanın yenilenmesi talebi ile ilgili ilk incelemesi yapıp ilk inceleme tutanağı çıkarılır. Yargılamanın yenilenmesi talebi yönünden ilk inceleme açısından herhangi bir sorun bulunmuyorsa, yargılamanın yenilenmesi istemli dilekçenin bir nüshası karşı tarafa tebliğ edilir. Karşı tarafın otuz gün içerisinde cevap vermesi veya otuz günlük cevap süresinin geçmesine karşın cevap vermemesi halinde vergi mahkemesince yargılamanın yenilenmesi istemi ile ilgili bir karar verilir.

Yargılamanın yenilenmesi koşullarından birinin gerçekleştiğinin yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunan taraf tarafından ispatlanması gerekmektedir. Söz konusu koşullardan birinin gerçekleştiği ispatlanabilirse vergi mahkemesince yargılamanın yenilenmesi isteminin kabulüne karar verilebilir.

Yargılamanın yenilenmesi isteminin reddine karar verilirse ve dava dosyasının konusuna göre bu karara karşı istinaf yolu açık ise, yargılamanın yenilenmesi isteminin reddine ilişkin kararın tebliğinden itibaren otuz gün içerisinde istinaf başvurusu yapılabilir. Bölge idare mahkemesinin ilgili vergi dava dairesince söz konusu kararın istinaf incelemesi yapılarak istinaf başvurusu hakkında bir karar verilir. İstinaf başvurusu hakkında verilen karara karşı konusuna göre temyiz yolu açık ise, bahse konu kararın tebliğinden itibaren otuz gün içerisinde temyiz başvurusu yapılabilir. Danıştay tarafından temyiz başvurusu hakkında bir karar verilir ve bu karar kesindir. Yargılamanın yenilenmesi isteminin reddine karar verilirse ve dava dosyasının konusuna göre bu karar kesin ise, yargılamanın yenilenmesi isteminin reddine ilişkin karar da kesindir.

Yargılamanın yenilenmesi isteminin reddine ilişkin kararda, eğer yargılamanın yenilenmesi isteminde bulunurken sehven başvurma harcı yatırılmışsa bu harcın istemi halinde istemde bulunan tarafa ilgili vergi dairesince iadesine karar verilir. Ayrıca söz konusu yargılamanın yenilenmesi istemi içeren dilekçenin karşı tarafa tebliği üzerine cevap veren karşı tarafın avukatı varsa avukat lehine vekalet ücretine hükmedilebilir.

Vergi mahkemesince yargılamanın yenilenmesi isteminin kabulüne karar verilirse, yargılama yeniden yapılacağı için yargılamanın yenilenmesi iste-

minde bulunan taraftan başvurma harcı yatırması istenir. Başvurma harcının yatırılması halinde vergi mahkemesince yeniden yargılama yapılarak eski karar kaldırılıp yeni bir karar verilir. Söz konusu karara karşı davanın konusuna göre istinaf ve temyiz başvuru yolları işletilebilir.

19-VERGİ DAVALARINDA ANAYASA MAHKEMESİNE BİREYSEL BAŞVURU YOLU

6216 sayılı Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. ila 51. maddelerinde Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yolu düzenlenmiştir.

Herkes, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki haklardan herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilir. Anayasa Mahkemesi'ne yapılan bireysel başvuru, olağan veya olağanüstü bir kanun yolu değildir. Örneğin; vergi mahkemesince verilen ve olağan kanun yolları tüketilerek kesinleşen bir mahkeme kararı ile ilgili olarak yapılan yargılamada veya yargılama sonucu verilen kararda; Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin ihlal edildiği iddiası bulunması durumunda Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yapılabilir. Anayasa Mahkemesi, söz konusu mahkeme kararının hukuka uygun olup olmadığı yönünden bir inceleme yapmaz, bahse konu mahkeme kararında veya yapılan yargılamada herhangi bir hak ihlali (örneğin adil yargılanma hakkı, mülkiyet hakkı, vs. ihlali) bulunup bulunmadığı yönünden bir inceleme yapar.

İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörölmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir. Örneğin; şahsı adına tarh edilen vergi ve cezayı içeren ihbarname düzenlenen bir mükellefin, ihbarname içeriği cezalı tarhiyata karşı vergi davası açmadan ya da vergi davası açmasına karşın konusuna göre mahkeme kararına karşı istinaf yolu açık ise istinaf başvuru yolunu tüketmeden Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yapması mümkün değildir.

Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasa'nın

yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz. Yani kanunlar ve diğer yasama işlemleri veya düzenleyici idari işlemler (yönetmelik, genel tebliğ, genelge vs.) aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamaz. Yine Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olmaz.

Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir. Örneğin kesinleşmiş bir mahkeme kararı nedeniyle hakkı ihlal edildiğini iddia eden davanın tarafı bireysel başvuru yapabilir. Bunun dışında diğer kişi ve kurumlar bu mahkeme kararı nedeniyle bireysel başvuru yapamaz. Özel hukuk tüzel kişileri sadece tüzel kişiliğe ait haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilir.

Kamu tüzel kişileri bireysel başvuru yapamaz. Yalnızca Türk vatandaşlarına tanınan haklarla ilgili olarak yabancılar bireysel başvuru yapamaz.

Bireysel başvurular, söz konusu Kanunda ve İçtüzükte belirtilen şartlara uygun olarak doğrudan ya da mahkemeler veya yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılabilir. Başvurunun diğer yollarla kabulüne ilişkin usul ve esaslar İçtüzükle düzenlenir. Bireysel başvuru dilekçesinin mahkemelere veya yurt dışı temsilciliklere sunulması halinde, söz konusu dilekçe doğrudan posta yoluyla Anayasa Mahkemesi'ne gönderilir.

Bireysel başvurular harca tabidir. Bireysel başvuru ile ilgili dilekçenin sunulması sırasında başvurucudan bireysel başvuru ile ilgili başvurma harcı alınır.

Başvuru dilekçesinde başvurucunun ve varsa temsilcisinin kimlik ve adres bilgilerinin, işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle ihlal edildiği ileri sürülen hak ve özgürlüğün ve dayanılan Anayasa hükümlerinin, ihlal gerekçelerinin, başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin aşamaların, başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarih ile varsa uğranılan zararın belirtilmesi gerekir. Başvuru dilekçesine, dayanılan deliller ile ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların aslı ya da örneğinin ve harcın ödendiğine dair belgenin eklenmesi şarttır. Başvurucu bir avukat tarafından temsil ediliyorsa, vekâletnamenin sunulması gerekir.

Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar,

mazeretin kalktığı tarihten itibaren on beş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler. Anayasa Mahkemesi, öncelikle başvurucaunun mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek talebi kabul veya reddeder.

Başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde, Anayasa Mahkemesi yazı işleri tarafından eksikliğin giderilmesi için başvuruca veya varsa vekiline on beş günü geçmemek üzere bir süre verilir ve geçerli bir mazereti olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurucaunun reddine karar verileceği bildirilir.

Bireysel başvuru hakkında kabul edilebilirlik kararı verilebilmesi için yukarıda belirtilen şartların bulunması gerekir. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurucaunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir. Kabul edilebilirlik incelemesi komisyonlarca yapılır. Kabul edilebilirlik şartlarını taşımadığına oy birliği ile karar verilen başvurular hakkında, kabul edilemezlik kararı verilir. Oy birliği sağlanamayan dosyalar bölümlere havale edilir. Komisyonun kabul edilemezlik kararları kesindir ve ilgililere tebliğ edilir.

Kabul edilebilirliğine karar verilen bireysel başvuruların, esas incelemesi bölümler (Anayasa Mahkemesi'nin bir başkanvekilinin başkanlığında altı üyeden oluşan ve ilgili başkanvekili başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanıp bireysel başvurular hakkında karar verme yetkisine sahip olan kurul) tarafından yapılır. Bireysel başvurucaunun kabul edilebilirliğine karar verilmesi hâlinde, başvurucaunun bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığı'na gönderilir. Adalet Bakanlığı gerekli gördüğü hâllerde görüşünü yazılı olarak Mahkeme'ye bildirir.

Komisyonlar ve bölümler bireysel başvuruları incelerken bir temel hakkın ihlal edilip edilmediğine yönelik her türlü araştırma ve incelemeyi yapabilir. Başvuruyla ilgili gerekli görülen bilgi, belge ve deliller ilgililerden istenir.

Anayasa Mahkemesi, incelemesini dosya üzerinden yapmakla birlikte, gerekli görürse duruşma yapılmasına da karar verebilir.

Bölümler, esas incelemesi aşamasında, başvurucaunun temel haklarının korunması için zorunlu gördükleri tedbirlere re'sen veya başvurucaunun talebi üzerine karar verebilir. Tedbire karar verilmesi hâlinde, esas hakkındaki

kararın en geç altı ay içinde verilmesi gerekir. Aksi takdirde tedbir kararı kendiliğinden kalkar.

Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağına belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz. Bölümlerin kararları kesindir.

Esas incelemesi sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da ihlal edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Ancak yerin-delik denetimi yapılamaz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez.

Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesi'nin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde dosya üzerinden karar verir. Yani kesinleşmiş mahkeme kararı ile ilgili olarak yapılan yargılama da hak ihlali tespit edilmişse, Anayasa Mahkemesince ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapılmasına karar verilebilir. Bu durumda yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, dava dosyasını yeniden esasına alıp Anayasa Mahkemesi'nin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde dosya üzerinden yeniden bir karar verir. Eğer Anayasa Mahkemesi yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığına karar verirse, başvurucu lehine tazminata hükmedebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolunu başvurucuya gösterebilir.

Bölümlerin esas hakkındaki kararları gerekçeleriyle birlikte ilgililere (hak ihlali kesinleşmiş bir mahkeme kararından kaynaklanıyorsa söz konusu davanın taraflarına) ve Adalet Bakanlığı'na tebliğ edilir ve Anayasa Mahkemesi'nin internet sayfasında yayımlanır. Bu kararlardan hangilerinin Resmî Gazete'de yayımlanacağına ilişkin hususlar İçtüzükte gösterilir.

Komisyonlar arasındaki içtihat farklılıkları, bağlı oldukları bölümler; bölümler arasındaki içtihat farklılıkları ise Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu tarafından karara bağlanır.

Davadan feragat hâlinde, düşme kararı verilir. Bireysel başvuru incelemesi devam ederken bireysel başvurudan feragat edilmesi halinde Anayasa Mahkemesince bireysel başvuru hakkında düşme kararı verilir.

Bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvuru- lar aleyhine, Anayasa Mahkemesince, yargılama giderlerinin dışında, ayrıca iki bin Türk Lirası'ndan fazla olmamak üzere disiplin para cezasına hükme- dilebilir.

Anayasa Mahkemesi'ne yapılan bireysel başvurunun olumsuz sonuçlanma- sı halinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne bireysel başvuru yapılabilir.

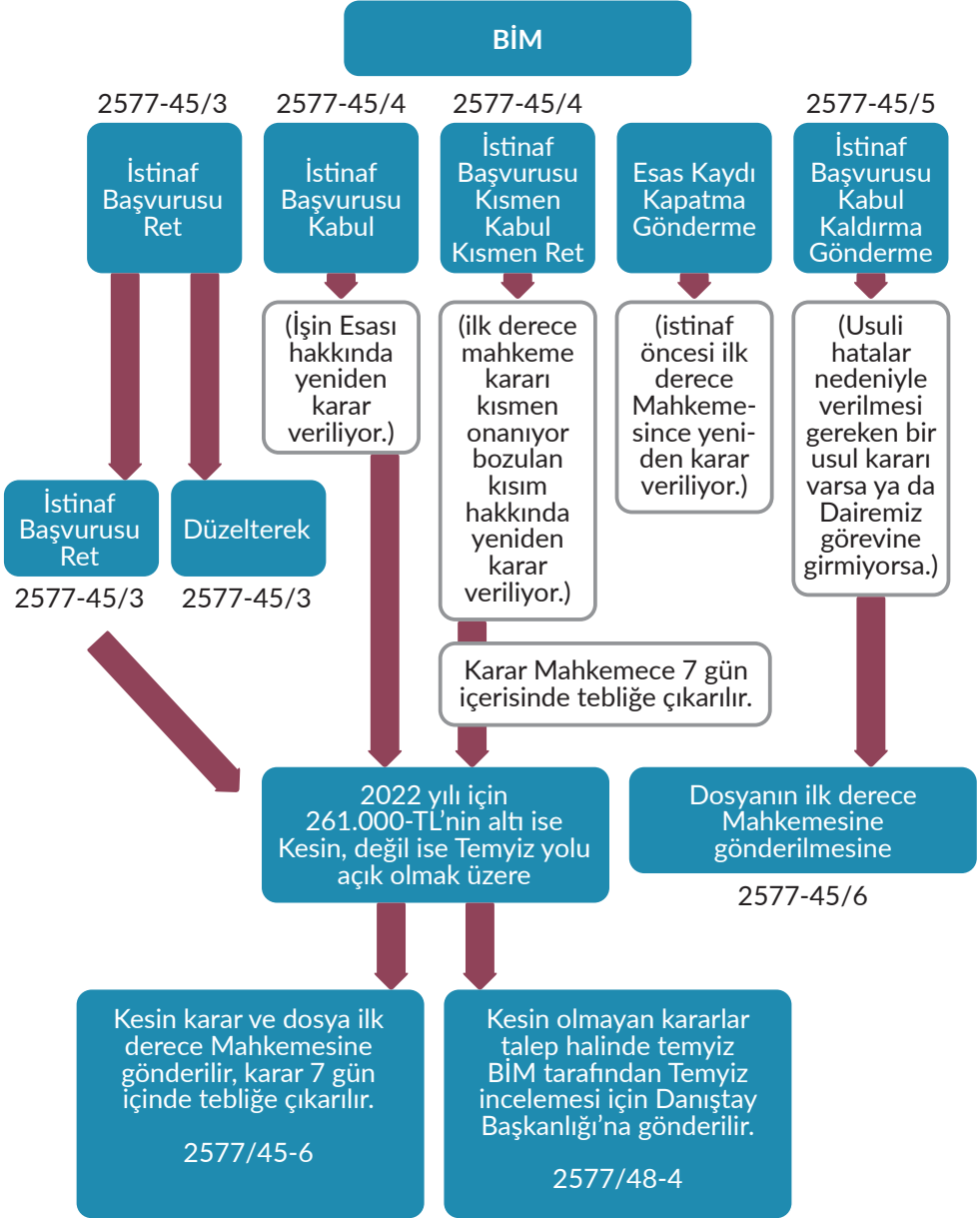
20-VERGİ DAVALARINDA AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNE BİREYSEL BAŞVURU YOLU

Vergi davasında yapılan yargılama sırasında Avrupa İnsan Hakları Sözleş- mesi ve eki Türkiye'nin taraf olduğu protokollerde tanınan haklardan biri- nin veya birkaçının (örneğin adil yargılanma hakkı, mülkiyet hakkı vs.) ihlal edildiği iddiasında bulunulması durumunda Avrupa İnsan Hakları Mahke- mesi'ne bireysel başvuru yapılabilir.

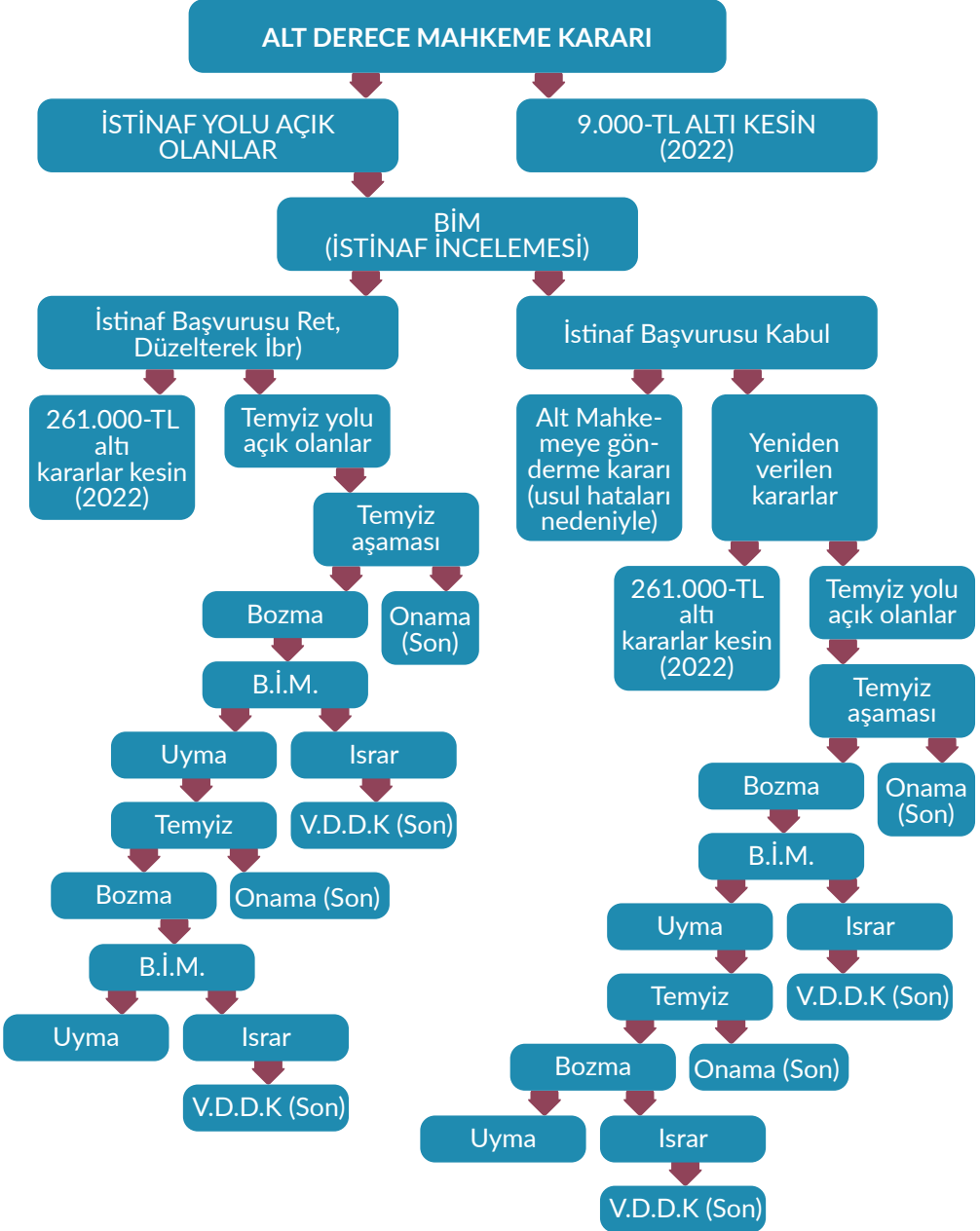
İç hukuk yollarının tüketilmesinden sonra ve kesin karardan itibaren dört aylık süre içerisinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne bireysel başvuru yapılabilir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılan bireysel başvuru süreci ve bi- reysel başvurunun sonuçlanması ile ilgili tüm detaylar Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 34. ila 46. maddelerinde yer almaktadır.

Hükümün kesinleşmesine ait şema 1

Hükmün kesinleşmesine ait şema 2

Bu Proje, Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmektedir.

Bu Rehber El Kitabı **İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi** kapsamında, seçilen pilot mahkemelerin hâkimleri tarafından ve çalışma gruplarının katkıları ile hazırlanmıştır.

Proje kapsamında hazırlanan **Vergi Davaları ve Vergi Yargılaması Rehber El Kitabı**, idari yargı sistemi içerisindeki vergi yargılamasında uygulanacak usul ve esaslar açısından 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu, ayrıca 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31. maddesinde atıf yapılan hususlarda 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümleri ile vergi yargısında bazı hususlarda 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümlerinin uygulanmasına yönelik olarak hazırlanmış olup, bir vergi davasının usulüne uygun şekilde nasıl açılacağı ve yargılama usulünün nasıl işlediğine ilişkin rehber bilgiler yer almaktadır.

Bu Rehber El Kitabının amacı ilgili kanun hükümlerine göre vergi mahkemelerinde görülecek davaların yargılama sürecinde zaman ve iş kaybını en aza indirmenin yanı sıra mahkemeye erişimi kolay ve yargılamayı etkili kılmaktır.

"İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi" Ortak Projesi Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından ortaklaşa finanse edilmekte ve Avrupa Konseyi tarafından yürütülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü, Projenin nihai faydalanıcı kurumudur. Bu Projenin sözleşme makamı Merkezi Finans ve İhale Birimidir.

İDARI YARGININ ETKİNLİĞİNİN ARTIRILMASI VE DANIŞTAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ

www.coe.int/tr/web/ankara

Avrupa Konseyi, Avrupa kıtasının önde gelen insan hakları kuruluşudur. Kuruluş bünyesinde 46 üye devlet bulunmaktadır. Avrupa Konseyi üye devletlerinin tamamı; insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünün korunmasını teminat altına almak üzere tasarlanmış olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni imzalamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Sözleşmesi'nin üye devletlerdeki uygulamasını denetler.